EX
BIBLIOTHECA
ACADEMIÆ GEORGIÆ
AUGUSTÆ.

EX
BIBLIOTHECA
ACADEMIÆ GEORGIÆ
AUGUSTÆ.

Præfatio Authoris.

SEquentis tractatus origo, cujus ſub initium mentio fit, non quid adeo fictitium erat, ut lector forte quiſpiam ſibi perſuaſerit: at quamvis me reipsâ inviſerit medicus quidam ſolâ mihi famâ notus, eo omnino conſilio ut ſua contra corpuſcularem Philoſophiam dubia proponeret, quæ multis mihi expoſuit, quia tamen quæ propiùs in colloquio illo agitata ſunt, paucis exponi nequeunt, non ægre, credo, lector feret ſi ſcopum, metamque huic tractatui propoſitam, hac præfatione indicavero monendus itaque inprimis es, amice lector, non eſſe hîc expectanda, ut

aliqui expectabant, præscriptionum *Remediorum Specificorum* congeriem; ex ipso enim titulo sat superque eluceſcit ſequente tractatu Philoſophicam contineri ſpeculationem, cum eò ſpectet, ut oſtendat ſi *Specifica Remedia* dentur, ut dari quædam vero ſimillimum eſt, notas ipſa experientiâ ipſorum virtutes cum corpuſcularis, ſeu novæ, ut vocant, Philoſophiæ principiis conciliari poſſe, aut eadem certe non evertere ſi eorundem operationes eorum ope dilucidè forte explicari nequeant: atque ut ejuſcemodi ſequentis tractatus agnoſcitur eſſe ſcopus, ita non tam *Medicum* hic, quam *Naturaliſtam* agere ſtatui; cum enim *Phyſicæ* cultores ob latiſſimum hujus ſcientiæ objectum indefinitè inquirere debeant in rerum corporatarum naturam, Phænomenaque, neceſſe omnino eſt, artem medicam, hancq; ſcientiam, licet

cet modo non eodem, fineq; idem circa argumentum occupari.

Variæ enim ſunt noxiæ, innoxiæque humani corporis mutationes, quas *Naturaliſta* intuetur tanquam phænomena tantum à cauſis naturalibus in corpore animalis producta, dum eaſdem conſiderat Medicus ut morborum ſymptomata, aut remediorum effectus; inde enim ad veritatem inveniendam, hinc ad valetudinem recuperandam juvatur: ſed quia alibi peculiariter examino cognationem diſtinctionemque, inter diſciplinam quam *Naturaliſta*, eamq; quam Medicus colit, hujuſce rei hic mentionem non faciam: fatebor itaq; potius potuiſſe me haud dubiè ſequentem tractatum varie locupletare, ſi ex celeberrimi *Villiſii* ſcriptis mutuari quidpiam voluiſſem, ſed præterquam quod ipſius lucubrationes ad manum non erant,

nullum volui ab ipſius notionibus præjudicium admittere : eâque eram in mente, non ingratum ei, ad quem ſcribebam, futurum, ſi reſciret quid res ipſa abſque alienâ ope mihi ſuggereret : nunc itaque obſervandum venit, licet eò rectà ſequens tractatus collimet ut corporum quorumdam phænomena explicet, quæ ab uſu *Medica* dicuntur, quoq; modo aſcriptos ſibi effectus producere queant, ſpeculationemque magis quam praxim hæc diſſertatio ſapiat, concluſiones tamen inde ductæ, variæque ab induſtria hac, in qua degimus ætate, rerum hic contenten rum applicationes, practicum quoque tractatum hunc reddere poterunt : ſæpe enim animadverti, varia remedia, methodoſq; etiam inſignes, aut ne commemoratas quidem fuiſſe à Galenicis ; eorumque recentioribus antagoniſtis, aut,

ſi

ſi hæ forte ab aliis propoſitæ fuerint, idcirco tantum rejectas fuiſſe has methodos, remediaque, quod quo operarentur modo, prodeſſentve explicari non poſſet, cum interim dedeceat medicum id adhibere remedium cujus operandi modum explicare nequeat; quantum detrimenti ægri patiantur à medicorum adverſus utile remedium præjudiciis ab eo conjici poterit qui examinare voluerit, quam multæ prægnantes mulieres, qui veroſimiliter phlebotomiæ uſu ſervari potuiſſent, perierint, quod adhibita ea non fuerit: quia ſcilicet hoc remedium Medicis authoritate Hippocratis commotis per multa ſæcula diſplicuerat: quapropter ſi objectio contra remedia ſpecifica ita ſolvatur ut oſtendatur fieri poſſe ut remedia ſpecifica operentur modis mechanicæ Philoſophiæ principiis

congruentibus, licet à vulgari ſcholarum doctrinâ alienis; ſi hoc,inquam,tractatus hic præſtiterit, patentem is medicis campum aperuerit, allicietque medicos, ad multorum remediorum uſum, de quibus aut ne cogitârant quidem, aut quæ præjudicio quodam condemnârunt: cum autem ſpecifica ſi haberi poſſint, manifeſtam nullam alicujus domini virtutem prodant, reliquiſque, cæteris paribus, remediis mitiùs operentur, omnino cenſeo futurum ut citiùs morbi facilius tutiuſque curentur, ſi revocentur ea ad uſum, animenturque medici tum ad nova *adinvenienda, tum ad hactenus inventa adhibenda: Eſt aliquid prodire tenus, ſi non datur ultra.*

Editoris Præfatio.

Quædam, de quibus hic agit, argumenta, obiter Author proponit in libro inſcripto, utilitas experimentalis Philoſophiæ, *dudum edito, ſed contigit ut diſſertationem hanc de* ſpecificis *utilitateque ſimplicium medicamentorum ſcribere coactus fuerit in pago ubi liber ille ad manum non erat, quid quod in memoriam revocare non poterat omnia in eo jam à ſeptemdecim, aut octodecim annis ſcripta: quapropter licet diligenter animadverteret, ne quidquam in eo tractatu ſcriptum, in hoc repeteret quantumvis ad rem præſentem illud faceret; cum tamen poſtquam hic tractatus prelo commiſſus eſſet, alterum recuperaſſet,*

quem pluribus annis non viderat, eadem comperit in utroque libro commemorata: quod licet nonnihil moleſtè ferat, eo tamen minus, quod pauca ſint novis comparata, eoque modo propoſita, ut meræ perſpicaci lectori repetitiones videri non poſſint: & quamvis tractatus præmemoratus argumenta quædam quibus ſimplicium medicamentorum uſus inculcatur, obiter attingat, attamen præterquam quod plura in ſequente tractatu commemorentur, illic ea tantum digito quaſi monſtrantur, cum hic fuſe, varieque illuſtrentur: quia autem liber ſuperiùs commemoratus per multos annos rarus admodum fuit, non illibenter, qui eo carent, quædam ibidem contenta, hic reperient, cum autem hanc diſſertationem latinitate donandam author præciderit, cenſuit nihil ſe latinis lectoribus non gratum facturum ſi quædam ex libro nondum latinè edito mutuaretur.

Nihil

Editoris Præfatio.

Nihil ulterius de rebus in utroque hoc tractatu contentis ſuperaddam cum appoſiti, utrique, tituli nobiliſſimi authoris ſcopum indiciis haud obſcuris indicent: illud tantum dicam priore tractatu id reipsâ effectum eſſe, quod nullus hactenus molitus fuerat: eo enim maximi ſane momenti objectio adverſus novam Philoſophiam, ſeu corpuſcularem planè, plenèque diluitur: ea autem objectio à Remediis Specificis *petitur, quorum hactenus virtutes, operationeſque corpuſcularis Philoſophiæ principiis minimè congruas è doctis etiam non pauci cenſuerunt: quare non Philoſophis tantum ſpeculationi deditis gratum quid hujuſce difficultatis ſolutione prænobilis hic author præſtat: ſed & medicis perutile quid dum quædam hinc, inde principia inſinuat, quibus & tuta, ſecuráque omnis eventûs praxis inniti queat, ipſiq; præſcriptionum ſuarum rationem reddere poſſint,*

earum

earum præsertim quæ Specifica Remedia *continent, quarum operationes non aliter ægris hactenus explicare potuimus, quam* Specificæ, *hoc est occultæ qualitatis ope.*

Tractatus huic annexus, seu adhortatio ad Simplicium Medicamentorum usum, tam publicæ lateque patentis utilitatis est, ut vel hoc nomine authori nostro Genus humanum multum debeat: iis enim rationis experientiæque momentis ut & dissertatio prior, innititur, quibus authoris fama, tum domi, tum foris, ubi vulgo Philosophus Britannicus *audit, insistere possit.*

DE

DE
Specificorum Remediorum
CUM
Corpuſculari Philoſophia
Concordia.

Præfatio ad amicum ſummè eruditum D. F.

CUM è poſtremo noſtro colloquio animadvertiſſem à corpuſculari te Philoſophiâ deterreri argumento quodam, ab arte ipſa Medica, quam profiteris, experientiâque ducto, quod ſcilicet ſpecificorum remediorum virtus ipſi minimè congruat: quia mechanicam quam tantopere amo hypotheſim, à te quem tanti facio, negligi nollem,

lem, hunc idcirco tractatulum tibi exhibendum censui, licet quædam tantum sit ampliatio quorumdam ex iis, quæ jamdudum amici cujusdam gratia, de origine ac productione qualitatum occultarum observâram: quamvis enim futurum non existimem ut levioribus hisce tibi fiat satis, tibi inquam maturo judicio, ac præstanti eruditione viro, iis tamen forte fiet, ut opineris fieri omnino posse ut peritior quispiam eas difficultates penitus exhauriat, superetque, quos imperitior ego elevare queam.

Occultæ remediorum specificorum qualitates hic loci non sunt prætermittendæ: neque enim aliarum occultarum moræ curiositatem tantum nostram irritant, sed & valetudinem nostram propius spectant: ac deinceps majoris longe momenti futuræ sunt, quam multi sibi fingant utut sit operæ forte pretium fuerit eas hic paucis vel idcirco tantum exposuisse quod non pauci eruditi medici, ut nonnulli ex ipsis mihi significarunt, vel hoc nomine corpuscularem philosophiam vel rejiciant, vel non tanti faciant quod specificorum remediorum virtutibus conciliari eam non posse putent, quasi harum nequo-

generalem,

generalem, neque particularem reddere rationem queat.

Triplex omnino qualitatis genus *ſpecificarum* nomine à medicis comprehendi comperio: à quibuſdam enim ſpecificam habere qualitatem remedium dicitur, quia ſcilicet particulari cuipiam corporis parti peramicum eſt, puta cordi, cerebro, oculo, &c. ab aliis ſpecifica qualitate attrahere dicitur, atque evacuare determinatum quempiam humorem, ut choleram, phlegma, &c. ſed frequentiùs longe remedium *ſpecificum* perhibetur, quod hunc illumve particularem morbum ut pleuriritidem, aſthma, colicam, hydropem, &c. occultâ quâdam proprietate curare dicitur: quocirca cum hoc præcipuè ſenſu, vocabulum hoc, *ſpecificum*, à medicis uſurpetur, eodem illud ſenſu ſequente in diſſertatione plerumque accipiam, quamvis ubi res poſtulabit, aut occaſio ſeſe dabit geminos alios ſenſus neglecturus non ſim.

Prius tamen quam ad particularia gradum faciam, non abs re fuerit ut omnis errori præripiatur locus indicare quo ſenſu vocem hanc *ſpecificum* ſequente in tractatu accepturus ſim, maxime in poſtrema

trium

trium præmemoratarum acceptionum.

Nomine itaque *Remedii Specifici* nequaquam illud intelligo quod eum, adverſus quem natum eſt, morbum, ſemper ſi adhibeatur, curaturum ſit : neque enim in ejuſmodi remedium unquam incidi : neque illud ſpecificum volo, quod neque cathartică, neque diuretică, neque ſudorifica reliquorum remediorum more virtute agit, ſed arcanâ quadam, quam nullus explicet proprietate : per remedium itaque ſpecificum illud intelligo quod perſæpe, aut certe plerumque, vel inſigniter ægrotum alleviat, vel vulgaribus certe remediis potentiùs, ſive interim omnino curet, necne aut multum morbum ipſius imminuat, quodque virtute quadam peculiari agit : cæterum ſi quâ laudabili donatum ſit qualitate : ſalutaris tamen ipſius effectus immeritò aſcriberetur, ei, quam poſſidet, manifeſtæ illius qualitatis intentioni, puta caloris, frigoris, amaroris, virtutis ſudorificæ, &c.

Duæ magni momenti quæſtiones circa ſpecificas remediorum virtutes proponi poterunt : quæri itaque primo poterit an ſpecifica ulla exiſtant remedia, ſecundo an his, ſi dentur, mechanica hypotheſis adaptari queat.

Harum

Harum quæſtionum prior duplicem pati ſenſum poterit: vel enim proponi poteſt comparatè ad eam quam jam rerum habemus cognitionem, vel comparatè ad eam quam temporis progreſſu acquirere poſſumus.

Senſu poſtremo (ut hic loci hoc primùm expediam) neutram contradictionis partem propugnandam ſuſcipiam: neque enim ſpes tantum me aliqua tenet, ſed ea omninò in opinione ſum futurum aliquando ut ſagacium hominum induſtriâ, plerarumque earum qualitatum quas occultas dicimus, cauſæ detegantur, necnon & ſpecificarum quæ remediis aſcribuntur, virtutum: aliunde, omnino vereor ne non eo homines, quem optarem, ſucceſſu, inveſtigent veras, immediataſque cauſas effectuum ſalutarium quorumdam remediorum, etiam inſtrumentorum ope, effectuum inquam ſalutarium, qui à delicatis admodum nec communibus texturis oriuntur, motibuſque miro quodam modo, quique noſtros ſub ſenſus non cadunt, directis: quæ quidem conjectura eò veriſimilior futura eſt, ſi mirabiles illos idioſyncraſias diſpoſitionum conſideremus, quarum optimorum ſcriptorum libri

varia

lem, hunc idcirco tractatulum tibi exhibendum censui, licet quædam tantum sit ampliatio quorumdam ex iis, quæ jamdudum amici cujusdam gratia, de origine ac productione qualitatum occultarum observâram: quamvis enim futurum non existimem ut levioribus hisce tibi fiat satis, tibi inquam maturo judicio, ac præstanti eruditione viro, iis tamen forte fiet, ut opineris fieri omnino posse ut peritior quispiam eas difficultates penitus exhauriat, superetque, quos imperitior ego elevare queam.

Occultæ remediorum specificorum qualitates hic loci non sunt prætermittendæ: neque enim aliarum occultarum moræ curiositatem tantum nostram irritant, sed & valetudinem nostram propius spectant: ac deinceps majoris longe momenti futuræ sunt, quam multi sibi fingant utut sit operæ forte pretium fuerit eas hic paucis vel idcirco tantum exposuisse quod non pauci eruditi medici, ut nonnulli ex ipsis mihi significarunt, vel hoc nomine corpuscularem philosophiam vel rejiciant, vel non tanti faciant quod specificorum remediorum virtutibus conciliari eam non posse putent, quasi harum nequo-

generalem,

generalem, neque particularem reddere rationem queat.

Triplex omnino qualitatis genus *ſpecificarum* nomine à medicis comprehendi comperio: à quibuſdam enim ſpecificam habere qualitatem remedium dicitur, quia ſcilicet particulari cuipiam corporis parti peramicum eſt, puta cordi, cerebro, oculo, &c. ab aliis ſpecifica qualitate attrahere dicitur, atque evacuare determinatum quempiam humorem, ut choleram, phlegma, &c. ſed frequentiùs longe remedium *ſpecificum* perhibetur, quod hunc illumve particularem morbum ut pleuriritidem, aſthma, colicam, hydropem, &c. occultâ quâdam proprietate curare dicitur: quocirca cum hoc præcipuè ſenſu, vocabulum hoc, *ſpecificum*, à medicis uſurpetur, eodem illud ſenſu ſequente in diſſertatione plerumque accipiam, quamvis ubi res poſtulabit, aut occaſio ſeſe dabit geminos alios ſenſus neglecturus non ſim.

Prius tamen quam ad particularia gradum faciam, non abs re fuerit ut omnis errori præripiatur locus indicare quo ſenſu vocem hanc *ſpecificum* ſequente in tractatu accepturus ſim, maxime in poſtrema

trium

trium præmemoratarum acceptionum.

Nomine itaque *Remedii Specifici* nequaquam illud intelligo quod eum, adversus quem natum est, morbum, semper si adhibeatur, curaturum sit : neque enim in ejusmodi remedium unquam incidi : neque illud specificum volo, quod neque cathartică, neque diuretică, neque sudorifica reliquorum remediorum more virtute agit, sed arcană quadam, quam nullus explicet proprietate : per remedium itaque specificum illud intelligo quod persæpe, aut certe plerumque, vel insigniter ægrotum alleviat, vel vulgaribus certe remediis potentiùs, sive interim omnino curet, necne aut multum morbum ipsius imminuat, quodque virtute quadam peculiari agit : cæterum si quâ laudabili donatum sit qualitate : salutaris tamen ipsius effectus immeritò ascriberetur, ei, quam possidet, manifestæ illius qualitatis intentioni, puta caloris, frigoris, amaroris, virtutis sudorificæ, &c.

Duæ magni momenti quæstiones circa specificas remediorum virtutes proponi poterunt : quæri itaque primo poterit an specifica ulla existant remedia, secundo an his, si dentur, mechanica hypothesis adaptari queat.

Harum

Harum quæſtionum prior duplicem pati ſenſum poterit: vel enim proponi poteſt comparatè ad eam quam jam rerum habemus cognitionem, vel comparatè ad eam quam temporis progreſſu acquirere poſſumus.

Senſu poſtremo (ut hic loci hoc primùm expediam) neutram contradictionis partem propugnandam ſuſcipiam: neque enim ſpes tantum me aliqua tenet, ſed ea omninò in opinione ſum futurum aliquando ut ſagacium hominum induſtriâ, plerarumque earum qualitatum quas occultas dicimus, cauſæ detegantur, necnon & ſpecificarum quæ remediis aſcribuntur, virtutum: aliunde, omnino vereor ne non eo homines, quem optarem, ſucceſſu, inveſtigent veras, immediataſque cauſas effectuum ſalutarium quorumdam remediorum, etiam inſtrumentorum opo[illegible] fectuum inquam ſalutarium, qui à delicatis admodum nec communibus texturis oriuntur, motibuſque miro quodam modo, quique noſtros ſub ſenſus non cadunt, directis: quæ quidem conjectura eò veriſimilior futura eſt, ſi mirabiles illos idioſyncraſias diſpoſitionum conſideremus, quarum optimorum ſcriptorum libri

varia

varia nobis ſuppeditant exempla : quibus non pauca, ſi opus foret, a me ipſo obſervata ſupperaddere poſſem quamvis aûtem non me lateat, non improbabilem aliquorum ejuſmodi reddi rationem poſſe, ut quorumdam à caſeo, felibuſque horroris : ejuſmodi tamen explicationes ad alia extendi non poſſe puto, quæ hic nominari poſſent, ſi hoc ea loco examinanda forent.

Quod ad priorem quæſtionis ſuperiùs propoſitæ ſenſum attinet fateor ad affirmativam me magis propendere partem ; quantum conjicere mihi licuit ex iis medicorum ſcriptis quæ in manus meas inciderunt : quod idcirco addo quod privatis quibuſdam derogare nollem qui ſæculo adeo curioſo ac ſagaci, profundiorem forte rerum cognitionem aſſecuti ſunt, quam ii Medici qui de occultis, ſpecificiſque remediorum qualitatibus cogitata ſua publicarunt : fuere, ſcio, ſemper, nec deſunt adhuc Medici dogmatici, qui ſcholaſticæ Philoſophiæ principiis, ut contendunt, freti, nullas medicas admittunt virtutes, quas manifeſtas ad qualitates reduci non poſſe exiſtiment : ſed de his meritò conqueritur alicubi Galenus, quod

vel

vel *Materiam facti*, ut aiunt, omnino negent, vel cauſas iis quos explicare nituntur, effectibus omnino impares afferant: quod autem ad me ſpectat, tantum abeſt ut credam ab ejuſmodi hominibus rationes, quibus cuiquam fiat ſatis, occultiorum, medicamentorum, virtutem afferri poſſe, ut contra exiſtimem obvias etiam familiareſque ſimplicium virtutes, eorum principiis dilucide explicari ab iis non poſſe

Omnino itaque cenſeo ſenſu prius expoſito, quædam reipſâ extare remedia, quæ *ſpecifica* dici mereantur.

Hanc autem opinionem variæ mihi rationes perſuaſerant, atque ut ab ea primum quæ minoris momenti eſt, incipiam: huic ſententiæ ſuffragantur plurimi eruditi Medici tum recentiores, tum antiqui atque ipſe etiam locis non paucis Galenus: ubi enim, memini, (*Galen. de ſimp. Med. fac. lib.* 11.) de ſpecifico quodam contra morſum canis rabidi remedio agit, cujus virtutem occultæ cuipiam qualitati, aut ut ipſe loquitur, totius ſubſtantiæ proprietati aſcribit, hac occaſione pollicetur, librum ſe de iis quæ eo modo operantur, conſcripturum: qui liber ſi cum aliis ipſius operibus

ad

ad nos perveniſſet, eum enim alicubi tan quam ſcriptum citat, non pauca forte in opinionis noſtræ firmamentum ſuppediraſſet.

Quamvis autem in rebus merè Philoſophicis, parum authoritate ſolâ commovear, unanimis tamen hac in controverſia plurium doctorum medicorum conſenſus, eo majoris momenti eſt, quod eorum plerique quotidianæ praxeos opportunitate obſervare facile potuerint utrum necne, remedia quædam *ſpecifica* dici mererentur: horum porro authoritas eò majorem noſtro in caſu vim obtinet, quod nullum ſub artem ſuam celebriores maxime cadere effectum velint cujus ipſi cauſam aſſignare nequeant: deinde paritate quadam rationis, ut *ſpecifica* admittam, inducor: certum enim omnino eſt varios eſſe periculoſos admodum morbos, quos exigua admodum veneni portio produxerit, quod tam tetrorum effectuum cauſa non extitit, manifeſtâ ullâ qualitate, ſive prima, ſive ſecunda, ſive tertia; hæc eſt enim qualitatum non admodum, meo quidem judicio, accurata apud Medicos deciſio, ſeu diſtinctio.

Hac occaſione caſum quempiam ſanè mirum ſuperaddam, ſuper quo, ſtatim fere,

fere, ubi res contigiſſet, expertus me *Oculiſta* conſuluit : caſus autem is ita ſe habebat : cum quidam in multam lucem lecto ſe continuiſſet, ut ſupinus forte jacebat, grandiorem ex lecti umbellâ imminentem ori araneam conſpexit, quare cum ſupinæ, uxorem, quæ forte in cubiculo aderat, negligentiæ accuſaſſet, ſcopas illa in ſuperiorem umbellæ partem ut aranea excuteretur, impegit, ſed pediculis illa ſe ſuis, ne avelleretur, defendit ; moxque ſive perterrita, ſive violentâ hac ſuccuſſione irritata, demiſit recta in apetum aſpicientis eventumque expectantis oculum guttulam liquoris cujuſpiam, cujus quidem ille, cum acrimoniam nullam ſentiret, ſed ſenſibilem potius frigiditatem perciperet, rationem nullam habuit, neglexitque : quare veſtibus ſe ſuis cætera nihil ſolicitus circumcinxit : ſed non ita diu poſt, cum alterum oculum digito detergeret, ſubito ſe ſeu coclitem, invocatâ fruſtra aſtantium ope, ſenſit : oculus enim in quem aranea guttulam demiſerat, licet nullam in eo aſtantes mutationem percipere poſſent, videndi facultate omnino privatus fuit : eum itaque de quo ſupra, Oculiſtam conſuluit : utrum

utrum autem visum necne postea recuperarit, compertum non habeo, cum frustra & ego & Oculista, domum in qua degebat, quod forte malè eam designasset, rescire conati essemus: hoc mihi in mentem revocabat, miratum me aliquando esse, muscas longe citius ab araneis interficiendas, quam si vel earum capita resecentur, vel aciculis, acubusve, perforentur.

Ut autem ad ea, quæ exigua sæpe veneni quantitas gignit, mala sese iterum oratio convertat: hinc meo quidem judicio facile quis concluserit remedia appropriata, copiosiùs præsertim administrata insignes admodum in corpore humano mutationes in melius producere posse: sed quis forte respondebit, damnum inferri facilius, quam procurari id quod commodum utileque est: atque ita omnino rem se in genere, habere non diffitebor: in hoc tamen, de quo nunc, casu, considerandum venit, venena quædam, quæ horrenda adeo symptomata in corpore producunt, appropriatis sæpe remediis seu antidotis curari: quibus proinde sanandi facultas sat magna insit, ut ordinario naturæ juvantis concursu venenati

nati humoris efficaciam ſuperent: cujus rei obvium hoc exemplum proponam: ut enim ſuaviùs odora quævis funeſta ſæpe tetraque in hyſtericis Symptomata gignunt, ita uſtarum plumarum, perdicum ſputa, Gallorum ſylveſtrium vapores tam cito ſæpe ea curat, quam ſuavis odor eadem produxit: nec ſemel comperi mulieres ejuſmodi forti ſpiritu cornu cervi, aut ſalis ammoniaci breviori temporis ſpatio ſibi reſtitui, quam fragrantium odorum vi in paroxyſmum inciderant.

Tertia, præcipuaque ratio, qua ut *Specifica* remedia admittam, inducor, ab experientiâ ducitur, teſtimonium hîc Galeni proponere mihi liceret, qui non ſemel aſſerit, ſe propterea, magnam repoſuiſſe virtutem ſpemque contra rabidi canis morſum in cineribus Cancrorum combuſtorum, quod nullus qui hos adhibuerit, mortuus fuerit: atque ut de eorum utilitate hoc obiter dicam, addit licet miranda prorſus ſit horum cinerum vis, cum vel ſoli adminiſtrantur, eorum tamen virtutem augeri poſſe, ſi decem partibus cancrorum combuſtorum

Galen. de Simpl. Med. fac. l. 11.

combuſtorum, partes quinque Gentianæ, aut thuris addiderimus: teſtaceorum porro horum piſcium combuſtorum virtutem, aliquot ante Galenum ſæculis cognitam fuiſſe comperio: eos enim Diaſcorides commendat adverſus eundem, de quo *Pergamenius*, Morbum: ſuperſedebo hoc loco ea recenſere remedia, quæ, licet à quibuſdam eruditis medicis laudantur ut ſpecifica, ab aliis tamen aut ut dubia reputantur; aut certè penitus rejiciuntur, cum convenientiùs ſatq; forte futurum ſit, ſi duo triav è proferamus quæ notiora ſunt.

Quotidianâ pene experientiâ in Italiâ, aliiſque aliis calidis regionibus innoteſcit, licet Scorpionum ſtimuli valde acutum ſæpe dolorem producant, horrendaque ſymptomata, huic tamen malo facilè obviam iri, ſi Scorpio attritus vulneri apponatur, aut oleo Scorpionum pars læſa inungatur (quod idcirco ubique fere illic reperitur) hoc porro oleum ſuffocatis communi in oleo Scorpionibus diuque ſoli expoſito conficitur; cæterum liquor hic nullam manifeſtam præ ſe fert qualitatem cui indita ipſi ſanandi vis aſcribi poſſit.

Eorum

Eorum Serpentum morſus, quos ob excitatum vacuâ quadam in caudis veſicâ ſonitum, ſonoros, ſeu *Rattle-Snakes*, Angli dicunt, longe venenatiores, periculoſioreſque Scorpionum ſtimulis ſunt: cujus quidem rei teſtis oculatus, qui plures in Virginia annos vixerat, ubi frequentes admodum ſunt, permirum ſane mihi exemplum retulit, quod jam referre non vacat; cultores tamen ejus regionis Anglicorum Serpentum morſus feliciter curare ſolent ope cujuſdam plantæ, quæ ab effectibus, nativoque ſolo, *Serpentariæ* Virginianæ nomine innoteſcit.

Quod cortex Peruviana, in Angliâ vulgo *Pulvis Jeſuiticus*, dicta, *Specificum* ſit adverſus febres maxime quartanas remedium, plures docti medici non admitunt modo, ſed propugnant; cujus quidem Celeberrimus meritò Williſius privato quodam mecum in colloquio hoc elogium fecit, ubi aliorum in eandem cenſuram prius inſinuaſſet: *Nobiliſſima* eſt, inquit, quam novimus *Medicina*: quam *vis* autem examinare nolim an tam certum tutumque adverſus febres *Specificum* ſit, quam a non paucis eruditis Medicis vulgo reputatur, *Specificum* tamen

remedium omnino reor adverſus febrium intermittentium paroxſymos, ſi *Specificam* ſenſu ſuperius declarato accipimus, cum longè majoris virtutis ſit quam alia remedia antiſcorbutica á pleriſque medicis per multa ſecula adhibita.

Atque commemorare hic ipſe poſſem, vidiſſe me lapidem, cujus in hæmorrhagiis ſiſtendis efficacia mira mihi videbatur, aliumque quempiam qui adverſus morbos non paucos mirum in modum valebat, quamvis neutrum obſervarim manifeſta quapiam qualitate agere : alia quædam addere hic loci particularia poſſem quæ in confirmationem opinionis noſtræ ab experientia duci poſſunt, niſi aptiùs forte collocanda forent in reſidua aliqua diſſertationis hujuſce parte.

Scio equidem tria præcipui momenti argumenta, ab iis qui remedia *ſpecifica* rejiciunt, proponi : quidam enim medici negant ullos remediorum effectus eſſe ejuſmodi, ut ipſa mereantur ſpecifica dici; noſtram alii opinionem amplecterentur, niſi modum quo remedium *ſpecificum* operaretur, inexplicabilem putarent, quod propterea rei eo nomine rejiciunt : alii rurſus, multum ab his diſcrepantes, ea

quidem

quidem efficacia admodum fatentur, ſed omnem eorum efficaciam à manifeſtis qualitatibus derivant, puta calore, frigore, tenuitate partium, facultate diureticâ, emeticâ, &c. Unum tantum ab iis qui remedia ſpecifica rejiciunt proponitur argumentum, ejus fateor momenti roboriſque in ſpeciem, ut hoc loco ſpeciatim illud examinandum judicem, ne forte niſi dilueretur, non leve contra quæcunque ſequente in diſſertatione dicturi ſumus, præjudicium concitaret. Dici enim poterit medicinam interius ſumptam in Stomacho, viſceribuſque multum immutandam digeſtione, alimentiſque illic præviis, magnamque illius partem inter excrementa proſcribendam, egreſſamque jam è ſtomacho variis diſcrepantium texturarum *Colis*, *Strainers*, impingendam, quæ omnia forte, vel pleraque corpuſculorum medicorum ſiſtant: ſi quæ autem forte utpote acutiora per hos omnes obices penetrent, aut ſubſtantiæ corporis aſſimilabuntur, aut omnino mutabuntur ab iis partibus, cum quibus illic coaleſcent: aut ſi quæ obſtinatius priſtinam ſuam naturam corpuſcula retinerent, pauciora probabiliter futura ſunt quam ut inſigni

aliqua in corpus virtute agere poſſint. Sed ſpecioſo huic argumento non deſunt quæ reſpondeam.

Ac *primo* quidem quædam proferre *remedia Specifica* poſſum, ut unguenta quædam, emplaſtra, collyria, amuleta, pericarpia, &c. quorum exterius ubi applicata fuerint, corpuſcula in ipſam ſanguinis maſſam inſinuare ſeſe queunt, quamvis per ſtomachum non tranſeant: hæc itaque atque ejuſcemodi propoſita ſuperius objectio non ſpectat.

Secundo adverſus Medicos Galenicos qui objectionem ſuperiorem potiſſimum urgent, non video cur *argumentum ad hominem* fieri non poſſit; eædem enim fere difficultates, aut aliæ nihilo minores contra communem apud ipſos opinionem proponi poterunt: cum enim admittant credantque catharticis, cardiacis, draphoreticis, cephalicis, hepaticis, ac quibuſdam aliis remediis, dulcorari, ac contemperari ſanguinem, parteſque ſtabiles mox commemoratas utiliter iiſdem affici, cumque hæc medicamenta non nudis agant qualitatibus, ſed exilibus ſubſtantiæ ſuæ particulis.

Si deſcribere queant quî hæ particulæ magno

magno numero in intima corporis receptacula introeant, particularibus ſuis virtutibus illibatis, atque irrefractis, eadem ope, opereque nos docuerint qua ratione propoſito argumento reſpondere debeamus.

Quia autem plerique medicorum tenent lac & urinam *materialiter* maſſæ ſanguinis inexiſtere, atque ab eadem uberibus renibuſque ſeparari, quam invalidis contra remedia ſpecifica nitantur argumentis ipſa experientia planum fieri poſſe puto: facile enim quis obſervarit, atque á meipſo ſæpe obſervatum eſt, rhabarbaro multas ſæpe per horas tingendam eſſe eorum urinam qui paulo majorem illius doſim ſumpſerunt: atque in quibuſdam Coloniis Anglicanis *Americæ* quidam fructus creſcunt quos incolæ *pyra variegata*, ſeu *Prickled Pear* dicunt, quorum interior ſubſtantia rubra admodum eſt, quæ tum colore, tum grato ſapore appetitum ſæpe aſpectantium irritant: eorum autem ſuccus adeo penetrans eſt, ut per ſtomachum in veſicam, indeque in matulam rubedine adeo parum immutata tranſeat ut alienigenæ rei novitate ſtupefacti hoc fructu aut urinam Sanguinolentam, aut certe, Sanguinem merum prolici a ſe putent

vulgatum omnino hoc eſt in meridionalibus noſtris coloniis, mihique aſſertum à teſte oculato, atque à celebri etiam medico. Quod autem ad lac ſpectat, magnus ipſe etiam Hippocrates nos docet, ſi Capra Elaterium comederit, virtutem catharticam ad ipſum etiam lac propagari: infantemque qui illud biberit, eo purgandum. memini porro cum in finibus Helvetiæ ſub vernum tempus commorarer, hoc permirum ſane phænomenon a me fuiſſe obſervatum. Cum enim eo in diſtrictu vaccæ abundantius, ut ea tempeſtate ſolent, herbâ quadâm paſcerentur, quæ Sylveſtre quoddam allium reputabatur, iis in paſcuis illic frequens, ipſum earum e lacte confectum butyrum adeo herbæ ſaporem exhibebat, ut licet ab illius eſu propterea non cohiberer, multi tamen extranei alii alienigenæ cohibiti fuerint, licet recens illud foret, ac ſelectum. Memini inſuper cum hyemem in Comitatu *Corcagiæ* in Hyberniâ prope mare tranſegiſſem, ab omnibus vulgo obſervari avem quandam voracem marinam, cujus nomen mihi excidit, quæ piſcibus tantum fere victitat (quorum ut ita loquar, greges, miratus ſum ſæpe quam

multæ

multæ voraces volucres ſequerentur:) ejuſmodi porro volucres eum acquirebant ſaporem, ut non immerito quis dubitaret caróne piſcium eorum ſubſtantia foret, an volucrum. Quam autem variorum corporum particulæ naturæ ſuæ tenaces ſint, in quavis digeſtione, *coliſque*, *Strainers*, per quas tranſeunt, fuſius alio in tractatu docui: atque hoc loco ſat ſuperque ni fallor dixi, ut jam mihi liceat ad quartam reſponſionis meæ partem procedere.

De ſeminalium principiorum occultatione.

Conſiderandum itaque poſtremùm venit, cum objiciatur exiguam eam remedii ſpecifici quantitatem, quæ naturam propriam retinet, cum ad partem in quam agere debeat, pervenerit, exiguam aut nullam pene retinere virtutem; hac difficultate parum eos eſſe commovendos, qui noverint quam minime tutum ſit naturalium agentium in corpus humanum efficaciam ex mole potius metiri quam ex activitate, ac ſubtilitate. Cum quæſiiſſem ex Generoſo quodam viro ſobrio qui Coloniæ in zonâ torridâ Gubernator navi Anglicanæ Ballicæ præerat, atque ad ſuperiorem partem magni fluminis Gam-

briæ, aut Gambræ in Africa navigarat, ubi Commercii causâ aliquo tempore commoratus fuerat: cum ex eo inquam quæsiissem inter alia de venenis quæ summæ virtutis dicuntur in regionibus ex quibus venerat; respondit habere *Nigros* venenum, quod licet aliquatenus lentum, adeo tamen lethale foret exigua in dosi, ut tantum ejusdem sub unguiculis, qui longiores plerumque sunt, ii tegere solerent, quantum interficiendo homini sufficeret: absconditum autem sub ungiculis venenum tantâ dexteritate demittunt in potum, lac, jusculum, aliumve quempiam liquorem in alimentum destinatum, ut vix venenum hoc alienigenæ quantumvis circumspecti vitare queant. Quocirca, ut ipse mihi asseruit, licet interdum cum istarum regionum *Regulis* vesceretur, nihil tamen ex eadem patinâ comedere, aut ex eodem poculo bibere volebat. Addidit in alia Africæ parte, clarissimum Equitem, qui Anglis illic imperabat, nec ita pridem in suo in Angliam reditu obierat, ejusmodi veneno fuisse interfectum in epulis ad celebrandum ipsius discessum præparatis. Quamvis autem hic, qui hæc mihi narrarat, suam ipsi

suspicionem

ſuſpicionem declaraſſet, novæ ſcilicet invaletudinis ipſius cauſam fuiſſe ejuſmodi quodpiam venenum, ipſeque proinde Antidoto Cardiaca, Theriacam, &c. ſumpſiſſet, lethifero tamen hoc languore extinctus demum eſt.

Indicare poſſem & nominare vegetabilem quamdam ſubſtantiam in Europa creſcentem, & forte non procul hinc, quæ licet ab Empiricis quibuſdam tanquam Medicamentum adhibetur, adeo violenter Cathartica eſt, ut vel unicum illius granum periculoſas admodum Hypercatharſes inducere à celebri quodam inter recentiores Medico dicatur; quarum quidem quaſdam correxit: cum omnes, ne mortiferæ forent, impedire nequiret. Quia autem multi ſane ingenioſi negant viperas noſtras Anglicanas eſſe venenatas: addam in confirmationem argumenti, quod variis hactenus modis roboravi, noſſe me juvenem quempiam, qui ab Anglicana viperâ quam temere manu apprehendiſſet, cum morſus fuiſſet, licet manus tantum puncta fuerit, eadem tamen ſubito paſſus eſt ſymptomata quæ ejuſce Serpentis morſum conſequi ſolent.

Venenum tamen hoc minimo vulnere

propagatum eſt, quod centeſimam capitelli aciculæ partem forte non æquaret : inter alia autem ſymptomata, tota enim de re diligenter eum interrogavi, illaudabilem omnino materiam evomuit. Novi pariter non-neminem qui medicinam in Inſulâ *Java* exercuerat, in qua Scorpiones magis quam in Italia venenati perhibentur: qui, cum forte liberalius potaſſet à provocato Scorpione ictus, licet vulnus in manu tantum foret, & tantillum, ut nulla, quæ conſpici poſſet, cicatrix ſupereſſet, tantum per aliquot horas paſſus eſt dolorem, donec remedium ſibi *ſpecificum* procuraſſet, ut moriturum ſe ſibi perſuaſum haberet, ardorem enim intus dirum adeo ſentiebat, ut (ejus utor phraſi) inferorum in corpus ſuum irrupiſſe ignem exiſtimaret. Neque venena tantum, licet perexiguæ tum molis, tum ponderis, humanum in corpus inſigniter agunt. quot enim mulieres robuſtæ, firmæque valetudinis, deliquium patiuntur, ac de ſuffocatione pariter conqueruntur, motibuſque convulſivis corripiuntur ſola moſchi, aut pulveris felis odoratæ fragrantiâ: licet omnia effluvia ejuſmodi ſymptomata inducentia, unicum in aggregatum

tum reducta, forte centeſimam, aut milleſimam etiam grani partem non conſtituerent: ſæpe autem ejuſmodi paroxyſmos ſubito compeſcui odore ſalis volatilis, cornu cervi, ſalis Ammoniaci, & ſimilium, aut deſtillatorum etiam ſpirituum ejuſmodi ſalibus imprægnatorum; licet forte omnes particulæ, quibus recreatus eſt æger, horrendaque illa ſymptomata ſedata fuerunt, non æquaſſent, aut mole, aut pondere decimam, ne dicam quinquageſimam unius grani ſeminis Sinapi partem. Quod autem ad remedia interna ſpectat, ſat vulgo notum eſt, corpuſcula quæ liquorem in quo crocus metallorum maceratus fuerit, adeo emeticum, catharticumque reddunt, tantæ eſſe exilitatis, ut magna vini, aliorumque liquorum quantitas iiſdem imprægnari poſſit, nulla ſenſibili factâ diminutione corporis à quo menſtrui vi deteruntur: cujus rei non minus inſigne, aut inſignius etiam forte in argento vivo exhibetur exemplum: obſervatur enim ab Helmontio, licet liquor nec quoad odorem, nec quoad ſaporem mutetur, neque ullatenus diminutus ſit ſenſibiliter Mercurius, aut levior

factus,

factus, liquorem tamen ope effluviorum illorum ſenſibili pondere carentium, inſignem adverſus vermes acquirere virtutem. Quare non Helmontius modò, ſed & ante illum peritiſſimus Chymicus Hartmannus, aliuſque præſtantiſſimus ſcriptor, hoc remedium extollunt. Hic autem loci memini elegantem puerum illuſtris familiæ hæredem, periculosâ correptum febri, quæ à vermibus aut vermiculoſa quadam materiâ oriri videbatur, celebris Medici curæ fuiſſe commiſſum, qui ingenuè mihi faſſus eſt, nullam ſibi ſupereſſe ejus ſervandi ſpem: quia cum ſuo ſemper vixiſſet arbitrio, remediiſque optato ſucceſſu carentibus fatigatus, tanta pertinaciâ quicquid medicamentum quodpiam oleret, reſpuebat, ut nulla induci arte potuerit, ad alium quam debilioris cereviſiæ potum. Quare conſentientibus & Medico,& Comite cujus filius erat, debilior qua utebatur cereviſia, mercurialibus imprægnata eſt particulis, unà cum argento vivo frequenter agitata; quo factum eſt ut æger nullâ coloris, aut ſaporis in potu mutatione perceptâ, eam avidè deglutierit, Deique beneficio ſanitati reſtitutus fuerit: quam parentes, &

Medicus

Medicus mercuriali remedio aſcribebant. Hanc meam, unâ ſuper objectione, prolixitatem, condemnarem, ni futuru mſperarem reſponſione hac, ut facilius, & breviùs quæ de remediis ſpecificis dicenda ſunt, traderem: quid porro de remediis ſpecificis ſentiam, paucis propoſitionibus, nec prolixis diſſertationibus deinceps proponam.

Cum priorem duarum quæſtionum ſuperius propoſitarum expedierim, ad poſteriorem jam procedo, Utrum ſcilicet Mechanica hypotheſis *remediis ſpecificis* adaptari poſſit ita ut aut ipſius ope explicari hæc intelligibiliter poſſint, aut eidem ſaltem reconciliari queant. Facile, opinor, credideris paucos eſſe ſcriptores qui libentius fateantur, quam limitata noſtra omnis ſcientia ſit, quantaque multarum in naturâ rerum obſcuritas ſit, aut qui faciliùs admittat multos ſpecificorum remediorum effectus, abſtruſis iis rebus eſſe annumerandos quos natura ſibi quaſi in occulto reſervaſſe videtur: cum tamen mecum ipſe perpendo quam late pateant corpuſcularis philoſophiæ principia, omnino ſpero futurum ut multi remediorum illorum effectus explicentur generali

nerali quadam methodo eorum ope, quorum proinde nullus iis principiis contradicat. Quod ſemel à te obſervatum velim, ut ſequentis diſſertationis ſcopo memoriæ commendata, non mireris, ſi ſat mihi plerumque fuerit, quaſdam in genere afferre quæ dari poſſint, explicationes, oſtendamque ſpecifica remedia hoc vel illo quem propono modo operari poſſe, quamvis nihil certi totâ de re affirmem. Indicavi ſub initium hujus tractatus tria eſſe virtutum ſeu qualitatum genera quas medici *Specificas* dicunt, quæ, ſcilicet, particularem quempiam humorem evacuant, quæ huic illive corporis parti ſpeciatim congruæ, amicæque ſunt, quæque modo incognito, determinatum quempiam morbum aut curant, aut multum imminuunt. Hæc autem diſſertatio mea poſtrema peculiariter circa remedia verſabitur, ut quæ majoris ſint reipſa momenti, præcipuumque præſentis diſputationis argumentum: quædam tamen identidem ſuperaddam, quibus quæ ad tertium hoc ſpecificorum genus ſpectant, aliis etiam duobus *mutatis mutandis*, applicari facile poſſint.

Hic autem fundamenti inſtar ponam, quod

quod alio in tractatu tradidi ac probavi, Humanum corpus animatum, non esse meræ instar statuæ spectandum, quasi nihil aliud foret quam mera earum rerum ex quibus constat, congeries, puta, carnis, sanguinis, ossium, pinguedinis, nervorum, venarum, arteriarum, &c. Mirabilis enim quædam machina est ex fixis, liquidis, pneumaticisque substantiis exquisito adeo artificio proprios in usus adaptatis, ut sæpe de agentis cujuspiam in illud actione non tam judicandum sit ex potentia viribusque agentis in se spectati, quam ex effectibus qui inde existunt mutuâ partium viventis machinæ in se nvicem actione.

His præmissis, observandum est necesse non esse ut quis concedat operationes omnium *Specificorum* aut eorumdem diversis in morbis ejusdem esse generis oportere: diversa enim specifica variis operari modis possunt; quorum quædam illorum modorum quapiam hunc vel illum morbum oppugnare queunt, aliaque alium domare morbum poterunt. Generalium autem horum modorum paucis jam proponam sex vel septem qui mihi jam occurrunt: priùs tamen omnino monendus es,

Specificum

Specificum remedium non curare ut plurimum ægrum, licet aliquando curet, hoc vel illo ſingulari modo operandi, ſed duorum, aut plurium concurſu, qui junctis quaſi viribus rem efficiunt.

Propoſitio Prima.

Remedia Specifica curare interdum poſſunt diſcutiendo aut reſolvendo materiam morbificam, qua diſcuſſione ſeu reſolutione per communes corporis meatus, poroſque cutis facilius expellatur.

1. SAT notum eſt morbos non paucos, eoſque ſæpe obſtinatos ac Chronicos, à tenacibus quibuſdam, viſcoſiſque humoribus oriri, qui meatus obſtruant, quibus & Sanguis circulari, aliique utiles liquores tranſmitti debeant: peccanteſque hi humores ſunt ſæpe adeo viſcidi, tenaceſque, ut vulgaribus remediis vix cedant. Specificum tamen exilitate congruiſque corpuſculorum figuris per poros ad tenacem hanc materiam penetrare poterit: hæc porro, corpuſcula inquam

inquam ſuâ *ſolıditate*, *figura*, agitatione, nativo ægri calore concurrente, diſſolvere poterunt ac labefactare morbificæ materiæ texturam, unde idonea fiat quæ foras à natura cogitur, urina, ſudore, aliave quapiam commodâ innoxiâque evacuatione: ita Sanguis, aliuſve quipiam corporis liquor imprægnatus (ut Chymicâ phraſi utar) amicis, actuoſiſque remedii particulis, appropriatum jam menſtruum fit comparate ad materiam peccantem: ut aqua ſale armoniaco impregnata fit menſtruum, quo paulatim & cuprum, & ferrum quantumvis compacta corpora ſint, diſſolvantur. Dixi *appropriatum menſtruum*, nihil enim ſubeſt cauſæ cur ſupponamus menſtruum agere manifeſtâ ullâ qualitate ut calore, humiditate, &c. aut ipſa etiam aciditate, ſed figura potius, mole, ſoliditate, aliiſque mechanicis particularum affectionibus quibus partes corporis determinatæ ejuſmodi texturæ diſſolvantur. Ut enim alio in tractatu fulius docui, plura ſunt, quam plerique obſervent diſtincta menſtruorum genera, de quorum operationibus nemo tuto pronunciarit è viribus manifeſtarum, quas præ ſe ferunt, qualitatum

cum

cum contingere ſæpenumero poſſit, ut menſtruum minus acidum, aut ſaporis non nimium fortis, hoc illudve corpus diſſolvere queat, in quod fortius in ſpeciem menſtruam agere nequit. Ita *frigida* albumen ovi diſſolvet, quod purus vini Spiritus coagulabit (quod pariter Spiritus ſalis, oleique atque ipſius etiam vitrioli præſtabit) dephlegmatus pariter urinæ ſpiritus minutas Cupri limaturas facile diſſolvet, in quas ſpiritus aceti lente tantum agent. Hic tamen liquor celeriter oculos cancrorum diſſolvit, quos ſpiritus urinæ intactos relinquit. Mercurius quoque qui inſipidus eſt, in frigido diſſolvit aurum, quod ipſa aqua fortis licet externo calore concurrente, non diſſolvet; attamen aqua fortis ferrum varias in partes comminuit, licet mercurius ne ipſius quidem ſuperficei vel adhæreat. Atque ita denique ne nimis multa accumulem exempla, oleum commune quod tam bene lingua percipit, ac ne ovorum quidem teſtas diſſolvit, Sulphur diſſolvet, quod tamen aquæ forti reſiſtit. Hæc, quamvis omnia fere metalla, præter varios præduros lapides, & mineralia, comminuat: atque liquorem quidem novi utpote quem

non

non ſemel præpararim, qui licet adeo debilis ſit, ut quis plenum eo, abſque omni periculo, poculum ebibere poſſit, ea quædam tamen in prædura corpora, tum lapides, tum metalla agat eo modo, quem nulla Chymicorum menſtrua quantumvis corroſiva æquent.

Si itaque ponamus actuoſa Specifici remedii corpuſcula ſanguini aſſociata, aut alii cuivis quod imprægnaverint, vehiculo more menſtrui in obviam morbificam materiam agere: ſi hoc inquam poſuerimus, varia hinc illuſtrare poterimus, quæ ad *Specifici remedii* operationes ſpectant, atque tunc primum colligere licebit cur appropriatum remedium quædam perficiat, quæ ab alio perfici nequeunt, cujus manifeſtæ qualitates ejuſdem generis videntur, ac virtutis longe intenſioris. Neque enim agunt ſemper menſtrua, juxta aciditatis ſuæ gradum, aut ſenſibilem quampiam ejuſmodi qualitatem; ſed corpuſculorum juxta congruitatem cum corporis diſſolvendi poris, atque etiam ſæpe juxta aptitudinem quamdam á mechanicis agentis liquoris affectionibus ortam. Quare tum Medici, tum alii facile decipi poſſunt, dum argumentantur á *ma-*

jor

jori ad minus, & à minori ad majus. Neque enim legitime concluderet, qui hunc in modum argumentaretur, Aqua, exiguæ virtutis liquor, gummi Arabicum diſſolvit, ergo ſummæ rectificatus vini ſpiritus, utpote ſubtilior longe, penetrantiorque liquor potentiùs idem diſſolvet. Contrarium enim experientiâ patet: neque hæc ratiocinatio valet, oleum vitrioli guſtui magis corroſivum eſt, multaque diſſolvit corpora, quæ aqua fortis non diſſolvit; ergo *argentum* quoque aquæ fortis inſtar diſſolvet: cujus contrarium verum eſt. Neque etiam rite concluderet, qui hunc in modum ratiocinaretur, Aqua fortis diſſolvit argentum acidorum ſpirituum virtute; ergo quo magis hiſce abundarit, eo validiùs violentiuſque hoc metallum diſſolvet; cum alibi experientiâ docuerim, ſi aqua fortis his multum abundavit, futurum ut in argentum non agat: aget autem illico, ſi additâ conveniente aquæ communis quantitate debilitata fuerit.

Hic addam diſſolutionem corporis pendere poſſe tam à peculiari corporis ipſius texturâ, quam à manifeſta menſtrui virtute.

2. Ex

2. Ex priori doctrina ſuggeri ratio quædam poterit cur Medicamentum quod unum aliquem adverſus morbum mira præſtitit, parum aut nihil adverſus alium præſtet, priori licet ut quidam putabunt non abſimilem, ac facilius etiam ab eo ſuperabilem: hæc enim in ſpeciem cognatio non tanta fuerit ut non aliqua texturæ in *morbificis materiis* diſſimilitudo in cauſa eſſe poſſit cur Medicamentum in unam materiam Medicam, & non in alteram agere queat. Quamvis autem purus vini ſpiritus ſat facile gummi Guajacum diſſolvat, portioneſque reſinoſæ materiæ in poris exiguiſque ligni cavitatibus concluſas; idem tamen menſtruum ipſum in lignum non aget, in lignum inquam arboris ſolubiles haſce ſubſtantias ſuppeditantis.

Hinc mirum videri non debet quod ſpecifica remedia non ſemper conſuetos ſortiantur effectus: ut enim ægrorum corpora diſcrepare multum ſolent, aut juxta nativam earum conſtitutionum, aut juxta acquiſitam, ipſo quo agitantur, morbo, vel utramque hanc ob cauſam, ita mirum videri non debet, in quibuſdam, è multis ægris, contrarietatem, *agens* in-

ter

ter & *patiens*, alteratam esse aut insigni aliquâ mutatione texturæ *materiæ morbificæ*, aut insigni quadam alteratione corpusculorum Medicamenti, quam patiuntur in suo per vasa transitu incongruarum quarumdam particularum sanguinis, alteriusve cujuspiam vehiculi admixtione: ita spiritus salis, ut exploravi, dissolvet cuprum, instar spiritus nitri; licet tamen liquor hic postremò nominatus dissolvat argentum, si tamen eum spiritui salis immisceas, qui simili utriusque in cuprum actione, ei amicus videtur, non amplius spiritus nitri argentum ut ante dissolvere poterit.

3. Ex nostra pariter hypothesi dilui poterit præcipuum eorum qui Medicamenta specifica negant, argumentum. Quî enim, insultantes dicunt, fieri potest ut Medicamentum totâ sanguinis massa divagatum, omnibus aliis sibi obviis neglectis, morbificam, quam homines proscriptam vellent, materiam quasi seligeret? Si enim Medicamentum operetur imprægnatione sanguinis, aut cujuspiam alterius liquoris in corpore, quem in quoddam menstrui genus convertat: fieri omnino poterit ut *colæ*, *strainers*, quas corpuscula

transire

transire debent, sistant minus idoneas vehiculi partes, (quodque nostro in casu majoris omnino momenti est) ut vel menstruum peccanti humori sit appropriatum, ut alias declaravimus, vel certe ita immutari saltem poterit, ut hanc facilius, quam ullam aliam in corpore obviam substantiam resolvat. Ut si cineres ex ossibus, *crocum* metallorum, sectilem pulverem, pulveratum Salem marinum, aurique limaturas simul commiscеas, dimidioque hujus mixturæ aquam communem affundas, solum ea salem marinum dissolvet: porro si alteri hujus mixturæ dimidio sufficientem Mercurii quantitatem affundas, simulque perfrices, metallicus hic liquor reliquis omnibus ingredientibus relictis, ipsoque etiam sale marino, auro adhærebit. Qui autem in Hispanicis aurifodinis laborant, asserunt, cum mineram quampiam, aurum & cuprum, præter heterogenea mineralia complexam comminuerint, argentum vivum valde calefactum, adjuncturum sibi aurum multò citius, arctiúsq; quam Cuprum, cum vix posterius attingat, quamdiu non contemnenda alterius quantitas in quam agat, remanet: quantum autem ad suppositiam illam difficultatem

tatem quod medicamentum ſcrutari quodammodo, ac quærere materiam morbificam debeat, in quocumque corporis vaſculo lateat: non levis hæc objectio extitiſſet, tum, cum ſanguinis circulatio nondum innotuiſſet: jam autem non ita ſe res habet, cum probe noverimus quæ ſemel maſſæ ſanguinis ſeſe commiſcuerint, ejuſdem motu ad minima etiam remotiſſimaque corporis vaſcula circumvehi

4. Hic autem loci indicandum eſt ex noſtra nos hypotheſi reſpondere non poſſe eruditis iis phyſicis qui vel rejiciunt, vel contemnunt externa pleraque remedia, maxime *pericarpia*, *amuleta*, & *appenſa*, tum quod corpori exterius tantum tacto nullam medicarum particularum copiam ſuggerere poſſint, tum quod, hoc porro hic loci maxime conſiderandum venit, cum externa tantum remedia ſint, internis morbis laborantibus prodeſſe nequeant, iis præſertim morbis qui partes corporis ab externis, iiſve quibus remedia applicantur, magis diſſitas afficiunt: quod autem ad priorem objectionis partem ſpectat, non difficile fuerit ei reſpondere qui legerit quæ alibi de ſubtilitate, numeroſitate, efficaciaque effluvio-

rum

rum ſcripſi : animadvertamus tantum quantam particularum à naribus perceptibilum copiam, ac diu quidem exiguæ ambrægriſeæ portio emittat, aut etiam *Camphoræ*, quæ ſæpius exteriùs adhibetur : mentis inſuper noſtræ oculis objiciamus multitudinem magneticorum corpuſculorum per multos continuè annos agminatim è vegeto magnete erumpentium, ut fieri omnino poſſe exiſtimemus ut ſicca etiam, ſolidaque corpora eam effluviorum copiam ſubminiſtrent : quâ magna prorſus in pulcherrima humani corporis fabricâ perficiantur.

Videmus enim odore Moſchi, aut felis odoratæ, non paucos in paroxyſmos ſubitò conjici: qui Caſtorei, aut aſſæ fœtidæ, ac multo magis ſalis cornu cervi, aut ammoniaci odoribus ſtatim ſibi reſtituuntur ; quod jam ad alteram objectionis partem attinet, quod alibi à me effectum eſt, admittiturque à præcipuis recentiorum Medicorum, de cutis poroſitate, ſat ſuperque oſtendit fieri omnino poſſe ut ſubtilia variorum corporum effluvia in corpus per cutis poros penetrent, cumque ſemel vel minora in

Tracta de poroſ. corp. animal.

vaſcula ſeſe inſinuarint, facile conceperimus, quî hinc in majora, adeoque in ſanguinis maſſam penetrent : cujus circulatione facillimè ad omnes corporis partes devehi poſſint, atque adeo ad ipſam morbi ſedem, ac forte etiam, ut hoc obiter ſuperaddam, virtus eorum corpuſculorum, quæ non per ipſam portam, ſed per ipſum Clavis, ut ita loquar, foramen ſubintrant, eo major fuerit, quod ſtatim maſſæ ſanguinis aſſocientur : dum in ſtomacho, aliiſque partibus non digeruntur, quâ digeſtione virtutes Medicamentorum per os aſſumptorum, antequam ſanguini commixta fuerint, ſæpe comminuuntur.

Propoſitio

Propoſitio Secunda.

Interdum remedio ſpecifico, mortificari poſſunt nimium acida, aut aliæ quæpiam exceſſu ſuo noxiæ particulæ, quæ maſſam ſanguinis inficiunt, aut coagulandi facultatem alioſque effectus deſtruunt.

LIcet cum iis non ſentiam qui non ita pridem omnes morbos aciditati aſcribunt, aciditati inquam in ſanguine, aliiſque corporis liquoribus copioſiori, cujus interventu partes etiam fixæ patiantur, libens tamen admitto, plurimos morbos aut ab ipſis oriri acidis, aut à malignis eorum affectibus; cui conformiter doctrinæ probabiliter omnino conceperimus multos morbos aut omnino curari poſſe, aut multum imminui *Specifico remedio* corpuſculis ad acida mortificanda idoneis abundanti. Hæc mortificatio pluribus effici modis poterit: quorum qui mihi jam occurrunt, præcipui hi duo ſunt.

Quædam enim corpora, acida mortificant, aut obtundunt, hoſtilitate, ut ita

loquar, positivâ ; hoc est, eâ contrarietate quæ ex sapore discerni queat, magisque adhuc conspicuo conflictu, manifestoque tumultu, qui producitur quoties acidum invadunt ; ex hoc genere acidum mortificantium, sunt pleraque alcalisata salia, sive fixa, ut sale lixiviata plantarum, sive volatilia, ut spiritus ; ascendentiaque salia urinæ, sanguinis, cornu cervi, suliginis, &c. ut exemplo indicari poterit cum hæc salia immiscentur aquæ forti, spiritui salis, olei, vitrioli, aliisve acidis liquoribus : unde obiter conjicere licet Galenicos eos falli qui virtutes spiritus cornu cervi, urinæque ascribunt tenuitati tantum partium, motus celeritati, aliisque ejuscemodi affectionibus, ne tam utilem notionem Chymicis acceptam referrent, contrarietatem scilicet acidorum, atque alcalium.

Primarius alter, quo acida mortificari, obtundive possunt modus in eo positus est ut vaginâ quadam, ut ita loquar, cohibeantur : ut enim culter obtusus fit, si acies ipsa abradatur, aliove quovis modo, deteratur : aut si ipsam vagina apta laminam tegas panive, aut alii cuipiam corpori infigas ; ita acidum corpuscu-

ũm facultatem ſcindendi, aũt pũngendi amittere poterit, quoties ipſius figuram labefactat actione ſuâ validum manifeſtumque alcali, aut quoties poroſi corporis quaſi vaginâ concluditur, licet illud forte nullo præditum ſapore ſit, aliave manifeſtâ qualitate, vi cujus judicaretur acido a ſe enervato contrarium; ut lima, cultri aciei contraria eſt. Hujus mortificandorum acidorum methodi Chymicæ nobis operationes varia ſuppeditant exempla, ut quando minium deſtruit aciditatem ſpiritus aceti, ut calx viva, quod expertus ſum aciditatem etiam aquæ fortis tollit; lapis quoque Calaminaris multum imminuit, alteratque aciditatem ſpiritus ſalis, atque etiam ſpiritus nitri. Hoc porro minerale eo libentius commemoro, tum quia qualitases ipſius minus notæ ſunt medicis,& Chymicis pleriſque, tum quia argumentum mihi ſuppeditat, quo probem acida poſſe, licet non exiſtimem ſemper ita ſe habere, corporibus quaſi vaginis concludi, corporibus inquam iis quæ eadem inſenſibiliter mortificant: ut enim á Glaubero ſat conformiter verò obſervatum eſt, ſpiritus acidi ut in quibuſdam experientiâ didici,

vi ignis in distillatione elici possunt e lapid Calaminari, bene dephlegmati, multòque quam prius, fortiores.

Novi equidem objici hic posse acidorum mortificationem manifestis a qualitatibus fieri: quocirca nihil inde in eorum gratiam qui specifica remedia propugnant, concludi poterit: at respondeo primò facultatem mortificandorum acidorum, maxime eadem quasi vaginâ concludendi, aut si mavis absorbendi, nec esse de genere primarum, secundarum, aut tertiarum qualitatum, quas in medicamentis priores medici observabant: licet harum qualitatum par curandis morbis virtus adhibita fuerit, atque etiamnum adhibeatur à multis tanquam ratio sufficiens ob quam specificæ remediorum virtutes rejiciantur. 2. Respondeo non levem mihi semper visum esse, atque infelicem prorsus, magnique momenti errorem, quod tot eruditi recentiores Medici supponant, admittanque, si medicamentum quodpiam manifestâ quâpiam qualitate, ut acidâ, aut alcalisata, præditum sit, salutarem ejusdem effectum, quod pariter de illato damno dici ut plurimum poterit, huic tutò qualitati ascribi

bi poſſe : hoc eſt quod medicamentum acidæ, aut alcaliſatæ naturæ ſit : cum meo quidem judicio, quod magnum ſit diſcrimen, ut variis experimentis didici, inter acidum & acidum, atque alcali inter ac alcali, diſtinguendum omnino putem inter acidum quà tale, atque idem certo modo modificatum : ita omnia quæ quidem norim acida ſi bene dephlegmata fuerint, Cuprum diſſolvent : attamen aqua regis quæ non tantum illud metallum diſſolvit, ſed aurum longe compactius, argentum omnino non diſſolvet : aliunde aqua fortis, quamvis corroſivum admodum menſtruum ſit, ſeipſâ aurum non diſſolvet, ſi tamen eam de novo modifices, addito eidem communi ſpiritu ſalis, qui, ut ſæpe comperi, quicquid contra putent, aut ſcripſerint Chymici, id intactum relinquet, aqua fortis tum facile metallum illud diſſolvet : quin non diſcrepans tantum modificatio diſcrimen acidum inter, ac acidum introduxerit, ſed veram etiam juxta rectum de rebus judicandi modum contrarietatem : ſpiritus enim ſalis argentum præcipitabit, quod aqua fortis diſſolvit : ac ſpiritus nitri, licet nullum eo acidius menſtruum

existat, non tantum pulverem antimonii ex mirabili eâ substantiâ quam Chymici butyrum antimonii dicunt, præcipitabit, sed magno etiam conflictu, tumultu, atque effervescentia.

Hoc tamen antimonii butyrum tantopere acidum est, ut exigua illius quantitas in magnam aquæ quantitatem conjecta adeo eam acidam reddit, ut a multis Chymicis acetum *Philosophorum* dicatur. Quæ ut propositæ superius objectioni applicem, revocari a te in memoriam velim sub initium hujus epistolæ indicasse me tibi, non negari à me, *Specificum* remedium non tantum habere interdum adjunctas manifestas qualitates, aut earum partim virtute agere, sed tantum existimare me, salutarem, qui oritur, effectum non deberi, huic manifestæ qualitatis intentioni, sed cuipiam superaddito, quod specificam medicamento adversus hunc illum re particularem morbum virtutem communicavit: cui conformiter dici poterit, ut varia acidorum, alcaliumque genera sunt, non quodlibet acidum à quovis alcali mortificandum: quod inde illustrari poterit, quod, licet quando Cuprum in *aquâ*

forti

forti diſſolvitur, ſolius calcis rite applicatæ ope fieri poſſit ut menſtruum metalli corpuſcula demittat, ſi tamen tam intenſè coloratæ cupri ſolutioni affundas, quod ut ingenioſos quoſdam convincerem, feci, debitam ſpiritus urinæ aut alterius cujuſpiam volatilis alcali quantitatem quamvis magnus ſtatim conflictus, manifeſtaque ebullitio oriantur magno cum ſtrepitu, bulluliſque innumeris, tamen ſalia ea hoſtilia inter, acida aquæ fortis corpuſcula non ita mortificabantur ut metallum demittant: ſolutio autem colorem priore intenſiorem adipiſcetur.

Cum autem mecum ipſe perpendo quantum peritus obſervator reperire diſcrimen poſſit acetum inter, alumen, Cryſtallos Tartari, ſuccum Limoniorum, ſuccum Berberarum, oleaque, ut Chymici loquuntur, eſſentialia plantarum Palato acidarum, ut alia quamplurima acida omittam; facile crediderim turbatam jam inordinatamque naturam ægroto in corpore acida diverſi generis produxiſſe, quæ nobis peculiariter nota non ſunt: quorum quædam ejuſmodi ſint, ut nullis communium noſtrorum alcalium qua talium mortificari poſſint: quæ tamen, qua-

ſi *vaginata* mortificari queant appropriatis quibuſdam, aut peculiariter modificatis remedii ſpecifici corpuſculis : quod illuſtrari poterit ex eo quod alibi obſervatum eſt, quod, licet neque ſpiritus aceti, neque ſpiritus ſalis, nec oleum ipſius vitrioli, quantum quidem expertus ſum, diſſolverint lapidem humano è corpore extractum, ſpiritus tamen nitri, qui non diſſolvit varia corpora, quæ in oleo vitrioli diſſolubilia comperi, in eum facile ageret : qua actione ſuam corroſivitatem deperderet.

Prius hoc argumentum quam dimittam, non abs re forte fuerit duo huc ſpectantia indicare.

Cum itaque ſuperius acida diſtinctè eorumque productiones nominaſſem, id non per inadvertentiam feci ; ea enim in opinione ſum, præternaturalia acida non tantum corpus male afficere quamdiu ſenſibiliter acida remanent, ſed variis etiam in caſibus variorum morborum cauſas eſſe poſſe, quorum à pleriſque remedia eſſe probabiliter exiſtimarentur : licet enim acidis virtus quædam incidendi, reſolvendique ineſſe credatur : quo nomine oxymel, aliaque quædam acetoſa Medicamenta

dicamenta præſcribuntur ad viſcoſum phlegma incidendum, ut ſpiritus etiam urinæ eundem in ſcopum, atque ad diſſolvendum ſanguinis coagulum adhibetur: attamen ut hanc libens virtutem quibuſdam in caſibus acidis concedo: ita ſæpe ſuſpicari cogor obſtructiones, morboſque eas obſtinatas præſertim conſequentes ab acidis exiſtere poſſe quartenas fluida quædam coagulant quæ ad contrahendam ab ipſis ſpiſſitudinem diſpoſita ſunt: hac autem conſiſtentia fit ut circumvehi cum ſanguine per vaſa minora nequeant, in quibus proinde obſtructiones producunt: hoc autem declarabo exemplo coagulationis, quam feci ope ſalium acidorum, ut ſpiritûs ſalis, & albuminis ovi, ad aqueam maxime conſiſtentiam contuſi. Atque ejuſmodi etiam coagulatio effici in lacte poterit: quod non tantum cito coagulari poterit ſpiritu ſalis, ſed ut ſat notum eſt, corporibus etiam non Chymicè præparatis, ut coagulo, ſuccoque limoniorum: atque experimentis hunc in ſcopum factis oſtenſum eſt, ſi quædam acida in ſanguinis maſſam immediatè conveherentur, eo in liquore ea eſſe coagulanda etiam tum, cum is in animalis adhuc viventis organis perſeverat. Alte-

Alterum autem quod obſervandum erat, ita ſe habet, licet acida corpuſcula quæ recentiores medici, Chymicique noxia putant, tum ſanguini, tum fixis corporis partibus; ſi tamen ventriculum exceperis paucaſque alias partes adjacentes, ſplenem puta pancreaſque; ac quamvis quidam ingenioſi omnes fere morbos malignis *Acidorum* effectibus aſcribant, facile tamen credederim, varios morbos, moleſtaque Symptomata à quibuſdam procedere corpuſculis quæ ſive ſalinæ, ſint naturæ, ſive ſecus, ab acidis propriè dictis diſcrepant. Multa enim forte corpora quaſi reſultarint ex combinatione acidorum aliis cum ſalinis particulis, quæ eorum naturam multum variant, atque immutant; alibi enim obſervavi, ex ſpiritu ſalis una cum ſpiritu urinæ quoddam ſalis armoniaci genus eſſe conflandum, ſpiritumque nitri cum ſale tartari in aqua communi ſoluto coagulandum cum eo in ſal petræ, aut corpus quodpiam ei perſimile; idem autem ſpiritus nitri, aut aqua fortis cum ſpiritu urinæ aut ſanguinis aut ejuſcemodi quopiam, ſalem admodum fuſibilem ſuppeditabit, a quovis ingredientium ſeorſim ſumpto ſat diſcrepantem:

diſcrepantem: vulgo autem notum eſt oleum vitrioli, oleumque tartari per deliquium coalitione ſuâ producere tartarum vitriolatum, in quo prioris aciditas, ac poſterioris alcas vitas multum infringuntur: tertium enim jam corpus exiſtit, multum diſcrepans tum a priore, tum a poſteriore oleo, aut potius ſalino liquore: cum itaque præter exempla ejuſcemodi mecum ipſe perpendo, quam varia corpuſculorum genera, fertiliſſima parens natura produxerit, quæ etiam non acida inſignes in ſanguinem & quidem noxios ſortiri effectus poſſint, in ſanguinem inquam aut ſolidam quampiam corporis partem; non omnino abſimile vero mihi videtur alias forte requiri qualitates quibus mortificentur, aut enerventur morbifica corpuſcula, quam quæ acidis ſalibus contrariæ ſint, ac proinde remedium quod corpuſcula ſuppeditat particularibus hiſce noxiis corpuſculis corrigendis aut enervandis idonea ſpecificum dici meritò debere.

Ulterius autem hic conſiderandum venit, ut in corpore variæ coagulationes eſſe poſſunt ex ſalinis corpuſculis manifeſtè acidis factæ, ita aliæ forte productæ

fuerint

fuerint a corpuſculis, ſive ſapore ſalinis, ſive ſecus, quæ manifeſtè acida non ſint, ſed contrariæ potiùs naturæ, quod cum à medicis conſiderari non ſoleat, magni licet meo quidem judicio momenti ſit, eo forte accuratius probari deberet.

Curioſitate interdum motus liquorem feci, ſapore nec acidum, nec urinoſum; cui, cum affudiſſem modicam diſtillati liquoris quantitatem, qui nec acidus, nec urinoſus, nec lixiviatus erat, breviſſimo is temporis ſpatio, non multis forte minutis in corpus conſiſtens adeo coagulabatur, ut licet lati orificii vas inverſo deorſum orificio teneretur, nihil tamen effluëret.

In alio nondum in lucem edito tractatu docui, ſi in ſolutionem quampiam, cujus faciendæ artem illic doceo, ſpiritum urinæ alteriuſve volatilis alcali ſtillaveris, Gelatinam mox producendam, quæ conſiſtentiâ & colore commune *amylum*, ſtarch, lino rigefaciendo mox adhibendum referebat.

Similem Gelatinam, ſed magis diaphanam feci, plus vice ſimplice, abſque cujuſquam ſubſidio quod fuerit ſenſibiliter aut acidum, aut urinoſum.

Ut

Ut autem ingenioſos quoſdam convincerem, non ſine aliquo eorum ſtupore præparatam à me ſubſtantiam iis oſtendi abſque ſubſidio urinæ, aut ſalis cujuſquam volatilis, atque interdum in ictu fere oculi, quæ minutis pauciſſimis ſummè rectificatum inflammabilemque vinoſum ſpiritum, bis terve ſe ipſá ponderoſiorem ſolidam in maſſam coagulàret.

Atque ut oſtendam neceſſè non eſſe ut liquor multum, aut ſenſibiliter etiam acidus ſit, quò animalem ſubſtantiam coagulet, ut, quemadmodum ſuperius obſervavi, ſpiritus ſalis albumen ovi coagulavit: addam hic loci a ſpiritu vini bene dephlegmato, idem omnino, & melius forte efficiendum.

Propoſitio Tertia.

Specificum remedium ægrum, interdum juvare poterit præcipitando peccantem è ſanguine aliove humore corporis materiam.

QUamvis præciptatio ſæpe conſequatur acidorum aut alcalium per corpuſcula contraria mortificationem, de ea tamen agendum ſeorſim putavi: obſervavi enim quædam acida, alcaliaque conjungi poſſe quanquam nullam contrarietate ſua præcipitationem producant; atque aliunde variæ exiſtere præciptationes poſſunt, in quibus ne veſtigium quidem hoſtilitatis apparet licet probe noverim multos ingenioſas viros, qui ex hoc effectu, ſat ſuperq; argui putant, quod hoſtilitas acidorum, atque alcalium illius cauſa ſit: at hoc ſupponi non debet, ſed probari collateralibus experimentis, quæ ipſius hypotheſis veritatem, non ſupponant: verum ut noſtra ad exempla progrediamur,

novi,

novi, atque alibi commemoro varrios ſpiritus urinoſos, quos abſque ullo manifeſto conflictu, aut præcipitatione acidis menſtruis commiſcere poſſem: atque ex alia parte acida, atque alcalia quæ mutuis ſuis reactionibus manifeſtum conflictum excitabunt, ſi competente porportione commixta fuerint, coalitionem ex mixtione, non præcipitationem ſortientur: ut exemplis declarari poterit in quibuſdam mixturis ſpiritus ſalis Ammoniaci (ex ſale tartari aut cineribus claviculatis confecti) & ſpiritus nitri, aut aquæ fortis: atque etiam quoties ſpiritus urinæ, ſpirituſque ſalis, certâ quadam proportione commixti coaleſcunt in corpuſcula ex quibus ſal ammoniacum conficiatur, quod liquorum illorum phlegmati innatat.

Sed ad propoſitum mihi ſcopum magis facit, quod præcipitationes eſſe queant; in quibus, quicquid quidam ſibi fingant, nec tumultus nec contrarietas appareat; ut, cum argento in aqua forti ſoluto, menſtruoque triginta, aut quadraginta partibus aquæ diſtillatæ, aut pluvialis diluto, ſi nitidæ ex cupro laminæ ſolutioni immergantur, præcibitabitur ex ea lentè admodum

admodum in formâ calcis metallum, in formâ inquam calcis metallicis & ſalinis particulis ſimul incorporatis conſtantis, aut ſub initium ſaltem in forma ſquamarum argentearum fulgentium, inſtar candidarum ſplendentiumque quorumdam piſciculorum ſquamarum.

Quadam pariter methodo à me effectum eſt ut aurum ſolutum circa corpus in ſolutione ſuſpenſum quieſceret; in forma ſelectæ profundiùſque coloratæ calcis ex auro puriſſimo : ſed *ſilentis* ut ita loquar, præcipitationis facile videre poteris exemplum ſi vel Romannm, vel Duntiſcanum vitriolum affricare placuerit acutiori cultri laminæ, aqua, aut ſputo madefactæ : tum enim in ictu fere oculi laminam ſubrubra quædam ſubſtantia cooperiet, quæ tum colore tum aliis è ſignis Cuprea omnino videtur : hic autem monendus es, non ex ſolutionibus tantum acidorum ope factis, ut vulgo putatur, corpora hunc in modum præcipitari poſſe: re enim diligentius examinatâ comperi quædam in natura eſſe præcipitantia, quæ *tacite* præcipitant quædam corpora in urinoſis menſtruis aliiſque nequaquam acidis diſſoluta.

Scio

Scio ſuſpicari quempiam nec immerito poſſe ejuſmodi præcipitationes periculoſas fore ; heterogeneorum in ſanguine corpuſculorum productione, quæ præponderè aut craſſitudine evacuari facile nequeant quam quidem ſuſpitionem experientia melius diremerit : dici interim poteſt *primo* licet quoddam ex ipſa præcipitatorum corpuſculorum mole commodum oriri poſſit, hoc longe minus fore periculo ab actuoſis nimium, hoſtilibuſque particulis imminente, quæ morbum aut produxerunt, aut auxerunt ; ſecundo neceſſe non eſſe ut omnes concretiones iis conſtent corpuſculis, quæ præ mole ſua è ſanguinis maſſâ ejici nequeant : lapideam enim videmus materiam, quæ ut ex Chymicâ ejuſdem analyſi patet, compoſita admodum eſt, ad omnes corporis partes ferri poſſe : porro memini notam mihi fuiſſe dominam quamdam cujus è linguæ inferiore parte paulo antequam rem mihi narravit, extràctus eſt lapis jam Medici porro qui magnam mineraliam aquaram quantitatem ferro imprægnataram, quales comperi *Tunbrigitanas*, præſcribunt, aut ſulphure imprægnatarum, quales *Bathonienſes* quædam ſunt,

ſpem

ſpem omnem reſtituendorum ſanitati ægrorum inde maxime concipiunt, quod minerales particulas in maſſam ſanguinis, adeoque in intimas corporis partes devehi putent: dici tertiò poteſt præcipitationes fieri poſſe ex rebus in ſanguine contentis, ope remediorum quæ ad ſanguinem non penetrant: medici enim chalybem interdum crudem, æque ac præparatum miniſtrant quo ſanguinis aciditates mortificentur, licet metallina corpuſcula, quantum quidem ſcimus, ad ſanguinis maſſam non penetrent: in hæc enim, materia circulatione ſanguinis in ſtomachum, viſceraque ejecta agit: horum ſi quidem in ipſa operatio probabiliter concluditur ex nigredine excrementis communicatâ à chalybeatis: ſi quis autem chalybem præparatum puta cum ſulphure, viſcerum per poros extremaque *capillarium* in ipſam ſanguinis maſſam penetrare voluerit, tum meritò quis petierit cur natura præcipitata corpuſcula iiſdem meatibus expellere nequeat, per quos compoſitæ ſulphuris ac metalli concretiones ingredi potuerunt. Dici quartò poterit non immerito, nec abſque aliqua probabilitatis ſpecie experientiâ jam, *præcipitantia* probata

probata esse remedia: ut enim omittam, quod Eruditus Sennertus indicare videtur, quibusdam in casibus morbum superari febrili materia ex corpore præcipitatâ: quidam Medicinæ professor, qui licet quibusdam ejusdem dogmatis assentiri nequeam, quædam sat insignia circa fermentationem, febresque tradidit: hic itaque Kergerus inquam disertis verbis mox referendis asserit * per 14. annos mille & plures febri correptos curasse se absque venæ sectione, purgatione, sudorificis, &c. simplici remedio præcipitante de rei hujus veritate ex Germania certior

* " Ego ab anno 1649. in hunc diem per in-
" tegros 14 annos ultra mille Febricitantes sine
" Venæ sectione, sine Purgatione, sine Sudorificis,
" sine Diureticis, sine Alterantibus, sine Corro-
" borantibus, sine Topicis, & siquid præterea,
" unico fere Medicamento præcipitante, Deo in-
" primis benedicente, curavi; non considerando,
" an Febris sit intermittens, an continua, an ter-
" tiana vel quartana (quæ tamen difficiliùs cu-
" ratur quàm aliæ) nec expectata coctione, nec
" habito respectu sexûs, (ne puerperis quidem
" exceptis) ætatis, anni, temporis, vel aliarum
" circumstantiarum: & quidem paucorum die-
" rum spatio sine recidiva vel aliquo notabili in-
" commodo, nisi ubi æger ipse per incontinentiam
" de novo Paroxysmos provocarit. *Kergerus de*
" *Ferment. sect.* 3. *cap.* 3. *pag. mihi* 250.

fieri

fieri volui, ſed fruſtra, comperi tantum quemplam Imperatoris Medicum in tractatu nuper edito profiteri propendere ſe ut id verum eſſe putet.

Eò facilius credidero magnas optataſque mutationes in fluidis corporis partibus contingere poſſe ope appropriatorum *præcipitantium*, ſi verum fuerit quod multis à Medicis unanimiter traditur qui multos morbos ſanguinis aliorumque corporis humorum putrefactioni aſcribunt; licet enim quibuſdam de cauſis inducar ut te orem ne me quidpiam ſuper remedio mox commemorando roges, quia tempus nondum eſt, ut hac ſuper re tibi ſatisfaciam, hiſtoricè tamen hic te docebo, quod forte mirum exiſtimabis, quamdam eſſe in rerum natura ſubſtantiam, quæ putrefactioni potenter adeo reſiſtit, ut cum, paucula ejuſdem grana demiſſa fuiſſent in aquam, quæ omnino graveolebat ac tam tetrum in modum, ut odorem, niſi unde ſciviſſem a cadavere emanaſſe crediturus fuiſſem, ut paucula inquam Medici hujuſce liquoris grana agitatione per tetram hanc fœtidamque aquam diffuſa, quæ oculo turbida non videbatur, ex ea præcipitaverint tenuem, levemque fœculentiam: qua ſeparatâ reſiduus

ſiduus liquor omni fœtore liberatus eſt: neque ullum ipſa in fœculentia fœtorem percepi; quod autem obſervatu dignum eſt, peracta hæc omnia ſunt paucis omnino minutis, cujuſdam *præcipitantis* ope ſapore nec amari, nec acidi, nec urinoſi, ex quibus omnibus ſagaciores rerum exploratores non inutilia documenta hauſerint.

Propoſitio Quarta.

Interdum Specifica remedia operari poſſunt peculiari cordis roboratione aut etiam hac ſine aut unà cum hac partem affectam corroborando.

VIX hanc obſervationem ſat demonſtraverimus, niſi quidpiam dixerimus de difficultate quadam maximi momenti, quæ non paucos è recentioribus medicis diu multumque vexavit: utrum ſcilicet quædam exiſtant medicamenta ſympathica Capiti, Cordi, Jecori, &c. quæ proinde *Cephalica*, *Cardiaca*, & *Hepatica*, &c. dici mereantur; aut ut clariùs aliquantò mentem eloquar utrum quædam

quædam medicamenta peculiari modo huic illive particulari internæ corporis parti prosint. Partem affirmativam plerique per varia sæcula medici, sed levibus, vereor, innixam fundamentis tenuerunt: at plurimi jam, non tantum negativam propugnant, sed desertam à se opinionem derident: quidam enim insulantes aiunt perridiculum quid esse ejuscemodi quampiam sympathiam mortuum inter medicamentum, partesque viventis corporis admittere: quasi famuli instar medicus mitteret medicamentum ut partem malè affectam à se velut in tenebris inventam bene & salubriter afficiat: ita tamen omnino censeo fieri posse ut medicamentum ad particularem quampiam partem hoc sensu pertineat, quod huic licet non soli, peculiari modo procit; quod forte ob quampiam rationum mox commemorandarum contigerit, ac primùm cum mecum ipse perpendo fixas corporis partes, ut Cor, Cerebrum, Jecur, Renes, &c. peculiarem sibi habere structuram, qua quævis pars ab alia discrepat, ac vero simillimum esse fluidarum etiam partium, ut fellis, sanguinis, lymphæ, &c. distinctas esse texturas, contingere posse

vero

verosimiliter puto ut corpuscula remedii in stomacho dissoluta, atque huc, illucque liquorum corporis vehiculo circumlata, juxta determinatam figuram, molem, rigiditatem, aut flexibilitatem, motum, &c. aptiora sint, quæ ab una parte corporis, puta cerebro, corde, &c. quam ab aliis detineantur: quæ proinde dum in ejusdem poris commorantur, aut ejusdem fibris sese associant, aut congruas quibus caret particulas subministrant, aut si his non careat, ejuscemodi quæ roborato ejusdem ut aiunt, Tono, ei beneficæ sint. Hac autem corroboratione fiet ut pars illa morbificæ materiæ actioni, aut hostilitati resistat, quam vulgò observant Medici à partibus vegetioribus ad debiliores deturbari: ut patet in iis qui podagræ obnoxii multum sunt: in quibus vitiosi humores sæpe à nobilioribus partibus, si robustæ sunt, ad debilitatos frequenter articulos projiciuntur: hinc, podagra, si res recte geratur, ad vitam producendam conducere creditur: porro hic loci memini nosse me medicum eruditum qui multùm peregrinatus fuerat quique proinde vario usus erat victu, peculiari adeo Gingivarum laborasse infir-

 mitate

mitate ut licet vina quæcumque moderatè bibere posset, aquæ tamen vinariæ potu, odontalgiam subitò contraheret qua de re aliquando mihi conquestus est. Sed hæc obiter: jam enim probandum, atque illustrandum est quod dicebam de aptitudine medicorum quorundam corpusculorum ad sui associationem cum corpusculis partis cui profutura sunt; quem in scopum intuebimur quod in nutritione, lactentium præcipue pusionum contingit: in iis enim unicum alimentum, puta lac, præter varia excrementa, ut crassiores viscerum fæces, ac magis fluidas vesicæ, oris & Nasi, pororum Cuticulæ, &c. magnam corpusculorum copiam suppeditat, quæ non tantum detinentur, sed assimilantur insuper partibus variè contextis, & constructis, uta cerebro, cordi, ossibus, &c. cum alioquin tam copiosum ejusmodi partes alimentum recipere inde nequirent, ut eo ipsarum dimensiones crescerent. Considerandum pariter venit quasdam partes in passionibus Cartalaginosis, osseas tempore evadere, quæ mutatio ad meram spectare exsiccationem probabiliter non videtur, ad exsiccationem inquam à nativo

tivo calore pro ætatis incremento productam.

Secundò amicæ ſpecifici remedii corpuſcula non tantum confirmare poterunt partis cujuſpiam determinatæ valetudinem ſed etiam, quod ad rem præſentem magis facit, ſanitati reſtituere eandem priſtinæ poterunt duabus, tribuſve de cauſis.

Primò enim amicæ particulæ obſtruentem, aliamve morbificam materiam ita modificare poterunt, ut faciliùs, tutiuſque ejiciatur quod quidem præſtant, non tantum ut ſanguinis maſſam impræg-nant, atque ita ab eo ad varias alias partes circumferri poſſunt, ſed peculiari etiam textura, motu, &c. peculiari modo reſpicere poterunt peculiarem illam modificationem, quam vitioſa materia ex ſua in hac vel illa determinatâ parte commoratione contraxerit : quod autem diverſa affectæ partis ſtructura naturam *Materiæ Morbificæ* variare poſſit, inde inter alia colligo quod docere ſoleant Medici, licet obſervationem hanc non ſemper veram compererim, peteſcentem calculo laborantium materiam in renibus eſſe ſubrubram, ac flavam, ſed in

veſicâ albam, aut albo---cineriam lapilloſque in partibus prius commemoratis generatos friabilioris, levioriſque eſſe texturæ, quam ſint lapilli in veſicâ generati: quorum quidam admodum duri ſunt, ſi præſertim comparatio inſtituatur cum latioribus, quos habui, ex felle, aut veſica robuſtorum animalium extractis. Cum itaque *Specifici* corpuſcula, ſanguinem, aliudve quodvis vehiculum diſponere queant ad operandum inſtar, menſtrui appropriati in materiam peculiariter modificatam, quæ obſtruit, aut male afficit Jecur, exempli gratia, conflatum ex iis remedium parti illi perutile forte futurum fuerit, dum morbificam materiam ad expulſionem parat: ſed eandem partem, alio etiam modo juvare poterit. Ita enim agere poterit in fibras, ſtabileſque partis affectæ portiones, ut vires inde trahat quibus excitata ſuum ejicere hoſtem poſſit. Firmitatem enim, roburque fibris partis communicare poterit: ejuſdem quoque immoderatam, ſeu caliditatem, ſeu frigiditatem contemperare poterit.

Acidum, aliaſve incongruas particulas in minutis partium ſtabilium intervallis,

lis, atque in ipsis etiam fibrarum poris forte mortificabit: forte etiam convulsiones, spasmos, alioſque inordinatos motus, qui prohibent ne agat, vimque suam exerceat, compescere poterit: relaxare poterit, aut dilatare poros juxta operis faciendi exigentiam. Cum itaque hunc fere in modum corpusculorum benignorum ope materiam expellendam præparaverit, *partemque* ipsam, ad eam expellendam disposuerit, partem tum excitare poterit, suum ut ipsa officium obeat, irritatione fibrarum, aut organorum moventium, aut eorum stimulatione ad exonerationem materiæ peccantis. Ut exigua Cantharidum dosis irritatione, vi, sed non tutò urinam è vesicâ ejicit, ac simul arenam, seu minores calculos, excrementitiumque limum prius ipsi molestum.

Hocque exemplo confutamus illud quod tantâ fiduciâ proponebatur ab iis qui remedia specifica rejiciunt: hic enim medicamentum habemus quamvis periculosum cujus corpuscula peculiari adeo modo ad vesicam spectant, organaque urinaria, ut licet sanguininis massæ commixta, ab eo ad alias etiam partes corpo-

ris indiſcriminatim ferantur, cæteris tamen illeſis, veſicam admodum irritent, determinentque ad ejus quod continet, excretionem : cum autem objici poſſit, primum trium modorum, quibus animadvertimus particulari parti opem a *Specifico* ferri poſſe, ſecundo contrarium videri, primus enim partis corroborationem ſpectat, ſecundus relaxationem, atque irritationem, duo omnino reſpondeo, ac primò quidem cum pars interdum eſſe poſſit in naturali, interdum in ſtatu præternaturali, in *priori* remedium mereri poſſe interdum nomen *benigni*; atque *appropriati* quia ſervat eam ſanam, quod roboratione maximè fit; atque in poſteriori mereri poſſe appellationem *Specifici*, quia ad priſtinam ei reſtituendam ſanitatem juvat.

Reſpondeo ſecundò, quamvis quò ſanitas recuperetur, ſæpe multum expediat, atque etiam interdum neceſſarium ſit, ut medicamentum materiam, partem, lædentem evacuet, hanc tamen evacuationem ſæpe multum ipſa partis corroboratione promoveri, hinc enim fit, ut ipſa ſe exonerare queat, idem porro medicamentum continere poterit, ac communicare ſanguini corpuſcula diſcrepantia adeo quoad

quoad figuram, molem, motum, &c. ut utroque modo ſucceſſivè juvari pars ac reſtitui ſanitati poſſit : ut animadvertunt Medici Rhabarbarum non tenuioribus tantùm partibus purgare jecur, & bilem, ſed magis terreſtribus corpuſculis, & aſtringentibus illius partis Tonum roborare : [quid præterea ad illuſtrationem hujus rei pertineat ſuo loco occurret] non abs re fuerit hic addere quibuſdam in caſibus hanc ipſam corroborationem partis minùs ſanæ reſtituere eandem priſtinæ ſanitati poſſe, cum quidam morbi fere ſemper ſint, ut, ita loquar in fieri, hoc eſt diu in parte affectâ ſubſiſtere nequeant, niſi ob debilitatem ejuſdem, & quæ inde ſequuntur; novam ſubinde vitioſam admitteret materiam, quâ fovetur, aliturque morbus: in ejuſmodi autem morbis, ſi ſtructura, tonuſve partis, *ſpecifici* operatione reſtituti fuerint, acquiſitus ejuſdem vigor novæ peccantis materiæ ingreſſum prohibebit, quam in maſſam ſanguinis impellet, ut inde communibus corporis meatibus expellatur : dum natura interim paulatim ſubdere, aut diſſipare, vel alium in uſum convertere poterit minorem illam pec-

cantis materiæ portionem, quæ in parte ægra desidebat.

Nullum hoc in tractatu exemplum dedimus, quo ostenderemus quî specificum remedium ad determinatam partem ægram specialiter adeo spectet, ut quis vix crederet ponderosam lapideamque substantiam interiùs sumptam ad curationem fracti in crure, manuve ossis non parùm profuturam: atque ut testimonia Chymicorum prætream memini Medicum Germanum insignibus curationibus celebrem mira mihi referre de efficaciâ lapidis in patria ipsius crescentis quem ab effectu *Osteocollam* dicunt: maximè si peritè præparetur, cujus præparandi modum mihi ostendit, sed experiri non licuit: at absque ulla præparatione expertus admodum Chyrurgus *fabricius Hildanus* multum ex propria observatione commendat unicam ipsius drachmam optimè pulveratam ad generationem calli quo fracti ossis partes copulentur: adeo ut moneat juniores, vegetioresque læsos eo pulvere parcè, ac cautè uti debere ne callum nimium generet, cujus rei insigne exemplum affert: quod pariter ipsa me experientia docuit, docente eodem Medico

dico Germano, quia aliter, dixit, ipsius præparatione fieret, ut in ejusmodi hominibus *remedium* generaret callum, & nimium citò, & nimium magnum.

Propositio Quinta.

Interdum remedium specificum operari poterit producendo in sanguinis massa eam dispositionem, quâ possit natura corrigendo, expellendo, aliisve idoneis modis, morbificam materiam, aliamve morbi causam superare.

QUI attentè observavit praxim variorum doctorum, quique magno cum successu Medicinam exercent, Medicorum, facile animadvertet pleraſq; ipsorum præscriptiones hac niti suppositione quod plerique humani corporis morbi, sanitatisque recuperatio, à vitiata sanguinis constitutione, ejusdemque pristino statui restitutione pendeant.

Perutilis hæc sanguinis mutatio à *specifico* multis effici modis potest, *interdum separatim*, *conjunctim interdum*, ac præcipue sequentibus.

1. Subminiſtrando ſanguinis activa quædam corpuſcula, ut non neceſſe ſit medicamentum eam *fermentare*, aut utilem in eo commotionem excitare.

Non hic examinabo utrum maſſa ſanguinis intra vaſa hominis viventis contenta capax necne ſit fermentationis propriè dictæ.

Quare adhibui etiam vocem, *tumultuationem*, ſeu *commotionem*, aut *agitationem*, quæ voces facile admittentur, ſi alia minus probetur: ſed quia *fermentatio* jam inter loquendum invaluit, ea voce his præmiſſis abſque ſcrupulo utar.

Sed quia non pauci recentiores Medici, maxime ex quo doctrina Villiſii inclareſcere cæpit, febres tum continuas tum intermittentes poſitas eſſe in vitioſis ſanguinis *fermentationibus*, atque ab iiſdem productas cenſent, ideo *fermentationi* de qua locuturus ſum, quaſi diſtinctivum hoc epithetum, *utilem*, addendum putavi.

Hoc præmiſſo non abſimile vero mihi videtur, ut vitioſa ſæpe eſt ſanguinis *fermentatio*, ita interdum quemdam *fermentationis* defectum eſſe poſſe, aut quamdam tarditatem, quæ vel tollit celerem inteſtinam agitationem rei fluidæ calidæ hujuſcemodi

juſcemodi propriam, cujuſmodi in ſanis reperitur, aut debitam per cor circulationem, quam ſanguinis pigritiam ſi pertinax, ac diuturna, varii conſequuntur morbi: jam quamvis varia medicamenta ſint, puta, aromata, aqua vinaria, aliique ſpirituoſi liquores à fermentatis vegetabilibus diſtillati, quæ plerumque, & ſat magno cum ſucceſſu ad accelerandum ſanguinis motum adhibentur: quia tamen calida admodum ſunt, propterea enim à Medicis eliguntur, ob varia ægrotantium temperamenta, variaſque alias circumſtantias periculoſa ſunt, pluſque damni immoderato ſuo calore inferre poſſunt, quam commodi ſuâ ſpirituoſitate: præterquam quod ſanguinis tarditas oriri poſſit interdum à cauſis, quas calida hæc medicamenta non corrigent: memini, cum experimenti gratia moderatè exſiccaſſem particulam ſanguinis humani, vinoſo ſpiritu penitus inflammabili per varias ſaltem horas, quibus experimentum duravit ipſius ſolutionem fieri non potuiſſe, aut rubram elici tincturam licet optimè pulverata foret. Cum tamen ſpiritus vinoſus optimè rectificatus rubicundus ex eâ evaſerit vigeſimâ, & infra, illius temporis parte. Jam

Jam remedium ſpecificum abundare poterit corpuſculis ejuſmodi, ut ſanguine neque moleſtè, neque periculosè calefacto, debilitare poſſint, ac frangere corpuſcula in ſanguine obvia, quæ liquorem reddunt viſcoſum, ac lentum, atque inſipidum ſpirituumq; expertem, atq; ſanguinis etiam maſſam, ut ita loquar fermentare, celerique, & amica ejuſdem agitatione efficere ut heteregoneas illas partes aut recrementa eidem prius commixta ejiciat, permeetque, eâ, quâ debet, libertate viſcera quorum capillaria vaſa, porique, vix omnino aut certe pace admodum eum admittebant.

Quod ſpecificum id præſtare poſſit, eò forte faciliùs conceſſeris, ſi animadvertas à pleriſque Medicorum doceri, varia eſſe *Cardiaca*, quorum quædam temperata dicunt, quædam frigida: ut reipſa corpus, ſi omnino, certe non ſenſibiliter calefaciunt, ut uniones, quædam jucunda acida, quæ proinde refrigerare potius corpus debent, ut oxylapathum, alleluja, ruta Caprina, Galega: fierique omnino poteſt, ut corpuſcula quibus ſanguis condenſatur, tarduſque redditur, non ſint frigidæ, ſed calidæ naturæ, quorum proinde

inde operationes, calida remedia juvent potius, quam deſtruant: ut ſi albumini ovi agitatione in aquam reducto, quod neceſſarium non eſt ad experimentum, ſed melius illud oſtendit, certam quantitatem ſpiritûs vini bene dephlegmati addideris, non modo viſcoſitatem liquoris non deſtruet, ſed magnam illius partem coagulabit, corpuſque longe magis à tenuitate, & fluiditate remotum producet.

Memini, me interdum, experimenti gratia facere vegetabilem liquorem, qui, aliquatenus prius tardus cum eſſet, additione ſpiritûs vini mirum in modum viſcoſus evaſit.

2. *Specificum* maſſæ ſanguinis prodeſſe etiam poterit eam dilatando, aut attenuando: ſecundus hic modus primo multum affinis eſt, non tamen idem: in iſto enim fermentationis ſanguinis, ſeu agitationis præcipua habebatur ratio, cum hic ejuſdem conſiſtentiam tantum reſpiciat: quæ quidem magni ad ſanitatem momenti eſt, ſi enim ſpiſſior ſit, ut ſæpe eſt, ſanguis, non tam libere, facileque, ut debet, per vaſa Capillaria tranſibit, quæ hinc paulatim obſtruuntur, circulatioque hinc magno incommodo retardatur: unde

unde magna ſequuntur incommoda: ex altera parte, ſi tenuis nimium ſanguis ſit, præſertim ſi nimium etiam agitetur, ex vaſis facile effluet, Hæmorrhagiaſque gignet, ſi è corpore fluat, alioſque malignos effectus extravaſationem ſanguinis comitari ſolitos, qui liquor cum extra propria vaſa in calido humano corpore exiſtit, facile putreſcit, unde Apoſtemata, variaque alia moleſtiſſima ſymptomata, oriuntur.

Jam *Specificum remedium* vitioſam hanc ſanguinis conſiſtentiam corrigere poteſt, dum ea ſubminiſtrat corpuſcula, quæ figura, mole, motuus, &c. vitioſa ſanguinem incraſſantia ſuperare, atque attenuare poſſint, aut certe ſcindere ac dividere partes ipſius ſanguinis quæ hinc ad majorem fluiditatem diſponantur : vel certe ejuſmodi in eo poros producere poterunt, quibus ſubtilis atherea materia qua Atmoſphæra abundat, ſeſe in maſſam ſanguinis inſinuet, eamque rarefaciat: cum autem ſanguis tenuis nimium eſt, cujuſmodi fit non tantum a quibuſdam morbis, ſed etiam à quibuſdam medicamentis, *aloe* maximè, *ſpecificum* ad laudabilem eam conſiſtentiam reducere poterit,

aut

aut ſuppeditando ei corpuſcula quæ facile complicentur actuoſis ſanguinem nimis attenuantibus, aut juvando naturam ad expulſionem ipſâ tranſpiratione, aut alio quopiam non moleſto modo, particularum illarum nimis activarum.

3. Tertio quoque modo conducere ſpecificum poterit ad ſanguinem priſtino ſtatui reſtituendum: ſi nempe operatione ſpecifici in cor ipſum, ſanguinem illud per ſe tranſmittere majore microcoſmi commodo poſſit: quod remedium ſpecificum peculiariter huic illive parti prodeſſe queat, adeoque etiam cordi plerique medicorum concedunt, qui cardiacorum, quorum, vereor, perpauca hanc appellationem merentur, Catalogum conſcribere ſolent: at cum alibi hoc in tractatu oſtenſum ſit quædam medicamenta peculiariter reſpicere poſſe determinatam corporis partem, adeoque etiam cor, admittere quis poterit corpuſculis *ſpecifici* aut diſſolvi quaſdam particulas in corde obvias, quibus nobile illud *viſcus* irritatione, aut aliter impeditur ne regulariter dilatet ſe, contrahatque; aut corroborari adeo fibras, motivaque ejuſdem organa ut ad moderandam ſanguinis tranſeuntis

tis circulationem disponatur, moderandam inquam modo optimo: quod autem dispositio cordis etiam cum nullo ejus sensu homines afficiuntur, magni tum quoad valetudinem, tum quoad in valetudinem momenti esse possit, facile is crediderit qui secum perpenderit, *primò* corpus humanum non esse merum aggregatum ex osse, carne, &c. sed exquisitè fabricatam, machinam valde sensitivam cujus partes sæpe cientur à propriis, sed minutis admodum agentibus, quæ mutua in se invicem reactione majora præstare queunt quam quæ a merâ agentium primò moventium energia expectari poterant: *secundo*, quod primum supponit, dispositionem cordis mutatam licet forte insensibiliter insignem producere alterationem posse in motibus sanguinis, inque ipsius per cor transitu, quoad quantitatem, celeritatem, aut utramque: quantum hæc mutatio circulationis sæpe faciat ad sanitatem aut ægritudinem eluceſcere poterit ex effectibus vehementium ac tenacium mentis passionum, ut observamus quando magnus opprimit dolor, quo cordis meatus quasi anguſtiores fiunt, cum sanguis nimium parce distribuatur, fermentantes

mentantes ſpiritus ſat magnâ copiâ non generari : ac præter pernicioſos alios hujuſce ſtatûs cordis effectus, adeo ſpirituum expers ſanguis fit, ut in his Europæ oris ad *ſcorbutum* diſponatur quo vel producuntur, vel irritantur varii alii morbi : obſervamus quoque *pudore* ſæpe mutari ſubito ſanguinem, tumefierique in exiguis ſub cuticulâ faciei, aliarumque etiam interdum partium vaſis; ut patet in virginibus, aliiſque delicatioris conſtitutionis in quibus pars faciei alba pudore rubeſcit : non abſimile quid à magno ſubitoque Gaudio profectum vidi : quamvis autem dolor, quæ appoſita ipſi paſſio eſt, appetentiam perimere vulgò putetur, rectè tamen regulatâ ſanguinis tranſmiſſione, in multis ſæpe factum eſt, atque inſigne ejuſdem rei exemplum ipſe vidi, ut gaudium famem multum imminuerit : cujus quidem effectûs cauſam ingeniosè, *Carteſius* derivare conatur à variatis dilatationibus, motibuſque cordis : minimè autem abſurdum videtur admittere ejuſmodi motus oriri poſſe à corpuſculis remedii ſpecifici quæ afficiendo fibras cordis, eo modo quo Gaudium ſolet profectas à jucundis gratiſque paſſionibus dilata-

dilatationes,ac contractiones gignere poſſunt : in cujus rei confirmationem addam primariam quamdam feminam mihi notam conqueſtam mihi eſſe quod odore Chirothecarum odoratarum ſanguis in faciem aſſurgeret, diuque illic, quaſi aut pudore, aut gaudio perfunderetur, remaneret. Atque idem prorſus in aliis ſexus ſui obſervaſſe ſe dixit : ſed cum alio intractatu oſtenderim quî paſſiones mentis corporis ſtatum mutare q'ieant, mutato variè ſanguine qui per cor tranſmittitur : ex dictis ſat veroſimile fit remedium ſpecificum peculiari cordis corroboratione introducere poſſe, aut reſtituere ſanam ſanguini *Craſim:* qui jam rectificatus, & factus hunc in modum vegetus, & corpori epitulari poterit, & conferre ad particularium morborum expulſionem, roborando, atque forte etiam excitando particularem partem, in qua peccans materia reſidet, ut domet eam quæ illuc jam confluxit, atque ulteriori acceſſioni reſiſtat: ſanguine itaque ipſo bene conſtituto, æque atque ſtabilibus partibus corroboratis, ſpecificum Remedium horum effectuum cauſa, dici poterit curare licet lentè varios particulares morbos : cujuſmodi

juſmodi ii ſunt quos alibi hoc in tractatu commemoravi, qui ut durent frequentiſſimum vitioſæ materiæ ſupplementum à ſanguine circulante recipiant, neceſſe eſt.

Propoſitio Sexta.

Interdum ſpecificum unire poterit particulas ſuas cum particulis peccantis materiæ cum iiſque conſtituere neutrum quid, quod facile proſcribi poterit, aut quod non neceſſarsò expellendum eſt.

HOC maximè proprio genuinoque modo ſpecificum qua tale prodeſt quia in hac operatione effectus producitur, aut abſque auxilio, aut ſupra meram qualitatum ut loquuntur medici manifeſtarum poteſtatem, qualitatum inquam manifeſtarum remedii: curatio inſuper ægri plerumque abſque ullo ægri incommodo contingit.

Hic operandi modus, *Specifici*, affinis multum eſt uni, alterive prius commemoratorum

ratorum, ii tamen modi quibuſdam diſcrepant ut colligere licet ex ſequela paragraphi hujus diſſertationis.

Interdum cum acidum quoddam ſanguinem imprægnavit, ſeque ipſum in ſtabili quadam parte ſtatuit, ut Jecore Splene, Renibus, &c. corpuſcula *Specifici* poſſunt abſque ſenſibili ulla colluctatione, aut conflictu, qui plerumque contingit cum acida ſapidis ab alcaliis mortificantur, ita cembinari ut ſimul cum exiguis peccantis acidi partibus coaleſcant, cum iiſque parvas concretiones conſtituant, quæ, quod differant à minutis acidi partibus, motu, figura, ſoliditate, rigiditate, aut uno, pluribuſve ex his, modo, alterius omnino naturæ eſſe poterunt, quam acidum, prius quam corrigeretur, fuit: hujus rei inſigne exemplum illud eſt, quod alibi de ipſa aqua forti obſervavi: quantumvis enim corroſivum menſtruum ſit, id tamen digerendo, atque forte etiam deſtillando cum æquali aut duplo pondere ardentis ſpiritus, comperi liquorem hunc ſummè acidum ita mutatum ut ſenſibilem nullam corroſivitatem retineret, acutiſſimus itaque ipſius fætor, ſummaque aciditas non tantum

mutabatur

mutabatur in odorem non gravem, ſed & gratum : quidquod guſtui etiam dulcis foret : hinc occurrit mihi praxis quædam præſidis Celeberrimi collegii Londinenſis, qui, ut ipſe mihi dixit ; ægrum magnæ notæ Nephriticis doloribus liberare ſolebat, præſcripta ei ſat magnâ ſpiritus inflammabilis doſi : ſed hoc obiter.

Alibi oſtendi quid poſſit vini ſpiritus in varia alia acida menſtrua, quibus eum immiſcui, digeſſique : unde conſtet non eum in eadem uniformiter agere, ut omnia ſunt acida, ſed ſat diverſis modis juxta naturam, proportionemque acidorum corpuſculorum quibus vinoſi ſpiritus aſſociantur.

Ut autem patefiat hanc mutationem, contemperationemque Mercurii à ſpiritu vini, produci potius a peculiari convenientium utriuſque corpuſculorum aptitudine, quam inimicitia vinoſi ſpiritus, quem recentiores quidam alcaliis annumerant, in aquam fortem ut acidam, addam hic loci purum vini ſpiritum debita proportione ſummè rectificata urinæ ſpiritui immixtum, quem volatilibus alcaliis Chymici aſcribunt; cujuſq; vel guttula linguam adurit, aut tumefacit, hunc inquam

inquam ſpiritum aio urinoſi ſpiritus aciem obtuſurum, cum quo ſal componet ſpiritu ipſo longè moderatius quod ſublimatum, aut quod præſtat adhuc, ſed factu difficilius eſt, in liquorem reductum ſuppeditat utile adverſus varios morbos, febreſque medicamentum, paululumque immutatum, magnæ utilitatis variis in Chymicis experimentis *menſtruum*.

Pauca grana vitri Antimonii abſque additione facta ſumpta interiùs, vehementer emetica ſunt, & Cathartica: ſed quamvis vinum, nihil prohibente copioſo ejuſdem ſpiritu, ſi bene imprægnatum fuerit corpuſculis hujus vitri, ſupernè, infernèque violenter ſat purget, ſpiritus tamen aceti ex vino ſcilicet degeneri, ſi competenti tempore digeratur ſuper vitrum hoc optimè pulveratum, cumque liquor ſat imprægnatus eſt particulis vitri, ſi ab eo abſtrahatur, ab antimoniatibus acetoſiſque corpuſculis minutæ plurimæ concretiones emergent, quarum multa eſſe grana queant, abſque ulla ſupernâ infernâve purgatione: unde quis conjiciat utilem omnem à medicamentis mortificationem ab acidis non oriri: cum ipſa etiam acida, ut patet, corrigant: ac

quapiam

quâpiam forte ejuſmodi combinatione contigerit, ut quædam venena [neque enim uniformem eorum omnium operationem, aut conſtantem in cor impetum puto] domari poſſint.

Atque ob hanc forte cauſam non minus probabiliter quam ob ullam aliam fuerit quod quis a ſcorpione ictus curari poſſit contrito hoc animali ſuper vulnus, ut multi medici præſcribunt, utque quidam mihi notus expertum ſe eſſe dixit in ſe ipſo; aliuſque quidam in milite, fælici ſucceſſu: cumque mecum ipſe perpendo quam variæ, multipliceſque Corpuſculis adaptari queant figuræ, ex quibus fiant aggregata ab ambabus partibus componentibus valde diſcrepantia: vix vero ab ſimile putem in ægri corpore, corpuſculorum peccantis materiæ, ac remedii tam utiles exiſtere poſſe combinationes, ut inde concretiones innocuæ, ſin minus beneficæ, exiſtere queant.

Si per otium liceret, atque expedire judicarem, plura addere poſſem exempla mutationum, colorum, odorum, ſaporum aliarumque qualitatum quæ ex minutis diſcrepantium corporum partibus oriuntur, facile inquam plura poſſem

addere

addere exempla, & differere de eo quod coalitiones ejuſcemodi conſequitur ; cum autem id ſat alibi præſtiterim hic magis è re fuerit indicare, cum particula peccantis materiæ *remedii ſpecifici* particulæ aſſociatur, combinatione eam in melius mutari poſſe, non figura tantum & magnitudine mutatis, ſed aducta etiam, aut imminuta ejuſdem rigiditate, unde de novo ipſius motus modificetur ; ut ex qualicunque demum ad ea quæ ex corporum coalitionibus naturaliter conſequuntur, attentione judicabis: addamque quaſi ex *abundanti*, concretiunculas unione materiæ morbificæ cum corpuſculis medicis factas non tantum evadere poſſe innocuas, ſed aliquando etiam beneficas: quod illuſtrari poteſt ex ulteriori ſublimati communis præparatione ; quamvis enim hæc ſubſtantia ſit ſumme corroſiva, adeoque violenta ut paucis ipſius granis interimi quiſpiam poſſit.

Facto tamen ejuſdem conjugio cum minore etiam Mercurii pondere, qui corpus & inſipidum, & inodorum eſt, corroſivum ſublimatum alteratum adeo fuerit, domitumque, ut vertatur in id quod Chymici, quia acumine caret *Mercurium*

um dulcem vocant, qui si rectè præparetur, atque ad multa etiam grana detur, non tantum innocuum quid plerumque est, sed optimum remedium, idque sæpius quam Medici forte norint.

Commemorata mox ratio probabile nobis argumentum suppeditare poterit, quo ostendamus, nihil prohibentibus *specifici* digestionibus, mutationibusque, quas intransitu pati potest, salutare id posse esse remedium, cum ad partem curandam accesserit: licet enim remedii corpuscula in suo ad partem affectam itinere multum mutarentur, fieri tamen poterit, ut alterata hæc corpuscula, vel hac ipsa alteratione Medica evadant: cum his etiam mutationibus apta fieri possint, cum ad partem affectam pervenerint, ut arctè combinentur cum quibusdam corpusculis sive materiæ morbificæ, sive aliis, quæ illic reperiunt, cum iisque componant novas concretiones quæ novæ jam sint indolis, ægroque amicæ: huic quidpiam analogicum observare licet in *Asparago*, qui manducatus varias subministrat particulas, quæ commixtæ particulis renum, aut vesicæ novum odorem producunt, admodum diversum tum ab odore urinæ, tum ab odore ipsius plantæ: ita si

Terebinthina ſelecta interius ſumatur, miſcet in renibus & veſicâ minutas ſuas partes cum partibus illic obviis, unde emergent corpuſcula urinam imprægnantia odore admodum diverſo ab eo qui ad utramvis horum liquorum ſpectat, cum violarum inſtar fragrantiam ſæpe ſpiret.

Priuſquam huic tractatui finem imponam, non inutile forte fuerit mentionem facere difficultatis quæ, ſcio, objici poterit ſin minus contra præteritam diſſertationem, certe quâ infringi videretur vis ejus, proportioque, cum ſcopo, mihi hoc in opere propoſita: dici enim poterit, cum argumenta mea, explicationeſque ſupponant *Remedia Specifica* interiùs ſumi, conſtat tamen à ſpecificorum aſſertoribus, ſpecificis connumerari quædam quæ per os in corpus non immittuntur, ſed exteriùs tantum applicantur, aut ſuperficie tenus tantum tangunt, ut patet in *amuletis*, *annulis*, &c. ad diluendam hanc magni momenti difficultatem, varia, memini, alio in tractatu dixi.

Non abs re tamen fuerit, pauca quædam etiam hic reſpondere: notandum, ideo præſertim non paucos Medicos rejicere, & quoſdam etiam deridere *externa ſpecifica*, ſi ita loqui iceat, quod primò pars medi-

medicamenti, nam de massa ipsa constat, non in corpus penetrare nequeat, quod secundò quamvis tenuior *specifici* pars forte introducatur, ea nimiùm minuta sit, quam ut producat in corpore ejusmodi mutationes, cujusmodi ad peccantium humorum expulsionem, morbumque superandum requiruntur.

Tentamen porositatis corporum.

Quod ad priorem rationem attinet sat multis alio in tractatu ostendi, hominis cutem licet integrum, continuumque corpus videatur reipsa esse magnâ pororum multitudine perforatum, quorum multi in alutis etiam mortuorum animalium conspicui sunt, aliique manifeste deducuntur ex Guttulis innumeris cutem totam, erumpente primum sudore, cooperientibus: quod autem his poris immitti possint subtiliores particulæ remediorum exteriùs adhibitorum variis è phœnomenis, cujuscemodi hæc sunt, elucescere queunt: aqua penetrabit poros selectæ vesicæ, dissolvetque salem tartari, ut saccharum candidum inibi contentum: liquorem quemdam præparavi, cujus licet calore non agitati vapores celeriter penetrarent varias mortuorum animalium

nimalium membranas, manifeſteque agerent in corpora metallica his involuta.

Lippis etiam, ac tonſoribus notum eſt Mercurium, ſeu argentum vivum exteriùs in unguentis cinguliſque applicatum per cutis poros ſeſe introducturum, invaſurumque internas corporis partes, ibique ditiùs interdum remanere & operari violentius quam medicus velit: intromiſſa autem ſemel *ſpecifici* corpuſcula in interiores corporis partes, facilè quis conceperit, qui ulterius procedere queant: ſub cuticulâ enim aut prope plurima ſunt capillaria vaſa, ut vix hic aviculam vaſe quopiam non perforato infigere poſſis: ut patebit exiguâ ſanguinis guttâ quæ ex facto recens foramine quantumvis parvo effluet: cui exemplo, alia multa ſi opus foret addere poſſem, capillarium vaſorum multitudinis, & propagationis ſub ſuperficie cutis, quæ pleraque ſanguinem, licet eorum nonnulla alios etiam ſuccos vehere queant, ſuaque exonerare recrementa aut ſudore aut inſenſibili tranſpiratione per poros cutaneos: cum itaque capillaria hæc vaſa quantumvis parva ſuas habeant cavitates continuatas vaſis, quorum minores adhuc ſunt cavitates, hiſque

que mediis cum vasis quorum majores sunt cavitates, quæ maximorum vasorum rami sunt, corpuscula medicamenti in capillaria vasa semel introducta, facili rransitu ope liquorum quos continent, in majores præcipuarum venarum ramos insinuare sese poterunt, atque ita vi circulationis, massæ sanguinis commisceri, ejusque vehiculo facilè convehi ad omnes corporis partes: ut sæpe observatum est. Amuleta Arsenicalia super pectus gestata licet vix carnem tetigerint, magnâ cor intemperie disturbarunt, noxiaque alia aliis partibus symptomata pepererunt: atque ab insignibus etiam authoribus commemoratum reperio, Cantharides, manu atque interdum etiam in perâ gestatas, noxia sua effluvia ad vesicam usque transmittere, in qua magnam dolorem, excitent aliaque inducant symptomata. Quod ad alteram rationem attinet, ob quam *specifica* rejiciuntur, quod scilicet effluviis tantum in corpus penetrare queant, quibus interno superando morbo par inesse vis non videtur: hanc difficultatem hunc in modum diluo.

Vide fusè de hac re differentem doctissimum Diemerbroek de peste lib. 2. c. 11. in anno.

1. Corpuſcula ab exteriore medicamento in corpus intromiſſa plura forte, pluſque proinde valentia fuerint, quam homines ſibi perſuadeant : quod probabile ſit ex magna multitudine odoratarum, adeoque ſenſibilium expirationum, continuè, diuque ab ambrâ griſeâ, moſcho, fele odorato, multòque adhuc magis a mixtis ex arte factis emiſſarum : quod autem ſubtilia effluvia etiam abſque caloris ope celeriter poſſint penetrare membranas tantâ copiâ ut agant in corpora ſtabilia iiſdem cooperta, paulò ſuperiùs inſinuavi, factoque experimento pluribus ingenioſis viris oſtendi.

2. Corpuſcula medicamenti ſuam retinere naturam poterunt, operandi facultate non amiſſa licet per cutem quaſi filtrentrur, ut ex Mercurio colligi poteſt quem ſuperius diximus repertum in formâ argenti vivi in corporibus quorundam qui nimium ſæpe Mercurio inuncti fuerant, Mercurio inquam in unguentum aliis cum unctuoſis, reducto quo quidem æger tam violentam, tamque diuturnam pati ſalivationem poterit, quam ſi bolos ex Mercurio deglutiiſſet. Sæpe etiam obſervari, quod haud dubiè ſæpius ab

aliis

aliis obſervatum eſt, exiguo opio aliis Emplaſtrorum ingredientibus mixto, exteriùs applicato acutos interiorum partium dolores eſſe ablatos, licet ſat ab Emplaſtro remotarum.

3. Corpuſcula autem *Specifici* ſæpe volentiùs agere poſſunt intromiſſa per cutem, quam ſi medicamentum è quo effluunt, interiùs ſumptum fuiſſet, quia ſi per os ſumptum fuiſſet, particulæ dividi potuiſſent, aut etiam forte ob dilutionem, ſuique cum aliis Chyli particulis combinationem, multum alterari, fermento, aut menſtruo ſtomachi, earundem per viſcera filtratione, longoque ac ſinuoſo per eadem, lymphæque ductus tranſitu, priuſquam ad cor pervenerint, ut cum ſanguine miſeantur: cum corpuſcula externi *ſpecifici*, ubi cutem prætergreſſa fuerint Capillaria ſtatim ſub eâdem ſanguinis vaſa ſubeant, eorumque ope mox immiſceantur ſanguini circulanti, unde non patiuntur eas alterationes, quas alia medicamenta, priuſquam ſanguini conſocientur, pati neceſſe eſt.

Unde patet errare omnino eos medicos qui putant partes tantum quas immediatè tangit, curare poſſe, quod exiſtiment e-

juſdem corpuſcula ultra partem corporis medicamento vicinam non progredi: quæ quidem argumentatio licet veniam mereretur tum, cum ſanguinis circulatio nondum eſſet detecta, at cum jam ſanguinis circulatio, intercurſuſque inter diſtantes corporis partes, innotuerint, argumentum ad rem nihil facit.

Hic autem admonebo cujuſpiam, quod nuſquam memini me legere, corpora ſcilicet exterius applicata eſſe interdum quorumdam morborum *ſpecifica* remedia, adverſus quos nihil poſſe quis judicaret ex eorum interiùs ſumptorum effectibus: ita Camphora deglutita, ſeu pauca tantum ejuſdem grana ſanguinem admodum calefaciunt, commendantur etiam à medicis nec immerito adverſus malignas quaſdam febres: Camphora tamen exterius applicata faciei rubedinem tollit, quæ a calore ſanguinis oriri creditur, adhibeturque in unguentis contra aduſtiones. Ita ſpiritus vini, qui dum potatur, tam calidus eſt, optimum ad extinguendum aduſtionum ardorem remedium eſt, maximè ſi pars maturè eo irroretur: panis, tam moderatum, temperatumque alimentum, cum manducatur, maſticatus tamen exteriuſ-

teriuſque applicatus varios adverſus morbos plurimùm valet: atque ſenem, peritumque medicum novi qui infantes non facilè quidpiam deglutientes purgare ſolet quopiam ipſorum umbilicis applicato, quod iis neque colore, neque odore, neque tormine offendiculo ſit: idque ut ipſe mihi non ſemel confeſſus eſt, uſitatum quodpiam alimentum eſt, quo ipſe, ut & alii plerique, haud præparato utor ſæpius. Quid foret ipſe mihi indicavit, ſed nondum id experiri mihi licuit.

Ut quod dicebamus de poſſibili externorum ſpecificorum efficaciâ minùs improbabile videatur, non abs re fuerit obſervationes quaſdam indicare noſtræ doctrinæ admodum congruas: quamvis autem quæ offerenda ſunt; non omnia *ſpecificorum* appellationem mereantur, attamen præterquam quod eorum quædam hoc forte nomen merebuntur, oſtendent omnia ſimplicia medicamenta exteriùs applicata adverſus internos corporis morbos plurimum valere poſſe.

Externa ſpecifica quam plurima medicorum è libris commemorare poſſem: nulla tamen recenſebo, quod ut quid ſentiam ingenuè dicam, quæ traduntur ab

his remedia licet multum collaudata, ab ipsis tamen laudatoribus parum fuerint examinata : satque impræsentiarum fuerit pauca quædam afferre exempla aut propriâ, aut amicorum experientiâ mihi nota. Unica tantum Galeni observatio, quam sollemnibus & disertis verbis tradit, quamque alii etiam præstantissimi medici probant, prima omnium proponetur : hæc itaque historia est à Galeno relata de radice pæoniæ quam cum puer quidam per multos menses epilepticus collo appensam gestasset, hujus morbi impetum nullum sensit, quamdiu eam gestavit, quam cum forte deposuisset morbus iterum ipsum invasit : applicatâ tamen rursus radice iterum liberatus est : quod cum Galenus observasset, radicem explorandi rem certiùs gratia seponendam curavit, cum autem paroxismus renovaretur, eam solito succesſu rursus adhibuit : in eadem vixi domo cum docto, magnique judicii viro paralysi obnoxio, qui à violentis sæpe spasmis, cito &, ut plurimum liberabatur, gestatione, aut tractatione dentis veri Hippopotami, aut equi fluvialis : mihique is asseruit, cum eum ad tempus sepositset, ut amico forte commodaret,

paroxismos

paroximos rursus æque violentos redituros.

Memini quoque, cum ipse per multos annos spasmis obnoxius essem, conquestusque de iis fuissem medico cuipiam qui per frigidas regiones multum peregrinatus fuerat, affirmare eum mihi quod secum attulisset annulos ex unguibus veri *Elkii* à loco quodam ubi illa animalia vulgò adhibentur, quorum ope variorum se curasse spasmos dixit; unumque mihi, ut experirer, obtulit, quem eò libentiùs accepi, quod asseruerit mihi, varios pro veris venditos, similesque suis, adulteratos tantum esse, aut nullius prorsus virtutis: quamvis autem cum spasmus suram cruris invaderet, annulus non multum me juvaret, quando tamen paroxismi moderati tantum erant, aliisque in partibus, maximè manibus solatium sensi tam frequens, & tam subitum, ut rei insolentiâ obstupescerem, remediumque quavis nocte prope lectum, ut ad manum esset, ubi res exigeret, locarem: meritò autem mirabar, cum spasmus pedes, digitosve pedis invaderet, sedari dolorem licet annulum digito tantum applicarem: quam ob causam illius jacturam ægre tuli:

Cum

Cum Medicus quidam insignis mecum de *patiente* quâdam suâ, incontinentia urinæ & molesta, & propudiosa laborante differeret, empyricum ipsi suggessi remedium alio in tractatu commemoratum, cujus successum nec promitterem, nec omnino negarem: quod quidem tutum sin minus efficax foret: simplex hæc erat substantia ad regnum animale pertinens gestanda in sacculo indusium inter, & cutem: gratias porro amplas diu post Medicus mihi egit, qui effectum se miratum dixit, observasseque se cum patiens eam tamdiu gestasset, ut virtus jam deficeret, hoc est juxta me, ut effluvia omnia exhausta fere essent, iterum remedium adhibere patientem debuisse ut sana liberaque perseveraret.

Equidem futurum non existimo ut tria prænominata *appensa*, aliaque remedia commemoranda semper succedant: atque non improbabiles quis rationes afferre poterit, cur uniformis non semper sequatur effectus: sat est quod interdum succedant, cum inde manifestum fiat fieri posse ut exteriora medicamenta in morbos internos agant.

Cum quondam peritissimum quemdam Celeberrimi

Celeberrimi collegii Londinenſis medicum inviſiſſem, horologium modo novo conſtructum in domo obſervavi, cumque ipſi dixiſſem me ſimile quidpiam eo in loco prius non vidiſſe, monuit, ne eum ditem, adeo, aut vanum putaret, ut quid tam carum emeret. Sed fuit, aiebat aulici cujuſdam, quem mihi nominavit, de cujus filiâ hanc mihi hiſtoriam retulit. Hæc ſcrophudoſum in collo tumorem patiebatur: quem pater ægre admodum ferebat, quod metueret ne propterea dotem ſupra facultates augere cogeretur: Medicum itaque, de quo mox, conſuluit: hic cum difficilem curatu tumorem hunc exiſtimaret, nec continuatis diu remediis eam torquere vellet, *Aulico* dixit, ſi poſſet ipſe eam ad remedium quoddam admittendum inducere, ſperare ſe eam illæſis etiam viribus, & abſque dolore ſanandam: cum itaque utrimque de re conventum eſſet, ducta patiens eſt in cubiculum ubi in lecto jacebat quidam lento morbo conſumptus: hujus manum Medicus *patientis* tumori impoſuit, donec conqueſta eſt de ejuſdem frigiditate ad intimas tumoris partes penetrante: manus aliquoties impoſita tumori eſt, quam diu corpus fætoris

ris expers remanſit. Atque hunc in modum profligatus tumor eſt, *patienſque* liberata hoc malo: hoc autem horologium Medico, quem rerum curioſarum cupidum ſciebat, in grati animi ſignum Dono pater dederat.

Doctiſſimus hic medicus inſolitum hoc remedium Helmontio aſcripſit, qui quidem collaudandus eſt quod medicamentum non modo nullius in ſpeciem utilitatis futurum, ſed quod præterea in uſu non erat, commendaverit: ſed ejus cognitio noſtro etiam ſæculo antiquior mihi videtur, cum ejuſcemodi quid Plinius commemoret, licet ab eo ad Helmontium, aut oblivione ſepultum, aut non creditum fuerit: præter unum *Franciſcum Ulmum*, qui licet non imperitus obſervator, celebris tamen non fuit: aſſerit is aliis fruſtra adhibitis remediis nobilem ſe noviſſe virginem qui hoc modo perfectè curata ſit.

Æſtate quadam magno meo ſtupore Hemorragiis è naſo obnoxius fui: cui malo ut obviam irem nunc unum remedium, nunc aliud adhibui, ſucceſſu ſæpe ſperato, ſed non ſat celeri: cum autem quodam die in paroxiſmum, inopinatum inciderem;

inciderem ; cujus eventum non nihil formidabam inusitato uti remedio statui cumque à sorore, in cujus domo paroxismo correptus eram *muscum* Cranii hominis mortui obtinuissem qui à magnate quodam ad ipsam ex *Hibernia* ubi major jus copia est, pluriſque quam alibi æstimatur, missus fuerat: more solito adhibiturus eum eram, hoc est in nares illaturus, sed prius experiri volui, quamtumvis copiosa Hæmorragia foret, utrum medicamentum hoc manu suspensum non idem effecturum foret: quare coopertâ pugno, parte *muſci*, ut calor remedium nonnihil actuaret, comperi non sine astantium stupore Hæmorragiam compressam, quam, laus sit Deo, multis pòst annis non sum passus : sed minùs adhuc hoc mirum est, quam quod è præcipuis regiæ societatis sociis cuipiam contigit : hic constitutionis omnino sanguineæ multum se affici sentiebat usu muſci cranii humani [cujus particulas vidi adhærentes radici vegetabilis, cum erat Genuinus] interdum enim cum sanguinem mitteret, si curiositatis gratiâ muscum manu teneret, sanguinis effluvium cessaret donec eum seponeret.

Quod

Quod non ipſemet tantum mihi aſſeruit, ſed & ejuſdem etiam Medicus quos ambos peculiariter nôram: quod alioquin vix credidiſſem, niſi vis imaginationis, qua is pollebat, remedio forte cooperata ſit.

Hactenus commemorari ſpecifica externa à vegetabilibus, atque animalibus ſubminiſtrata, quæ cum levioris texturæ ſint, facilius emittere effluvia dicere quis poterit, duo proinde jam triave exempla è minerali regno proponam, quod cum conſtet corporibus nunquam vitâ præditis, queque compacta admodum pleraque ſunt, exiſtimantur habere partes minus ad *Effluviationem* diſpoſitas.

Quemdam magnæ eruditionis medicum novi, ſat integræ valetudinis præterquam quod aliquot poſt horas magno cum terrore evigilaret, quem ſequerentur violentæ, diuturnæque cordis palpitationes, quæ moleſto admodum terrore eum percellerent: ut malum hoc curaret, quicquid ſuggerere ars poterat, expertus fuerat, quâ de re pluribus, ex amicis ſuis conqueſtus eſt: cum autem rem hanc quondam i[illegible]creatores, quorum quidam per remotas regiones peregrinati fuerant,

rant, commemoraret, eorum quipiam ipsi dixit se citò eum curaturum remedio quod & sibi, & aliis profuisset. Dixit itaque seligendos varios planos, lævigatosque *Cornelianos* lapides, cujusmodi ab Indiis orientalibus afferuntur, ut ex iis fiant annuli, eosque octo, aut decem particulæ vestis coccineæ circa collum gestandæ esse assuendos, ita ut lapides immediatè cutem tangerent è regione cordis, orificiique Stomachi: hoc adhibuit Medicus remedium, brevique magnum ex eo commodum percepit, quare lapides jam seponere se posse putavit: quod & bis terve fecit, tum ut videret, quid inde contingeret, tum ut gestandi molestiâ liberaretur: at cum morbus semper rediret intra paucas à sepositio remedio hebdomadas, illud continuè gestare decrevit, ut fæliciter fecerat, cum rem mihi narravit: & ne quis mihi dubitationis locus supereſſet, quosdam mihi *Cornelianos* dono dedit, quos sibi numerosos, ne deficerent, procurasset: cum tamen nondum eorum experimentum facere licuerit, non asseram hoc remedium successum semper habiturum, sed tantum, quod ad rem præsentem sat est, fieri saltem posse, ut ejuscemodi

ejuſcemodi externum remedium admodum efficax ſit :

Mecum ipſe poſtea cogitavi, quod hic ut dictis probabilitatem conciliem, addo, eos forte qui priore remedio primùm uſi ſunt, illud didiciſſe ex iis quæ de Jaſpide Galenus aſſerit : quem lapidem colore varium obſervamus, vidique ipſe in viresſcentibus rubri mixturis, tam intenſi coloris quam ſint Corneliani : ex hoc lapide Galenus refert quoſdam, conflaſſe aunulos, quibus inſculptus erat Draco radios emittens : eumque ut Stomacho peramicum commendat ori applicatum: quamvis autem omiſerit, & tutò ut putavit, ſculpturam, ex propria tamen experientiâ lapides probat, quos eodem fere quo Mercator noſter, modo applicabat : *Sane hujus, inquit, ego quoque lapidis feci periculum, torquem ex hujuſcemodi lapillis confectum collo ſuſpendi ita ut lapides os ventriculi contingerent, apparebant autem nihilominus prodeſſe quamvis ſculpturam non haberent*, &c.

Galen. de ſimpl. med. facult. l. 9. Titu. de lap.

Superiùs commemoravi virtutem annuli in quaſdam *generis nervoſi* partes, ſed

sed majus forte cuip'am miraculam videbatur si annulus lapideus digito gestatus, in massam sanguinis operari possit, ac præsertim in depravatam ejusdem portionem, quam natura ad venas hæmorrhoidales relegat : cum tamen peritissimus Monardes lapidem sanguineum *è novâ Hispaniâ* allatum descripsisset, eumque ut jaspidem exhibuisset : non eum tantum adversus Hæmorragia parti affectæ applicatum commendat, sed sequentia, ex propriâ etiam experientiâ addit : *vidimus nonnullos Hæmorrhoidum fluxu afflictos remedium sensisse annulos ex hoc lapide confectos in digito continuè gestando, nec non & menstruum fluxum sisti.* Nic. Monard. Simpl. Med. Hist. c. 36. p. 329.

Scio hîc prætermittendum à me lapidem Nephriticum non existimare te licet eorum quamplurimi nullius adversus hunc morbum à quo appellationem sortiuntur, virtutis extiterint, vixque fieri possit, ut bonos quis, nisi expertus fuerit, reperiat: quod tamen eorum nonnulli magnæ sint virtutis ex testimoniis Boethii, doctique illius circa Gemmas scriptoris *Johannis* de *laet* patet : cujus laudes *Monardes*, aliique

aliique confirmant. Sed in neminem incidi, qui propiùs ad rem noſtram loquatur quam inſignis quidam mercator *Leipſienſis* cujus rariſſimas obſervationes magnæ vir eruditionis *Untzerus* commemorat: quem conſule: duas interim ex decem quas proponit, ipſius obſervationes proponam. Aſſeruit itaque Mercator authori noſtro hujus lapidis per aliquot dies geſtatione, calculoſam materiam tam validè eſſe proſcriptam, ut plurima arenæ granula ejecta fuerint, per ipſos etiam oculorum angulos: cujuſmodi ejuſdem remedii effectum variis quoque in aliis obſervavit: aſſeruit pariter geſtatione ejuſdem lapidis uxorem Cacharro laborantem purgatam inſigniter fuiſſe, adeo ut primo die purgata inde fuerit quatuordecies, aut quindecies, poſtero nonies, aut decies: cujus poſtea corporis meatus liberi, apertique permanſerint, additque ſenſiſſe ſe ipſum lapidem ſed non adeo valide Catharticum.

Untzer. de Neph. l. 1. c. 24.

Sed hactenus ſat ſuperq; de virtutibus *periaptorum* & *appenſorum* præſertim, cum eorum alio in tractatu plura occurrant exempla, atque etiam abſque iis, aut

unà

unà saltem cum iis hactenus allatis propositæ hinc objectioni sat omnino factum sit.

Conclusio.

HABES itaque hactenus, quæ ipsa, rerum de quibus ago, natura mihi suggessit circa modos præcipuos quibus morbos à medicamentis specificis curari, aut certe multum imminui posse puto: dixi modos præcipuos, non enim nego alios forte multos adhuc supereſſe minimè hic ob præscriptos Epistolæ limites commemorandos; huic præsertim quæ jam præter opinionem producta est, licet dedità opero prætermiserim testimonia variorum medicorum, atque Chymicorum qui *Specifica* defendunt, quia aliis nituntur principiis, puta *formis substantialibus, realibus qualitatibus*, ideis, &c. quæ quia non admitto, usurpare non poteram, sed quamvis dissertationem hanc minus idoneis, superfluisque ex aliis authoribus transcriptionibus non produxerem, sat prolixa est, ut jam extrema eidem

dem manus imponenda ſit, ubi duo triave ſub initium commemorata in memoriam tibi revocavero.

Primò itaque non ita ſum intelligendus ut velim *Specificum* medicamentum, aut naturam ope *Specifici* morbum plerumque uno tantum aliquo modorum propoſitorum curare, cum duo interdum, atque etiam plures ad effectum hunc concurrant: ſecundò ſuſcepi modos operandi *Specificorum* in genere tantum explicandos: tertiò modos à me ſelectos veros, ac Genuinos non dixi, ſed eos tantum propoſui tanquam modos quibus agere poſſunt *ſpecifica*: quare dogmata non pronuncio, ſed explicationes meas tanquam poſſibiles, ac vero ſimiles propono: quo quidem hujus epiſtolæ ſcopo factum ſatis fuerit: in qua eò tantùm, ut noſti, collimavi ut oſtenderem *Specificorum* operationes corpuſcularis philoſophiæ principiis eſſe congruas.

Quod non invitus ni fallor, concedes, ſi id mihi fælicitatis contigerit ut remorantes aſſenſum tuum difficultates, nonnihil imminuerim: dum de abſtruſo admodum argumento, atque ad artem, quam non profiteor, ſpectante, diſſero: qua propter

propter cum te longe me ſagaciorem profitear, cumque ad te propiùs hoc ſpectet argumentum, faciliùſque utpote medicus quam ego queam, varias naturæ operationes obſervare poſſis, tuas ipſemet objectiones faciliùs dilues: meas proinde conjecturas quaſi ſubdubius tibi propoſui, quamvis de meo in te affectu dubitare nequeam, utpote qui ad utile quodvis præſtandum tibi obſequium ſim paratiſſimus.

ROBERTUS BOYLE.

Utilitas Simplicium Medicamentorum,

SEU

Paræneſis ad eorum uſum,

Authore *ROBERTO BOYLEO* Nobili Anglo Societatis Regiæ Socio.

Paræneſis ad Simplicium Medicamentorum Uſum

Ad amicum ſummè eruditum D.F.

§ 1.

CUM remedia ſpecifica, ut hanc appellationem promereantur, ſummæ virtutis eſſe debeant, quæ tamen pleraq; aut ſimplicia ſunt, aut parum compoſita, quæ de iis in præcedente tractatu dicta ſunt, non immeritò me impulerint, horter ut te, alioſque eandem artem profeſſos, qui tuo quoque impelli exemplo poterunt, ut quærant frequentiùſque ſolito adhibeant ejuſmodi remedia, quæ vel ſimplicia ſint, vel ſi compoſita eſſe neceſſe ſit, ex neceſſariis tantum ingredientibus

Medici ſcopo, morbique indicationibus reſpondentibus conſtent.

Simplicia hæc, aut leviter compoſita remedia, tam vario quaſi apparatu, pompâque compoſitis, quibus homines *ingredientium* multitudine morbos ſe ſuperaturos ſperant, ob rationes mox indicandas antepono: ubique tamen vèlim ita me intelligi ut ſimplicia remedia, non abſolutè, & indefinitè ſed *cæteris tantum paribus*, compoſitis anteponenda judicem. Quod ſemel hic annotaſſe ſat ſuperque fuerit.

Primò itaque ſimplicia compoſitis remediis anteponenda cenſeo, quod longè facilius ſit operationem ſimplicis, quam compoſiti conjicere: iſto igitur tutiùs quam hoc Medici uti poterunt: ac, certe ni fallor, noſtræ nimium ſagacitati fidimus, cum credimus præſcire nos quis futurus ſit mixtionis é multis *ingredientibus* effectus: cum plurima corpora texturæ mutatione qualitates etiam ſuas mutent: cujus rei varia ſuppeditârit exempla noſtra colorum hiſtoria: in variis enim experimentis illic commemoratis, compoſiti diverſus omnino color eſt aliuſque quam ſimplicium ſeorſim ſpectatorum: ut cum cærulea

cærulea cupri ſolutio ſpiritu vini facta, unà cum ſpiritu violarum etiam cæruleo, colorem pulchrè viridem producit: hujuſque rei ex quo hanc ſectionem conſcribere cæpi, factum eum in ſcopum experimentum, exemplum ſubminiſtravit.

Cum enim ferri tincturam optimo aceti ſpiritu factam, volatilemque ſulphuris tincturam commiſcuiſſem, cujus conficiendæ modum alibi doceo, ex rubris hiſce liquoribus commixtis emerſit ſtatim, obſcurus admodum, atramentitiaque quædam mixtura.

Inſignes ejuſmodi mutationes ope mixtionis ſæpe effeci, non colorum modo, ſed & odorum, ſaporum, &c. cur autem ejuſmodi mutationes medicarum etiam qualitatum contingere nequeant non ſat intelligo: mercurius ipſe interiùs ſumptus aut ſupernè, aut non omnino manifeſtè purgat: ſi tamen diſſolvatur ſpiritu nitri præcipiteturque ſale marino, ſi cautè adminiſtretur, rarò ſalivatione, quantum hactenus didici, ſed dejectione ſemper operatur. Jam vitrum Antimonii factum per ſe, cujus paucula grana in ſubſtantia, vioenter ſupernè, inferneque evacuare ſolent, ſpiritu aceti, quod non facile fit, diſſolu-

tum, nec emeticum plerumque, nec cathartícum eſt, quamvis ſubſtractum ab eo menſtruum fuerit, majoreque doſi adminiſtretur, quam ſimplex ipſum vitrum.

Et quamvis, ſi crudum antimonium collique factum cum nitro, & tartaro fuerit, juxta communem, qua *crocus metallorum* fit, methodum, producatur medicamentum adeo *Emeticum* ac *Cathartícum*, ut uncia fere vini, in quâ non imminuto ſenſibiliter pondere maceratum fuerit, ſat violenter, ſuperne, infernèque purgare ſoleat: quoſdam tamen novi qui varia crudi antimonii grana in ſubſtantia deglutirent, atque unum præſertim, qui diu eo uſus nec ſupernè tamen inde, ſuperneve purgatus eſt.

Atque experimentis conſultò factis didici, ſi ſepoſitis ſale petræ, & tartaro, antimonium unà cum ſale Marino optimè deſiccato, modicoque tartari præparetur, licet hæc ambo nitri, & tartari vulgò adhibitorum medium pondus non tranſcendant, antimonium tamen his bene per horam colliquatum, ita inde ita alterari, ac corrigi, ut perutile ſuppeditet medicamentum: quod à duodecim, aut quindecim granis ad ſemidrachmam

&

& ultra miniſtrare quis poterit: neque id tamen propterea vomitu, aut dejectione purgat, ſed ſudore ut plurimum, atque aliquando urina copioſiore: hinc patet antimonium vel ſalubrius vel inſalubrius fieri poſſe juxta *ingredientium* quibus aſſociatur, indolem, licet hæc per ſe innocua ſint, ſibique forte invicem affinia: atque ipſi etiam Chymici æque ac alii remediorum præſcriptores, licet minus ſæpe, ea ſimplici medicamento aliquando addunt, quæ illud vitient potius quam perficiant: conqueritur enim ſummæ inter eos notæ quiſpiam *practicus fæliciſſimus*, florem ſulphuris, ſublimatum ut á multis ſublimatur, á vitriolo calcinato, atque uno alterove quopiam, ut ſubtilior, puriorque evadat, evadere reipſa non levi utentium damno corroſivum: atque ſi per otium hic liceret ſat multis oſtendere exemplis poſſem Chymicos interdum ex errore additione producere in medicamentis alias quam volebant, aut etiam pejores qualitates.

§ II.

ALio nomine ſimplicia medicamenta compoſitis cæteris paribus præferenda ſunt, quod tutiora ſint, maximè ſi ægroti valetudinis infirmioris ſint: magnificentiùs nobis extollunt botanici, aliiq; materiæ medicæ ſcriptores, quam veriùs deſcribunt ſimplicia de quibus agunt: enumerant enim omnes quas habent virtutes beneficas, & plures etiam quam reipsâ habeant, prætermiſſis interim noxiis eorum qualitatibus; quibus ſæpe quibuſdam nocere poſſunt: novimus varia odoramenta, puta Moſchum, Ambram, quibus licet viri plerumque recreentur, multis tamen mulieribus atque hiſtericis præſertim nocere.

Novi ſummæ notæ virum, robuſti quamvis temperamenti qui malè admodum afficiebatur odore moſchi, varios quoque utriuſque ſexus cognovi, quibus roſarum odor gravis omnino erat. Qui tamen moderatus admodum eſt, & pleriſq; tum viris, tum fœminis gratiſſimus: novi quempiam magnatem, cui mel, ſive exteriùs, ſive interiùs ſumptum non minus

nus fere quam venenum noxium erat; cum horrenda interdum induxerit ſymptomata etiam cum *patiens* neſciret, an mel necne adhibitum fuiſſet: tanta igitur hominis diſturbatio imaginatrici facultati tribui non poterat: alibi, ni fallor, indicavi, quantum ipſe, aliique quibus infirmiores oculi, ex moderato etiam apii uſu incommodi paſſi ſimus.

Hîc loci addam quod mihi contigit diu poſteaquam quæ de apio dixi, dictaviſſem, abſinthium licet plantam varios in uſus natam, adeo capiti moleſtam compertam fuiſſe, oculiſque contrariam, ut ab eo ipſe per aliquot annos metu Cephalalgiæ, abſtinuerim alioſque quibus oculi infirmiores erant, ut ab eo ſibi caverent, admonuerim: at novi doctum quemdam virum, qui variis vario ſuper argumento ſcriptis, jam multis innotuit: cujus licet ſani admodum, lynceique etiam ſint oculi, comperit tamen is liberaliori, vini, ac cereviſiæ abſinthiacæ uſu, ut quid ipſis meſſet virtutis, experimentum faceret, oculorum aciem adeo eſſe imminutam ut Mercurium publicum niſi perſpiciliorum ope legere nequiret: cum itaque ab abſynthio deinceps abſtinuiſſet

reſtitutam citò oculorum aciem ſenſit, abſque ullis artis ſuæ, Medicus enim erat adhibitis remediis: hæc ipſemet mihi ſtatim fere, atque res contigerat, narravit, ubi prius ipſi, quæ de apio dixi, indicaſſem.

Atque ut quod res eſt, dicam non dubito quin homines, niſi elogia, ſimplicibus, ab authoribus tributa ipſis imponerent, quibus fit, ut quæ invehere ſæpe poſſunt, ſimplicia, incommoda, obſervare nequeant, non dubito inquam quin noxias variorum medicamentorum qualitates hactenus inobſervatas tandem obſervaturi forent: nec ſemel nimium certò prædixi quantum detrimenti paſſuri eſſent ægri ex celebrium etiam medicamentorum uſu, quæ viri alioquin docti præſcripſerant, cum eorum authoritate contingebat, ut meorum minor ratio conſiliorum haberetur: memini me videre Arabicum de materia medica manuſcriptum: quod pertinebat ad doctum, curioſumque peregrinatorem: indolui tum, quam quondam comparâram, hujus linguæ notitiam mihi magna ex parte deperiiſſe: præterquam enim quod nitidis admodum characteribus conſcriptum foret, charactereſque locis idoneis, auro, cæruleoque cœleſti

cœlesti adornati, methodus mihi accurata adeo videbatur ut nihil hac super re accuratius videre me meminerim: illud autem in primis mihi arridebat quod author distinctis ordinibus & bonas, & malas, eorum de quibus agebat, medicamentorum, dotes distingueret, annotaretque morbos, & temperamenta quibus medicamenta, noxia, aut periculosa forent: conformiter itaque rationi omnino suspicari licet; quoties multa unum medicamentum conflant *ingredientia*, eorum unum alterumve, alias quam Medicus velit, habere posse virtutes: horum enim quopiam consopitum aliquod fermentum excitari poterit; aut si novus non producatur morbus, commovebitur forte hostilis quædam materia, quæ prius in corpore quieta jacuerat, quamque forte natura paulatim domuisset, nisi ab ingrediente quopiam forte superfluo intempestive irritata fuisset: hujusce rei veritatem toties expertus ipse sum, ut alios, quò sibi caveant, sollicitè monendos censeam: aliud simplicium medicamentorum usum commodum sequitur, quod absque ventriculi gravamine, & absque nausea, liberaliorem remedii, aut ejus *ingredientis*

in quo præcipua virtus reſidet, menſuram adhibere poſſis: cum enim mediocrem Medici doſim, ne nauſeam ægro provocent, ventriculove gravamen quodpiam contingat, præſcibere cogantur, quando multa ſimul doſi moderatæ medicamenti compoſiti adjiciuntur, ea *ingredientia* quæ vel ſuperflua ſunt, aut certè minùs efficacia, magna haud dubiè determinatæ illius doſis pars futura ſunt, appropriata proinde, atque utilia ingredientia pauciora longe erunt.

Vix enim veritati conſonum putem aſſerere omnia compoſiti medicamenti *ingredientia* eundem habere effectum, aut eundem quaſi collimare in ſcopum: ut ut ſit hac reſponſione objecto à me incommodo obviam non itur.

Si piſtor, quam optimum poteſt confecturus panem in gratiam præſertim hominis infirmiore ſtomacho laborantis, Triticeo flori farinam ex ſecali, hordeo, & avenâ adderet: licet hæc omnia *ingredientia*, bona ſint, aptaque etiamque alimenta, utpote quæ ſingula à quibuſdam in panem compingantur, nemo tamen hominem hunc peritum reputaret piſtorem, paucique omnino compoſitum hùnc, ſimplisi

ſimplici ex tritico pani anteferrent: atq; ita ad pulverem nitratum conficiendum qui valentior foret, probæque notæ, nemo ſalipetræ, ſulphuri, & carbonibus, ceram, reſinam, camphoram adderet, quamvis ſubſtantiæ hæ ſint maximè inflammabiles, nec minùs, quam ſulphur: eodem modo nemo *aquam vitæ* confecturus, cujus exiguum tantum poculum deliquium patientibus dandum eſſet, ſpiritum vini, aut aquam vinariam, mulſo, forti cereviſiæ lupulatæ, aut illupulatæ immiſceret, licet ſpirituoſi hi omnes liquores ſint.

Gummi Arabicum (optimum eſt Diaphanum) ſæpe præſcribitur. Tanquam medicamentum ad mitigandum urinæ ardorem, aptum: cujus exigua tantum doſis datur ob aliorum *ingredientium*, commixtionem. Cum autem reliquis ingredientibus ſecluſis, ejuſdem drachmam dediſſem, drachmam inquam diuturnâ contuſione ad pollinem redacti hujus pulveris, inſignes admodum illius virtutes reperi: meminique nobilem magnæ notæ cùm mihi valediceret ad aquas minerales profecturus, quas per multas ſeptimanas bibiturus erat ut urinæ ardorem extingueret; cum probè noſſem hunc

ardorem

ardorem non esse venereum, neque à calculo in vesicâ ortum, adversus enim has stranguriæ causas non adeo medicamentum valet ; eum rogavi, priusquam iter susciperet ut semel, bisve si opus foret, quovis die hoc pulvere uteretur: quod cum feciſſet, tantum inde levamen sensit, ut omnino se curatum crederet, neque eo anno, neque sequente ad aquas minerales se contulit. Tussis etiam importunior, in pueris cujus symptomata, parentes, ac spectantes terrefaciunt, ipsosque etiam medicorum conatus sæpe, qui minus obstinatas curare tusses solent, & norunt, eludunt, nullâ citiùs compositione curatur, quam simplici *pulegii* succo, saccharo cretico nonnihil dulcorato, atque per intervalla sat diu pueris Cochleatim administrato: ex hac planta, quoque sirupus adversus tusses utilis confici poterit, qui vereor, tantæ virtutis non est, quantæ simplex ipse succus: plurima sunt obviaque exempla medicæ virtutis lactis asininl (quod tamen Caprino interdum cedere puto,) si sat magnâ copiâ satque diu administratur : varia quoque exempla sunt periculosorum morborum, atque Chronicorum quos lac vaccinum copiosiùs diu

sumptum

ſumptum curavit : neque minùs obſervatu dignum quod non multos interdum intra dies diarrheæ, atque licet rariùs dyſenteriæ fæliciter, facileque curentur ſolo lactis uſu cui leniter ebullienti æqualis limpidæ quantitas paulatim affunditur, donec tandem liquor totus ad primam lactis menſuram reducatur : ſimplex hoc medicamentum, ſeu alimentum liberaliùs hauſtum, durante enim morbo alii, cuicumque potui præferendum eſt, diverſi ſæpe generis diarrhæas ipſâ in Hiberniâ ubi morbi hic Epidemici ſunt, ſæpe curavit.

Quamvis autem alio in tractatu commendarim paronychiam foliis rutaceis adverſus morbum *comitialem*, ſeu *regium*, qui adeo difficilè curatur, non ægre ut puto, feres commemoratione experimenti de eâ exinde ſumpti, oſtendi à me inſigni exemplo, *ſimplicis* alterantis copioſius, ſi opus ſit, hauſti utilitatem notus mihi Medicus accerſitus eſt ad ægrum ſcrophuloſo, in Gutture tumore laborantem, tantæ molis, locoque tam incommodo, ut compreſſione Æſophagi deglutionem redderet admodum difficilem, cum pariter durus foret, medicus quamvis

celebris

celebris etiam Chirurgus, neque ſuppurare, neque diſcutere eum poterat: quocirca *patiens* quamvis divitiis affluens fame peribat: his in anguſtiis cum meminiſſet Medicus laudatam à me paronychiam, quantam illius copiam potuit ſibi comparavit, eamque primùm infuſam iis in liquidis quæ patiens licet difficulter deglutire poterat, paulatim adminiſtravit: cumque hinc deglutitio facilior evaderet, liberalitorem remedii doſim adhibuit, ut totam ſanguinis maſſam ſuccorumque corporis, herbæ virtute imbueret: hinc tumor reſolutus eſt, & reſtituto valetudini ægro, medici tam famæ, tum lucro proſpectum eſt: quare in grati animi ſignum rem totam ut geſta eſt, prolixâ epiſtola cujus præcipua capita retuli, perturbanè mihi narravi.

Quamvis autem aliorum ſimplicum copioſiùs ſumptorum narrare hic tibi virtutes poſſem, brevitatis tamen gratia in genere potius indicabo, non dubitare me quin varia ſimplicia medicamenta, de alterantibus, non evacuantibus loquor, longè efficaciora futura ſint quam reipſa vulgo putentur, ſi ampliore ea doſi diuque ſat adminiſtrarentur: at veroſimiliter tot medici

dici maximè *antiquæ ſcholæ*, non tam facile *ſpecifica*, aut ſimplicia rejicerent, quod eorum quæpiam ipſorum expectationi non reſponderint; ſi eodem iis uterentur modo quo utantur remediis à ſe præſcriptis, puta chalybeatis officinarum, aquis ſpadanis, Tunbrigitanis, decoctis, *Guajaci*, &c. quæ una cum aliis multis intermediis ſubſidiis ſpatio menſis aut ſex hebdomadarum adminiſtrant, aut duorum quandoque menſium continuè, qui proinde morbum horum ope nequaquam infra paucas hebdomadas, ac multò minus infra paucos dies curandum ſperant.

---

§ IV.

ALio quoque ex Capite *ſimplicia*, compoſitis remediis præferenda ſunt, quod *cæteris paribus* faciliùs comparari poſſint: Hæc aſſertio probatione vix eget, atque plura ubi ſimplicia neceſſaria ſunt, unum ex iis, alterumve difficile interdum haberi poterit, atque non niſi magno omnia labore in unum colligentur: Quantæ utilitatis parabilium remediorum cognitio futura ſit, alio in

tractatu oſtendere conatus ſum: hac igitur de re nihil hic addam; ſubjungam tantùm quædam remedia adeo eſſe parabilia ut abſque confugio ad pharmacopolarum officinas, quæ nec ubique ſunt, nec iiſdem ſemper inſtructæ, in aliorum artificum officinis reperiri queant: Ita Cæmentarios inter, calcem vivam plerumque reperimus cujus mera infuſio in aqua communi, [addatur libra prioris pro ratione virium ejuſdem, ſex aut octo libris poſterioris] optimum ſæpe remedium eſt, atque ut experientiâ didici variorum optimorum remediorum tum exteriorum, tum interiorum baſis eſſe poterit: his annumerari poteſt unguentum quod adverſus aduſtiones ſervare ſeleo, conficiturque ex aqua calcis coagitata una cum eâ olei ſeminis lini quantitate quæ cum ipſa inunguentum omnino album coaleſcere poſſit.

De oleo autem ſeminis lini, cum illius mentio inciderit, quod in politorum, pictorumque officinis reperire eſt, admonebo te, ipſum liberali doſi ſimul exhibitum, ut plurium unciarum, medicorum optimorum elogiis reſpondere, qui illius vim ad pleuretica Empyemata diſrumpenda

diſrumpenda multum extollunt: ſimplex etiam terebinthinæ oleum quod in eorundem artificum officinis vulgo haberi poteſt, nobile reipſâ eſt remedium adverſus interiores non paucas affectiones, adverſus quas medici illud laudant, atque exteriores etiam quam plurimas: Magnas ſiquidem egêre mihi gratias & medici, & Chirurgi, quod ejuſdem ipſis uſum commendarim in ſanandis vulneribus, atque etiam quod quis vix expectarît in ſiſtendo ſanguine, ſi ſat citò calidum admodum læſis partibus applicetur, ubi etiam digeſtionem multum promovet.

Conceptæ autem de hoc oleo opinioni eò tenacius adhæreo, quod inaudierim Chirurgum experientiſſimum pio charitatis affectu motum edidiſſe nuper in lucem libellum utiles obſervationes complexum, cûrationeſque ab ipſomet, oleo præcipuè terebinthinæ ope confectas: addamque Chirurgum magni Monarchæ, peritiſſimumque hujus artis quem unquam novi, mihi ingenuè confeſſum eſſe curaſſe ſe non ſine multorum ſtupore Gangrænam incurabilem hujus olei ſubſidio: Hoc autem morbo laborabat vir quidem

quidem primariæ notæ, lectoque ſemper affixus jacebat. provectæ inſuper ætatis: hunc inquam olei prænominati ope curaſſe ſe dixit: quia autem tum ipſe, tum alii utuntur ſæpe vini ſpiritu in Gangræ-nis curandis, qui oleo Terebinthinæ immiſceri non poſſe putatur, affuſum enim ſpiritui oleum ſtatim ſeparabitur ab eodem; non inutile quid *practicis* facturam me exiſtimavi, ſi in eorum gratiam mixturam quamdam ex oleo Terebinthinæ, ſpirituque vini conficerem, quæ forte priori longe acutior foret, minuſque fugitiva poſteriori, qui ſat diu ſuper partes, quibus applicatur non remanet: quam facilè mixturam confeci digerendo aliquam diu, valideque identidem coagitando æquales fere optimi olei Terebinthinæ, penituſque dephlegmati ſpiritus vini partes, donec liquor hic imbibendo, diſſolvendoque magnam partiſm oleaginoſarum copiam flavum attigerit colorem: quam mixturam idcirrco tincturam olei Terebinthinæ voco:

Cum itaque argumentum hoc in eorum qui colores vendunt, officinas me duxerit, priuſquam inde exeam, quidpiam dicam de quodam ſimplici ibi reperto, quod

quod niſi tum palato, tum ſtomacho offendiculo foret, ob virtutem antinephriticam pompoſis officinarum mixturis, ac quibuſdam etiam celebratis vulgarium Chymiſtarum arcanis præferendum foret: illud non abſque difficultate didici ex ſpagyrico quodam, *Paracelſo*, & *Helmontio* multùm addicto, qui licet, vix ulla remedia multum commendaret, hoc tanquam optimum ad calculi non nimium magni expulſionem, ejuſdemque impediendum incrementum, laudavit: id in Clyſteriis magno cum ſucceſſu contra hujus morbi paroxiſmum adhibitum ſcio: ſed interius in nemine præterquam in meipſo expertus ſum: cumque ſat illud innocuum reperirem, atque anodynum potius, quam abigens, id identidem ſumpſi oleo amygdalarum dulcium mixtum, eo præſertim conſilio ut gravior ſapor imminueretur, [alioquin diu illud ſolum inſufficiens comperi] tanquam quid ad præoccupandum calculum peridoneum: atque, Gratias Deo ago, majorem ſæpe hunc adverſus morbum ejus virtutem ſenſi dum vel granorum arenæ molem, vel multitudinem imminueret, quam cujuſquam ex iis remediis, quibus pluribus

antè

antè annis præpediendi hujus morbi cauſâ uſus fueram : vix tamen quartam doſis partem à ſpagyrico qui remedium mihi indicavit præſcriptam ſumpſi, hoc eſt, ut curioſitati demum ſatisfaciam tuæ, ſeorſim identidem in conveniente quopiam vehiculo duas treſve olei ex nucibus expreſſi uncias, quod, ſi vetus ſit oportet, ut ipſe vult, quod factis experimentis aliquando examinabo, vix niſi in artificum officinis haberi poterit, ab anno enim priuſquam quiſquam eo utatur, factum vult, & quo antiquius, eò præſtantius eſſe aſſerit.

Priuſquam artificum officinis egrediar, unum adhuc indicabo medicamentum, quod primùm ibi ſepoſitum, indeque ad pharmacopolarum officinas tranſlatum videtur : quod cum dico, nihil aliud quam *Saponem*, Caſtilianum, aut *Venetum* indico : uterque enim indiſcriminatim adhibetur : qui cum corpus ſit abundans ſalibus alcalizatis oleaginoſiſque partibus bene combinatis, impulit me ut quædam cum eo experimenta facerem anquam ſubſtantiâ non ad machanicos tantum, ſed ad Medicos etiam uſus idoneâ : quod autem ad Medicas ipſius virtutes

ſpectat, alio in tractatu ipſius efficaciam adverſus icterum indicavi : hoc enim, medicamentum quamtumvis nauſeam proceret audio à peritis in Hollandia viris ad hunc domandum morbum adhiberi : atque novum quodpiam ejuſdem, ſed nondum quod ſufficiat, experimentum, illud mihi adverſus calculum commendavit : ob quam autem maximè virtutem ſaponem hunc pluris faciam, ex ſequente faciliùs hiſtoriâ diſces.

Mercator quidam primæ notæ, Corcagienſis in Hibernia cum quo res mihi fuerat, conqueſtus eſt ſanguinolentam ſe urinam emittere, adeo ut metueret admodum ne mercaturam deſerere congeretur, quod neque equitare ad negotia perficienda, neque ad paſſum unicum per plateas ambulare poſſet, niſi inclinato corpore urinam ſanguinolentam emitteret : quare ipſi dixi noſſe me medicamentum, cujus ope, ſi ſaporem ejuſdem pati poſſet, Deo opitulante, levandus foret. Monui itaque ut ſaponis veneti cutello tantùm abraderet, immitteretque in Cochleare, quantùm ipſum nullâ compreſſione factâ contineret, hoc eſt prope drachmam, parteque vacuâ conveniente

quovis

quovis vehiculo impletâ ad faciliorem remedii adeo ingrati deglutitionem, ut liberalem, pad dilutionem, ejuſdem doſim ſumeret, reetitâ bis terve quovis die, ſi opus foret, doſi. Cum intra duos treſve, ſi rite memini, dies hoc ſe medicamento quantumvis in ſpeciem contemnendo alleviatum ſentiret, diutiùs eo hinc animatus uti voluit: ac gratias demum mihi ob rem bene geſtam egit: quod ſcilicet ipſo jam quadriennio hoc liber morbo fuiſſet, ac pro renatâ quoquo verſum equitare poſſet: addidit inſuper, cum nullo eum ſecreto obſtrinxiſſem, ea ſe fuiſſe in mente ut medicamentum hoc publici juris foret, me non refragaturum, illudque idcirco ſe aliis quamplurimis impertiiſſe qui eodem fæliciter remedio curati fuêre: quæ quidem narratio eò mihi gratior extitit, quia in eo, in quo degebam loco, nullum aliud ejuſdem virtutis experimentum facere potui: atque hic te ſemel admonuero, quod ſpectat ad remedia à me ſive in hoc tractatu, ſive in aliis quibuſcumque tradita, non ignorare me quam difficile ſit certum rerum medicarum experimentum facere: quare cum diu ob rationes ſuo loco datas ſollicitè quidem licet

licet non ſemper, opportunitatem dandi, atque adeo reiterandi medicamenta evitarim, meritò velim ut nullus lectorum meorum, ac præſertim D. F. iis nimiùm innitatur donec ſæpius probata fuerint, quàm mihi per otium eorum quædam probare licuerit, omnique ætati, ſexui, conſtitutioni, &c. adminiſtrata fuerint.

Alia reperire poteris exempla virtutis parabilium quorumdam medicamentorum à quibus non multum ſperari poſſe videbatur ; *in quopiam tentaminum meorum utilitatis experimentalis philoſophiæ* : quò te eò libentius remitto, quia vereor, ne minùs memor eorum quæ illic à multis jam annis ſcripſi, quædam hic repetam quæ eo in tractatu legiſti, hujus tamen libri ut mentionem faciam, novaque quædam hoc in tractatu communicem, idcirco inducor quod medicamenta à me illic laudata aut commemorata felici deus ſucceſſu beârit, multis proinde ægris profuere, & aliquoiſque etiam quibuſdam primæ notæ medicis utilia fuere, qui hoc nomine gratias mihi expectatione ampliores egerunt : præterquam quod hinc inducor, ut plura publici boni ſtudio, publici juris faciam.

§. V.

§. V.

ALiud adhuc quidpiam poſtremum quidem ordine, non utilitate facit ut velim Medicos, Simplicia, quoad uſque fieri poteſt, adhibere remedia, quod ſcilicet hoc præcipuè modo, qui forte etiam neceſſarius eſt, practica materiæ medicæ notitia promoveri poſſit: dum enim multa ſimul remedia præſcribuntur, aut potiùs confunduntur, fieri nequit ut aliqua quis certitudine ſciat cui ſimplicium bonus maluſve remedii effectus attribuendus ſit, aut utrum non oriatur à facultate quadam, ex particularibus omnium qualitatibus, atque ut loquuntur in ſcholis per modum unius, agentibus natâ: quocirca non ſat intelligo quî commixtis, confuſiſque hunc in modum remediis, queant homines multorum etiam ſæculorum deurſu veras, ſive bonas, ſive malas particularium corporum, quæ nomine *materiæ Medicæ* comprehenduntur, cognoſcere qualitates: at quando Medicus ſimplex adhibet remedium, obſervatque illius effectum, quam inde utilitatem, detrimentumve

tumve *patiens* recipit, probabiliter admodum ſin minùs Medicâ certitudine aſcribere quis poterit bonis, maliſve particularis illius remedii qualitatibus.

Atque iſta diſcernendi difficultas, quo præcipuè compoſiti *remedii* ingrediente juvetur, lædaturve patiens, multum augetur iis præſertim qui formulas medicamentorum præſcribere amant, in quibus quidpiam præſcribitur, re ipſa valde compoſitum, quod uno nomine comprehenditur : ut patet in pompoſis illis formulis, in quibus Theriaca, quæ ſola ſexaginta, & pluribus conſtat *ſimplicibus*, mithridatio, aliiſque antiquis compoſitionibus: quarum quævis magnam *ingredientium* copiam continet : ſtatueram quondam de artis medicæ difficultate quidpiam conſcribere : variamque jam hujuſmodi ad opus compararam mihi ſupellectilem, ſed rem proſequi nolui, ne quid inde detrimenti præſtantes medici paterentur : únam hîc tantùm difficultatem proponam : difficilius enim eſt quam multi ſibi perſuadent intimè noſſe naturam, aut bonam, malamve cujuſcumque plantæ, alteriuſve ſimplicis in *materiâ medicâ* contenti qualitatem : præterquam enim quod magnum inter plantas ejuſdem nominis diſcri-

men esse possit juxta clima, solem, semina producentia, culturam, aut ejus defectum, anni tempestatem, salubritatem, aut insalubritarem anni, aeris, tempus, modumque colligendi, modum quo conservata est planta partes ad usum adhibitas, & non adhibitas, variasque alias circumstantias numerosiores quam ut hic enumerari omnes possint. Præter hæc inquam omnia inobservatæ partium texturæ quæ uniformis naturæ creduntur, ipsaque, de quâ pauci cogitant, vetustas & quamvis etiam vetusta non foret, plantam adeo variare possunt, ut curiosis in ictu oculi ostenderim insigne prorsus partium recentis folii ejusdem plantæ discrimen: comperique experimento consultò facto communia quædam in arte medica semina non putrefacta distillata quadam anni tempestate acidum spiritum suppeditatura, sed alio anni tempore distillata eodem modo, absque additione suppeditatura non acidum, sed urinosum spiritum, sal volatile complexum, odore, sapore aliisque operationibus sali volatili urinæ, aut cornucervi affinem admodum.

Atque tam multa utiliter, proponi, inquirique possunt circa hanc, illamve plan-

tam

tam à Medicis adhibitam, ut non tantum earum plantarum numerum in unum ſimul cumulum non congererent, ſi attenderent, quam utiliter tempus ſuum inveſtigandis vel paucarum plantarum qualitatibus impendere poſſent : niſi tamen quis ſeparatorum *ingredientium* quæ præſcribuntur proprietates norit, vix fieri poterit ut aliquâ certitudine ſciat, quænam ſint *aggregati ipſius* futuræ operationes : hocque eo majore fiducia aſſero, quia idem aſſeruit Galenus, l. ibi ubi de medicamentorum compoſitione ita pronunciat : *in univerſum nemo probè uti poſſit medicamento compoſito, qui ſimplicium vires non accuratè prius didicerit.*

Eorum pleraque quæ in Gratiam ſimplicium medicamentorum dicta ſunt, quæ naturæ, aut authoris potius naturæ bonitati debemus, extendi poterunt ad remedia plurima quæ chymica nobis ars ſubminiſtrat : quamvis enim hic non examinemus, utrum, ſpiritus, olea, ſalia, qua obtinentur ſpagyricis per ignem *analyſibus*, ſint ſtrictè dicta principia, dubitari vix poteſt quin ſpiritus, aut oleum, aut ſal mixti corporis Chymicè reſoluti, tam leviter, & inæqualiter compoſita ſint ut

ingrediens, à quo appellatio ducitur, multo magis prædominetur, quam prædominabatur, cum aliis adhuc ingredientibus in corpore nondum reſoluto implicitum erat: quod autem ejuſcemodi principia, aut ſimplicioris ordinis medicamenta, magnæ virtutis, efficaciæque eſſe queant, merito deduci poterit ex magnis, beneficiſque operationibus olei vitrioli, ſpiritus urinæ (*N. B.*) optimi tum ad internos, tum ad externos uſus medicamenti, ſpiritus cornucervi, nitri, vini, olei, Terebinthinæ, de quo poſtremùm nominato liquore addam præter varias alio in tractatu aſcriptas ipſi virtutes, dum ſimplex adhuc remanet, adhiberi ſæpe illum poſſe tanquam menſtruum, immixtumque uni, alterive ingredienti ſuppeditare poſſe varia, licet non multum compoſita magnæ tamen virtutis remedia.

Comperi enim eo facile ſatis diſſolvi Camphoram, Maſtichem, aliaque gummi, ex quibus balſama fieri poſſunt; aliaque etiam obtineri poterunt ope ejuſdem liquoris, a diverſis mineralibus, atque metallicis corporibus: non immorabor hic notiſſimo medicamento communi Terebinthinato Balſamo Sulphuris: quamvis

quamvis hoc remedium adverſus morbos pulmonum commendetur, [caute tamen ob calorem ægris cujuſdam temperamenti adminiſtrari debet] varias inſuper alias virtutes habet, cum ipſe, aliique quibus illud commendavi, experti ſimus magnæ illud virtutis eſſe exteriùs applicatum contra hæmorrhoidales tum dolores, tum tumores atque (*N. B.*) quibuſdam inducor experimentis ut credam ipſius virtutem non eſſe multò majorem in pulmonicis, quam in paralyticis morbis : in quibus uſui eſſe poterit non exteriùs modo, ſed & interius, liberalique doſi in Cephalico, atque interdum etiam vehiculo anti-Scorbutico : ſed hic potius monendus es operæ forte tuæ pretium futurum experiri, ſaltem in externis affectionibus, varias tincturas, adeoque balſami quæ ope olei Terebinthinæ à diverſis ſolidis corporibus mineralibus obtineri poſſunt: ex quibus experimento didici liquorem hunc tincturam ducere poſſe licet non ejuſdem ſemper coloris : nominabo inter alia *Zincum* crudum, crudum *antimonium*, crudum etiam cuprum in limaturas redactum, nobiliſſimum quid Cinnabarim Antimonialem : hinc comperi du-

cere me posse sed non citò optimam tincturam : experiri non licuit quid tam insigne medicamentum posset.

---

§. VI.

QUOD autem ad alia medicamenta spectat quæ non merâ analysi, sed Synthesi, seu compositione fiunt : quamvis putem peritum Chymicum, sæpe minore quam possit Galenicus incertitudine, qui cruda ingredientia longe magis composita adhibet, prævidere quæ qualitas corporis mixti producti futura sit, vellem ipsos etiam spagyricos paucioribus, quam reipsa utuntur, uti ingredientibus dum medicamentum componunt : quibus enim argumentis ad usum simplicium medicamentorum homines invito, eadem Chymicis quoque applicari remediis poterunt : quocirca duo hic te monebo.

Observandum itaque primò preparationes perite variatas compositionibus substitui posse non inutiliter : cum corpus variè, dexterèque præparatum, tam varias, insigneisque acquirere qualitates possit, quam

quam obtineret ejuſmodi aliorum corporum additione, cujuſmodi vulgaris ei Chymicus probabiliter aſſociaret : ita, ut de argento vivo nihil dicam, antimonium ſolum, ſive abſque additione præparatum, ut cum varii generis flores ex magis volatili, verumque vitrum antimonii ex parte magis fixâ fiunt, ſive uni alterive ingredienti aſſociatum perito ſpagyrico ſuppeditare poteſt varia medicamenta, ſatque multa ut his officina inſtrui poſſit, aut certe quæ Medici ſcopo reſpondeant, quoties adhibere vellet Emeticum, Catharticum, Diaphoreticum, de obſtruens, Diureticum, Bezoardicum, aut Cardiacum medicamentum ut alias jam qualitates prætéream, quarum numero antimoniales quædam præparationes nobilitari poterunt: quæ quidem aliaque ejuſcemodi adhiberi à me hoc in tractatu exempla patieris : licet enim plerumque, non tamen ſemper utor voce, *ſimplex medicamentum*, ſenſu rigoroſo, ſéd comparativo ut ſæpi compoſitiones ex pluribus, quam duobus, aut tribus, aut perpaucis ingredientibus excludat.

Secundò obſervandum, non coacervatis magno numero ingredientibus, unum,

alterumve, aut tertium ad ſummum manus peritæ ope efficaciora producere remedia poſſe, quam ſibi forte perſuaderent magnificorum proceſſuum admiratores & quibus hi comparandi non ſint : violenter Emetica, catarthicaque virtus vitri antimonii facti *per ſe*, potentiùs, ut talibi doceo, corrigi poteſt aceto mero deſtillato, quam plurimis celeberrimis cardiacis *Elixiriis*, aliiſque elaboratis præparationibus : atque additio interdum minùs apta non tantùm correxerit, ſed novam etiam, atque inexpectatam medicamento virtutem communicarit : ita licet *ſublimatum corroſivum*, mercuriale ſit concretum, corroſivum, adeo ut paucis illius granis occidi quis poſſit : huic tamen ſi addideris, uneriiſque diligenter æquale vivi argenti pondus, emergit, quando ſublimationibus arctiùs uniuntur, compoſitum mininè corroſivum quod Chymici *Mercurium dulcem dicunt*. Quo licet minùs cauti practici, tum Galenici, tum Chimici abuſi ſæpe fuerint, experientia tamen conſtat utiliter à peritis adhiberi poſſe non venereas tantum adverſus affectiones, ſed alios etiam morbos : hîcque loci addam, ſi ſollicitè, idoneoque

idoneoque tempore detur, non corrosivitate tantum exui posse, sed & ejus ope Catharticorum quorumdam remediorum, peccantiumque humorum acrimoniam obtundi: ut posteriorem hujus observationis partem illustrem, docebo hic cui è multis usui esse possit: memini me *Mercurii* dulcis virtutem in pertinaci dissenteriâ observare, quæ præstantis Medici remediis non cesserat: quamvis autem virtus ipsa acres humores mitigandi, putrefactionique resistendi quam huic inesse medicamento probè noram, meam de eo opinionem facilè confirmarit, cum tamen rem nondum sat me expertum crederem, mentem aperui celeberrimo summi exercitûs pærfecti Chirurgo, qui ingenuè mihi dixit *Mercurio* dulci tanquam magno *arcano* centenos se aliquot militum in exercitu curasse: hoc tantum intererat discriminis cum octo, decem, duodecim, aut quindecim ad summum grana *Mercurii dulcis* una cum modico rhabarbaro, &c. aliove quopiam, ut bis terve *patiens* inde dejiceret Chathartico, in dosim darem: ipsa enim dissenteria secum avehit medicamentum: ipse verò, tum ut Mercurium tegeret faciliùsque, patiens deglutiret,

glutiret, eum Saccharo, ac mucilagine gummi draconis in trochiſcos reductum præberet: unus autem trochiſchus ſcrupulum fere, aut mediam drachmam mercurii dulcis continebat: miles porro ægrotus ipſius præſcripto unum integrum ſumere debebat, etiam dum exercitus incederet, monebat tantum, ut caveret ne quid ejuſdem in gutture, aut inter dentes hæreret.

3. Sed virtus ſimplicis hujuſce præparationis mercurii longe inferior eſt, ſimpliciori illi, licet multò laborioſiori præparationi auri, eodem modo diuerſis in regionibus factæ, a duobus peritis admodum medicis mihi notis. Quamvis enim diu nec immerito, quodam prejudicio contra *aura potabilia*, aliaſque multum celebratas auri preparationes præoccupatus fuerim, quarum pleraſque adhuc non magnifacio, tinctura tamen auri de qua loquor, tam mirandum in modum in viros quoſdam primariæ, notæ mihi & ante morbum, & poſt recuperatam ſanitatem peculiariter notos egit, ut non potuerim priorem non deſerere opinionem, meliuſque de quibuſdam auri præparationibus ſentire: quod quidem medicamentum

medicamentum quantumvis ſimplex, magna hujuſce metalli copia meritò non emerit, ſi inſignis illius quantitas, aut abſque magno labore fieri potuiſſet: hæc particulariùs indico, quia tum ipſorum artificum benevolentiâ, tum propriis in id ipſum ex quo menſtruum ſuum conficiunt, operationibus, didici, atque ab ipſis etiam artificibus invitatus, illius præparationem vidi: ut autem dicta hac ſuper re hîc applicem, monendus es unicum tantum auro aſſociatum eſſe ingrediens, quod ſurſum venit, ſimpliciſſimumque omnium corporum reputatur, cujus etiam non præparati duas treſve uncias abſque ullo incommodo, ſumere quis poterit: doſis tamen medicamenti hujus fere inſipidi veteri cuidam aulico violentâ Apoplexiâ correpto, cum alia fruſtra à peritis à medicis adhibita fuiſſent remedia, adminiſtrata, ſex tantum, octove guttulas continebat.

Medicamenti doſis.

Cuipiam alii corpulento admodum, atque ætate provectiori liberalior adminiſtrata doſis eſt, quia diluta magis erat tinctura, minuſque matura: operatio tamen æque prompta fuit, licet *patienti* aperta

aperta vena non fuiſſet,& quamvis neutro eo in caſu ſenſibilis ulla alicujus momenti evacuatio contigiſſet ; qui, hoc, ambo remedio ſenati ſunt,adhuc in vivis degunt: eodem medicamento ſervatus eſt nobilis quidem mihi notus, qui, cum maligna febre per duos ſupra viginti dies ægrotus jacuiſſet, à tribuſque medicis condemnatus fuiſſet,quorum unus ſummo ſuo dolore mihi dixerat, eum ad poſteram lucem ſuperſtitem non futurum, aſſumptâ tamen liberaliori hujus tincturæ doſi, ſtatim alleviatus eſt, indeque melius ſe habere cœpit, valetudineque jam integrâ fruitur. Alias ſat mirabiles hujus remedii operationes indicare poſſem. Sed hæc jam ſectio prolixa ſat eſt. Has tamen indicandas tibi cenſui, tum quia ad rem præſentem multùm faciunt, tum quia quodam forte, ut ipſe diu fui, præjudicio præoccupatus es contra remedia facta ex fixo, atque, ut ſupponitur, immutabili auri metallo.

4. Neque hoc ſolum remedium eſt ex nobili hoc corpore confectum, cujus inſignes prorſus operationes obſervarim. Sed quod hæc ad alium tractatum ſpectent hîc ea non commemorabo : addam itaque

que præparationem argenti alibi à me jam pridem traditam, licet levior videatur, compertam eſſe ſummæ virtutis, ac ſæpe adhiberi à quopiam è præſtantiſſimis hujus gentis medicis, cui eam commendaram: iſque mihi aſſeruit eam ſe adminiſtraſſe primi ordinis patientibus, tectam tamen ne eos offenderet, qui à Chymicis remediis ſibi metuunt.

Utilitas experimentalis philoſophiæ.

Atque ab eo tempore eam primariæ notæ fæminæ hydrope periculosè laboranti dedi inſigni cum ſucceſſu; duravit jam per aliquot annos ipſius valetudo: fatebor tamen tibi ingenuè exiſtimare me Cuprum, ejuſque *Magiſterium*, vitriolum Cæruleum, quid longe aptius eſſe argento, aurove etiam ipſo, ex quo fiant medicamenta: & ſi artem medicam profiteri vellem, nulli potiùs metallo quam cupro laborem meum impenderem impulſus magnis, miriſque non omnibus hic commemorandis remediorum ex cupro effectibus, quos videre mihi licuit: quorum quidem conficiendorum modum licet diſcere nunquam potuerim, ea tamen hoc ex metallo, aut vitriolo quo abundat, confecta ſciebam. Ex hoc inquam metallo

lo prius ab eo omni quod violentius esse posset, liberato: atque ad mitigandos dolores à Chronicis etiam morbis productos, *laudana*, aliæque præparationes *opiatæ*, præscriptæ, laudatæque in Medicorum, Chymicorumque libris, magnoque interdum successu administratæ, mihi ob stuporem quem inducunt, aliaque quædam molesta symptomata videntur multò inferiores sulphureis partibus, ut loqueretur Chymicus, *veneris* ex arte præparatæ. Cum hæc anodyna sint longe minùs noxia: meminique Empyricum, quem rogatus ab eodem docui incertam admodum methodum, ratò enim succedit, conficiendi sulphuris vitrioli solius, formâ pulveris laterum colorem immitantis, sollemnes mihi gratsas agere ob famam sibi hoc medicamento acquisitam. Quem cum primùm forte feciſſet, dedit, ut admonitus erat, quatuor, aut quinque ipsius grana, mulieri quæ dormire non poterat, sed quæ per multos menses maniâ laborarat: quæ vel una dosis non somnum tantùm ipsi conciliavit, sed & mentem expergefactæ restituit, ita ut jam rationi conformia loqueretur. Novi quoque Chymicum à doctis etiam Medicis magni habitum

bitum ob *anodynum quoddam* Internum, quo inveteratos tum capitis, tum ex venere ossium dolores curabat, hoc autem anodynum, quo vellet, pretio, vendebat : idem quoque ulcera venerea brevi tempore curabat superaspersio iisdem pulvere quopiam indolente : quamvis autem ipsis etiam medicis, quibus eum commendaram medicamentum suum ostendere noluerit, cum tamen ei quondam de præstito ipsi inscio à me beneficio renunciatum esset, in grati animi signum non tantum medicamentum suum tractandum mihi dedit, sed cum ex ponderositate, effectibusque conjeciissem id esse quamdam *Mercurii* cum *Sulphure* & *venere* fixi præparationem, ingenuè confessus est, licet medicamentum non tantum ignitionem, sed & validum, diuturnumque ignem pateretur, priorem conjecturæ meæ partem, quod *corpus mercuriale foret*, fuisse omnino veram, posteriorem metam prope attigisse : sed addidit veras sulphureas veneris partes eo, quo ab ipso perficiebantur, modo difficile adèo perfici, tantumque temporis requirere, ut vix ipse per otium, [aut per voluptates potius, quibus deditus erat] aut rarò admodum

aperta vena non fuiſſet,& quamvis neutro eo in caſu ſenſibilis ulla alicujus momenti evacuatio contigiſſet ; qui, hoc, ambo remedio ſenati ſunt,adhuc in vivis degunt: eodem medicamento ſervatus eſt nobilis quidem mihi notus, qui, cum maligna febre per duos ſupra viginti dies ægrotus jacuiſſet, à tribuſque medicis condemnatus fuiſſet,quorum unus ſummo ſuo dolore mihi dixerat, eum ad poſteram lucem ſuperſtitem non futurum, aſſumptâ tamen liberaliori hujus tincturæ doſi, ſtatim alleviatus eſt, indequé melius ſe habere cœpit, valetudineque jam integrâ fruitur. Alias ſat mirabiles hujus remedii operationes indicare poſſem. Sed hæc jam ſectio prolixa ſat eſt. Has tamen indicandas tibi cenſui, tum quia ad rem præſentem multùm faciunt, tum quia quodam forte, ut ipſe diu fui, præjudicio præoccupatus es contra remedia facta ex fixo, atque, ut ſupponitur, immutabili auri metallo.

4. Neque hoc ſolum remedium eſt ex nobili hoc corpore confectum, cujus inſignes prorſus operationes obſervarim. Sed quod hæc ad alium tractatum ſpectent hîc ea non commemorabo : addam itaque

que præparationem argenti alibi à me jam pridem traditam, licet levior videatur, compertam esse summæ virtutis, ac sæpe adhiberi à quopiam è præstantissimis hujus gentis medicis, cui eam commendaram: isque mihi asseruit eam se administrasse primi ordinis patientibus, tectam tamen ne eos offenderet, qui à Chymicis remediis sibi metuunt.

Utilitas experimentalis philosophiæ.

Atque ab eo tempore eam primariæ notæ fœminæ hydrope periculosè laboranti dedi insigni cum successu; duravit jam per aliquot annos ipsius valetudo: fatebor tamen tibiingenuè existimare me Cuprum, ejusque *Magisterium*, vitriolum Cæruleum, quid longe aptius esse argento, aurove etiam ipso, ex quo fiant medicamenta: & si artem medicam profiteri vellem, nulli potiùs metallo quam cupro laborem meum impenderem impulsus magnis, mirisque non omnibus hic commemorandis remediorum ex cupro effectibus, quos videre mihi licuit: quorum quidem conficiendorum modum licet discere nunquam potuerim, ea tamen hoc ex metallo, aut vitriolo quo abundat, confecta sciebam. Ex hoc inquam metallo

lo prius ab eo omni quod violentius esse posset, liberato: atque ad mitigandos dolores à Chronicis etiam morbis productos, *laudana*, aliæque præparationes *opiatæ*, præscriptæ, laudatæque in Medicorum, Chymicorumque libris, magnoque interdum successu administratæ, mihi ob stuporem quem inducunt, aliaque quædam molesta symptomata videntur multò inferiores sulphureis partibus, ut loqueretur Chymicus, *veneris* ex arte præparatæ. Cum hæc anodyna sint longe minùs noxia: meminique Empyricum, quem rogatus ab eòdem docui incertam admodum methodum, rarò enim succedit, conficiendi sulphuris vitrioli solius, formâ pulveris laterum colorem immitantis, sollemnes mihi gratsas agere ob famam sibi hoc medicamento acquisitam. Quem cum primùm forte feciſſet, dedit, ut admonitus erat, quatuor, aut quinque ipsius grana, mulieri quæ dormire non poterat, sed quæ per multos menses multa laborarat: quæ vel una dosis non somnum tantum ipsi conciliavit, sed & mentem expergefactæ restituit, ita ut jam rationi conformia loqueretur. Novi quoque Chymicum à doctis etiam Medicis magni habitum

bitum ob *anodynum quoddam* Internum, quo inveteratos tum capitis, tum ex venere oſſium dolores curabat, hoc autem anodynum, quo vellet, pretio, vendebat : idem quoque ulcera venerea brevi tempore curabat ſuperaſperſo iiſdem pulvere quopiam indolente : quamvis autem ipſis etiam medicis, quibus eum commendaram medicamentum ſuum oſtendere noluerit, cum tamen ei quondam de præſtito ipſi inſcio à me beneficio renunciatum eſſet, in grati animi ſignum non tantum medicamentum ſuum tractandum mihi dedit, ſed cum ex ponderoſitate, effectibuſque conjeciſſem id eſſe quamdam *Mercurii* cum *Sulphure* & *venere* fixi præparationem, ingenuè confeſſus eſt, licet medicamentum non tantum ignitionem, ſed & validum, diuturnumque ignem pateretur, priorem conjecturæ meæ partem, quod *corpus mercuriale foret*, fuiſſe omnino veram, poſteriorem metam prope attigiſſe : ſed addidit veras ſulphureas veneris partes eo, quo ab ipſo perficiebantur, modo difficile adèo perfici, tantumque temporis requirere, ut vix ipſe per otium, [aut per voluptates potius, quibus deditus erat] aut rarò admodum

modum tam moleſtum opus abſolvere poſſet: atque reipſâ comperi variis experimentis conſtituentes illius metalli partes, longe arctius quam plerique ſibi Chymici fingant, ſibi invicem eſſe unitas: permiros hujus medicamenti effectus diſcere poteris ex non paucis eandem tecum artem profitentibus, tibique forte etiam notis: cumque non neſciam operam te *Helmontio* dare, eò, puto, facilius iis credes, ſi revocavero tibi in mentem inſignem locum illum ubi hæc habet: *nihil æque victorioſe agit in humidum radicale*, atque primum *ens cupri*, *vel ad vitam longam Sulphure vitrioli eſt benignius*, *ideoque Sulphur philoſophorum indigitatur*: ſed propoſita mihi brevitas prohibet, ne diutius huic immorer metallo: de uno tantum alio quopiam pauca ſubjungam: quia autem ex Chalybe tum Medici, tum Chymici varia conficiunt remedia, quorum quædam levibus tantum operationibus, ſeu præparationibus fiunt, quod & de mercurio intelligendum puta: ut patet ex remedio alias contra vermes commedato ex crudo mercurio aqua communi decocto; ob hanc inquam rationem plumbum ſeligam, cujus calx in

ſpiritu

ſpiritu aceti diſſoluta, ſuppeditat, ut noſti, ſaccharum ſaturni, quod quidem licet tam leviter præparatum magiſterium eſt plures, quam quivis medicus norit, aut etiam forte ſuſpicetur complexum virtutes, præcipuè vim mortificandi acutos oculorum humores, quorum quidem acrimoniam momento interdum temporis obtudit: tutum tamen non puto, aquam plantaginis aut roſarum, in qua diſſolvitur, eo nimiùm impr gnare: nihil autem adverſus aduſtiones tam efficax unquam vidi, eoque ſæpe ipſemet uſus ſum, in aqua plantaginis, aut communi diſſoluto: non tamen tutum æque atque efficax exiſtimo adverſus internos quoſdam viſcerum morbos, qui ab acidis humoribus oriuntur, niſi caute admodum adminiſtretur: ſed quod ad uſum externum ſpectat neceſſe non ut eſt tam gnaro medico dicam (*N. B.*) quam ad ſedandos ex ulceribus variis dolores valeat. Quare unum tantum quidpiam quod fortè alibi obviam tibi nunquam fuit, hic indicabo, noſſe ſcilicet me provectum jam ætate, peritumque hominem, qui præter aſſiduam praxim magni noſocomii Chirurgus erat, qui cum magnam

in

in me ob præſtitum aliquod officium benevolentiam profiteretur, declaravit ad ſiſtendum ſanguinem ac præimpedienda amputationum ſymptomata nullum ſe efficacius comperiſſe remedium ſaccharo ſaturni in aquâ plantaginis, aut ſi opus ſit, in aquâ communi diſſoluto : ubi enim diſſolviſſet unciam prioris in librâ fere poſterioris : cum membrum amputatum eſt, ſtatim applicabat ſtupas hoc liquore madefactas, tam calido, quam pati patiens poſſet, cumque eas ſollicite ſuperalligaſſet, ſat diu, ut vim ſuam exerceret medicamentum, relinquebat: in hujus rei confirmationem, mirum quoddam experimentum meum narrarem de ſaturnini liquoris efficacia ad reſiſtendum putrefactioni in corporibus animalium, ſi narratio hæc paucis abſolvi poſſet.

5. Neceſſe forte non eſt ut tibi hîc dicam commemorare me poſſe varia alia experimenta tam de ſaturno, quam de aliis metallis ſuperiùs nominatis ſumpta : ſed inſtituti mei ſcopo de iis tantum preparationibus agere debeo, quarum ſubjectum metallicum ex perpaucis tantum aliis compoſitum ſit : magis autem remotas à ſimplicitate præparationes variis in aliis tractatibus

tractatibus meis à quibus nihil huc transferre debeo, reperies: quod ſuperiùs de metallis dictum eſt, ad mineralia quoque extendi poterit: quoties enim componi ea neceſſe eſt, ſat ſæpe fuerit eadem aſſociare uni, alterive, aut certe pauciſſimis *auxiliaribus ingredientibus*, ſi ita loqui liceat: patet hoc in variis utilibus antimonii præparationibus vulgò notis: quibus plurimæ ex communi ſulphure levi additione factæ addi poterunt, hujuſce generis, quia plures alibi trado unam tantum quam licet jam à multis annis in hiſtoria colorum deſcripſerim, hîc rurſus commemorabo, illic enim non Medicas ipſius virtutes examino magnas licet adverſus aſthmata, & tuſſes, quibus morbis, laborantibus ſemper profuiſſe comperi: nec minore ſucceſſu adhibita à Medicis eſt, qui rogatu meo rem explorare voluerunt: quidam præſertim cui licet optimorum remediorum copia foret, ſupplementum hujus ſpirituoſæ, penetrantiſque tincturæ ſæpe à me petiit, cujus ope aſthmaticas ſe affectiones non paucas curaſſe aſſerit, atque unam præſertim Chronicam, ut quæ per multos annos duraverat; ſed cum nondum ſat ſæpe mihi re-

medium hoc experiri licuerit, ulterius à te perito adeo adminiſtratore, rei fieri experimentum omnino velim.

Quocirca ne forte libri mox commemorati tibi copia deſit, hic ſubjungam, *medicamentum* noſtrum ex floribus ſulphuris confectum eſſe æquali optimè pulverait ; ſalis armoniaci ponderi portionique, vivæ calcis ſeorſim in pollinem redactæ æquale pondus paulò ſuperanti exactè commixtis: hæc enim tria *ingredientia* diligenter, celeriterque commixta, impoſitaque *retortæ* in *furno arenæ* ſtatuendæ, atque capaci *recipiente* eidem bene *lutato* inſtructæ, hæc inquam *ingredientia*, his in vaſis debitè diſtillata rubrum, fumigantemque ſpiritum dabunt, tum odore, tum mechanicis etiam operationibus admodum ſulphureum : atque hâc in diſtillatione partes ſulphureæ interdum ſupereffluxêre cum eâ ſalinarum copiâ, ut magna pars ejus quod in recipiens tranſiit, in ſal ſulphureum volatile pullularit: meminique cum curioſitatis gratiâ, fluidæ tincturæ, debitam ardentis ſpiritûs ut vini, optimè dephlegmati portionem addidiſſem, mixturam obtinere me ſive in forma coaguli, ſiue ſecus, quæ

mira

mira mihi ſubminiſtravit phœnomena hîc non commemoranda : lenem porro ignem adhibui, ut *compoſitio* fieret, quæ diſtinctionis gratiâ *ſal trium regnorum* dici poteſt, ut quæ urinoſas particulas, vinoſas, atque forte etiam ſuliginoſas, atque ſulphureas complexa ſit, quarum primæ ad regnum animale, ſecundæ ad vegitabile, tertia ad minerale, ut Chymici loquuntur, ſpectant ; ſed quæ virtus Medica huic ſali, quo ſtatim argentum coloratur, ſpirituique qui ipſum comitari poterit, inſit, experiri mihi non licuit : hac tamen de re obiter locutus ſum, ut ſi operæ tuæ pretium futurum putes, rei veritatem explores : ſed hîc te hoc ad opus pluribus non hortabor quod animadvertam *particularibus* circa ſimplices auri, aliorumque metallorum præparationes ſuperiùs commemoratis ſectionem hanc ad nimiam molem eſſe adauctam : id ægrè tamen ut puto, non feres, quod tibi ſagaciſſimo homini colligere hinc quædam non inutilia liceat præterquam quod quoddam induſtriæ incitamentum eſt ipſa rei, quæ magnarum rerum baſis, eſſe queat, cognitio.

§. VII.

§ VII.

1. SAt prævideo contra frequentem ſimplicium medicamentorum uſum objici poſſe, contingere ſæpe ut morbus, aut morbifica materia a duarum pluriumve cauſarum concurſu oriatur: quæ cum varia producant Symptomata, fieri non poterit, ut ſimplex hæc omnia medicamentum vincat. Hanc fateor gravem eſſe objectionem, magnique momenti, nec inficias ibo fieri interdum poſſe ut neceſſe ſit medicum adhibere remedia ex pluribus quam duobus medicamentis compoſita: quod ſalvo propoſito mihi ſcopo admittere poſſum, cum ſupra declararim non me velle ſolis te ſimplicibus aſtringere remediis, ne ſenſu quidem hujus vocis ſuperiùs commemorato, ſed ea te tantum cum ſufficiunt, adhibere, atque ubi non ſufficiunt, quam minime compoſitis, quantum licet, uti

2. His præmiſſis duo, triave proponam quibus propoſitæ mox objectionis vis imminui poſſit: ac primo quidem licet

licet libens fatear morbos quoſdam eſſe, à diverſis cauſſis ortos, remedioque ſuperrari morbum poſſe, cum ab unâ illarum cauſarum oritur, non poſſe autem cum ab aliâ progignitur: fieri tamen poterit ut morbus interdum uno ſimplici remedio curetur, interdum alio quopiam: quin etiam quid ni contingat ut idem ſimplex remedium morbum curet, â quacunque duarum cauſarum ortum habuerit: hoc alio in tractatu efficere conatus ſum: quod vero non abſimile videbitur, ſi animadvertere voluerimus quid pulvis Jeſuiticus adverſus diverſas febres, *tertianas*, *quartanas*, &c. poſſit, & quantum polleànt *pacantia medicamenta* [quæ ſuam pleraque opio virtutem debent, quamvis merè, ſine opio mineralia quædum eorum ſint, ad mitigandos dolores ab humoribus aliiſque cauſſis valde diſcrepantibus ortos: atque ni fallor ſæpe contigerit ut, quicquid morbificæ materiæ portionem primùm produxerit, producta illa primùm materia continuati morbi cauſa exiſtat, vi peculiaris cujuſdam texturæ noxiove conſtitutionis, quam ſi generoſum medicamentum tollere poſſit, paulatim morbus ipſe deſinet

3. Varia

3. varia interdum Symptomata quæ adeo in ſpeciem diverſa videntur, ortum habent à primaria morbi cauſâ: quare ſi hanc, medicamentum quantumvis ſimplex, tollere poſſit, varia illa Symptomata paulatim evaneſcent: ita cum Mercurius, licet forte crudus tantum, peritè applicatur, excitatque ſalivationem benignam, venerea Symptomata quam plurima quæ diverſa valde, topicaque remedia requirere videbantur, uno eodemque remedio tolluntur: adeo ut non tetra tantum ulcera, ſed nodi etiam quos validiſſimis diſſipari emplaſtris non poſſe quis crederet, fœliciter interdum curentur ope mercurii bene præparati, interiùſque aſſumpti: ut propriâ docti experientiâ non pauci præſtantes medici mihi aſſeruerunt: quamvis autem varia ſæpe, atque diverſa admodum Symptomata puerorum illum mobum, quem in Anglia Rachitidem, *Rickets*, dicimus, comitentur, quo plures Londini ſingulis ſeptimanis extinguuntur, medicamentum tamen illud quod alibi *ens primum veneris* voco factum ex validè calcinato, beneque dulcorato *Vitrioli Dantiſcani Colcothare*, elevatumque ope ſalis armoniaci

in

in ſubrubeum ſublimatum, tam fælici hactenus ſucceſſû deo propitio adminiſtratum eſt, ut & ipſe, ſororque mea, cui illud communicaveram, atque alii, qui meo hortatu illud ſumpſerunt, aliiſve dederunt, ducentos & plures hujus unius remedii ope, abſque topicâ ullâ fere applicatione ſanitati reſtituerimus.

4. Sed hac præcipue obſervatione prævisam hanc objectionem diluere ſtatueram: ipſa enim natura pharmacopœum agit, ipſiuſque compoſitiones, ſi propius inſpiciatur, ſuperfluas reddit, quia licet hanc vel illam plantam, aut minerale, tanquam integrum, ſimplexque corpus, intueri poſſimus, multum tamen aberrabimus, ſi homogeneum credamus: hoc in variis plantis, organis, inſtructis patet, in citreis enim, exempli gratia, ſucculenta pars acida eſt, & refrigerans, cortex flaveſcens inſignis armaroris, & caliditatis particeps eſt: ita limoniorum flava corticis pars, ſeminaque diverſis gaudent qualitatibus, mediciſque virtutibus: atqne vegetabilium etiam ſubſtantiarum ad ſenſum homogenearum partes ſæpe fuerint non operatione tantum diſcrepantes, ſed & contrariæ: ut patet

in rhabarbaro cui partes inſunt, & aſtringentes, & catharticæ atque idem etiam in mineralibus videre eſt: nitida, exempli gratia plumbi minera, licet corpus ad ſenſum uniforme, partibus admodum diſſimularibus conſtat, & ſulphurea, atque alia etiam forte recrementâ, præter plumbum malleabile, quod & ipſum compoſitum corpus eſt, ſubminiſtrat. Ita pariter quamvis fulgentes Marcaſitæ homogeneæ videantur, expoſitæ tamen aliquamdiu aut competente tempore humido aeri, efflorescentiam præ ſe ferunt omnino vitriolatam, adeoque complexam, ſal acidum, duo ſulphuris genera, ſubſtantiam terreſtrem, atque unicum ſaltem metallum, [ſæpe enim & Cuprum, & ferrum, licet alterum prædominetur, continet] quæ poſtremùm nominatæ ſubſtantiæ corpora ſimplicia non ſunt.

5. Si jam Chymicam mixtorum analyſim genuinam admittamus, comperiemus ea fere omnia quæ ad vegetabile regnum, aut animâle ſpectant, plurimaque ad minerale ſpectantia, quantumvis uniformia oculo appareant diverſas ſæpe, atque contrarias etiam continere ſubſtantias.

Ita cornucervi licet ſicca videatur, homogeneaque

mogeneaque ſubſtantia, diſtillatum Subminiſtrat ſal volatile, ſpiritum urinoſum, liquorem aquoſum, aut phlegma, oleum ſuperinnatans, & ſubſidens, candidam, poroſamque terram, terramque damnatam, ac forte quidpiam, ſed modicum ſalis fixi. Ita in vegetabili quoque regno, *Tartarum*, exempli gratia, abſque additamento ſuppeditare poterit, ut experientia doctus, ſum ſal volatile non abſimile ſali urinæ, phlegma, acidum ſpiritum, aliumque ſpiritum, quem alibi Adiaphorum dixi, duo fætida olea, quorum alterum in aquâ ſubſidet, alterum eidem innatabit, terram damnatam, ſed fixum lixiviatum, in quod commemoratus mox acidus ſpiritus tantâ agit hoſtilitate, ut cum ſimul committuntur, magno ſtrepitu, bulluliſque tumultuentur, ipſoque demum conflictu, ſe invicem debilitent, mortificentque: atque in minerali etiam regno, ut præteream quæ de compoſitione *vitrioli* dicebam, opinionemque variorum præſtantium, medicorum, qui *martem*, ut chalybem, & ferrum vocant, exiſtimant ſubminiſtrare partes, quarum aliæ aſtringant, aliæ aperiant, purgentque, ut hæc inquam ſileam,

quia nondum mihi conſtat contrarias eas qualîtates non oriri à diſcrepantibus ignis gradibus, aliiſque præparationum metallorum appendicibus; nativa cinnabaris diſtillatione ſuppeditat, præter fluidum Mercurium, ſubſtantiam ſiccam, è quâ ſulphur obtinui, quo argentum ſtatim deauraretur, terreſtremque ſubſtantiam, cujus naturam examinare mihi non licuit. Diſcrepantes haſce nativæ cinnabaris partes libenter detego, quod hoc minerale plurimi faciam: quamvis autem in Anglia perrarum ſit, vixque interioris inſtar medicamenti adhibeatur, varios tamen exteros novi medicos, qui illud præcipuis ſuis arcanis annumerant, eoque utuntur, idque magni inſtar arcani ſibi reſervant.

Sed illud facilè non adhibeo donec bene præparatum fuerit, commolitumque ſuper porpyhiritam, aliumve idoneum lapidem, ut pictores pigmenta ſua conficiunt, atque à quibuſdam ſalibus ipſi imperceptibiliter adhærentibus, atque aliquando noxiis liberum fuerit: quod fiet, ſi ſuper illud bullienti aquâ diligenter lotum beneque exſiccatum, repetitis vicibus, & ſibi invicem ſuccedentibus vino-

ſos

ſos ſpiritus bene deplegmatos accenderis: doſis, ſidiu continuandum remedium hoc ſit, tria, quatuorve grana aut quinque complecti poterit, cum rarò tantum, atque urgente neceſſitate adminiſtratur, à ſex, ſeptem, decem, ad duodecim etiam grana augeri doſis poterit.

---

§ VIII.

1. HActenus in priori diſſertatione dicta, quibus manifeſtum fiat corpus *ſimplex*, ſive organicum, ſive ſecus, nihil prohibente ejuſdem integritate, aut apparente homogeneitate, continere, aut ſuppeditare partes valde diſſimilares, conducere poterunt ut concipiamus, cum idem reipsâ corpus compoſitum ſit, ſubminiſtrare quoq; poſſe partes diverſas ſat, ut iis omnibus reſpondere queant, quæ Medici intuentur ut quid neceſſarium, aut ſaltem quid admodum utile ad curationem hujus, illiuſve morbi: ut in Diarrhæis, alvique profluviis, cum peccans materia primùm evacuanda ſit, aſtringentiaque tum adminiſtranda, ut immoderata impediatut evacuatio, in qua

morbus poſitus eſt, utrique malo Rhabarbaro obviam itur, carthartică ſcilicet, & terreſtri magis ejuſdem parte: iſta enim evacuatur materia peccans, hac tutò jam evacuato prius vitioſo humore aſtringitur corpus.

2. Sæpe obſervavi hederam terreſtrem, quantumvis *ſimplex* appareat, ea præſtare, quorum varietas ſat innuat partes eum diverſæ admodum naturæ continere, ut quæ, aperiant, contemperent, demulceant &: quare diverſis par morbis eſſe poterit maxime pulmonum, & Thoracis : ac reipſa tum ſirupo ejuſdem, tum foliorum infuſione, nec non remediis conſiſtenti forma ex eâdem factis factum eſt, ut multi mihi non infimæ notæ gratias ob recuperatam ſanitatem egerint, qui doctorum etiam Medicorum præſcriptis fruſtra priùs uſi fuerant: meminique noſſe me virum quemdam ingenioſum inſignis cujuſdam *manufacturæ* magiſtrum, qua multum lucrabatur, quamdiu valetudine integrâ famuli gaudebant: ægre autem is ferebat violentis *colicis* adeo obnoxiis eos eſſe, quod copioſis aceti vaporibus, in ipſius opere adhibiti ipſe tribuebat, ut ſingulis ſeptimanis feriales

feriales quoſdam dies ad ſanitatem vel conſervandam, vel recuperandam concedere cogeretur. Huic tandem malo, ut ipſe mihi confeſſus eſt, obviam ivit, validâ infuſione foliorum hederæ terreſtris non in puro, aut dephlegmato vini ſpiritu, ſed in aquâ vinaria *Nanetenſi*, *Nants Brandy*, irrectificatâ: hâc tincturâ operarii frequenter utebantur.

Addere hic poſſem varios uſus tum externos, tum internos vilis hujuſce in ſpeciem plantæ cum Anglicanam nullam norim herbam, quam ob manifeſtas ejuſdem virtutes, aliorum, propriâque experientiâ notas pluris faciam: atque ita omnino cenſeo efficaciam hujus, aliorumque ſimplicium corporum, quæ prolixitatis vitandæ ſtudio prætermitto, comperiendam eſſe hominum opinione, & majorem, & magis variam, ſi medici aut ſimplicia medicamenta ſæpius præſcriberent, aut perpaucis admodum ingredientibus ea aſſociarent, atque adeo exiguum *ingredientium* numerum majore magis appropriatorum, operantiumque quantitate compenſarent: eorumque uſum competenti tempore continuarent.

Quamvis non quovis efficaci *ſimplici*,

aut leviter compoſito remedio, aptè demonſtrari poſſint ea, quæ hic probare conor, ejuſmodi tamen ſubjungam exempla, quæ præſens negotium noſtrum exigat.

Aquæ Minerales, ut *Acidulæ*, *Germanæ Spadenſes*, aut *Tunbridgitanæ* Anglicanæ, &c. ut *Thermæ*, quales ſunt *Bathenſes*, &c. licet naturalia tantum medicamenta ſint: eorum tamen quædam exteriùs tantum applicatæ, nativâ ſuâ ſimplicitate varios, ut omnes norunt, ſæpenumero curant morbos, plurimaque proinde ſymptomata, unde variæ naſcuntur indicationes, tollunt: probabile quoque adhuc non parum fiet idem ſimplex diverſis domandis morbis par eſſe poſſe, ſi animadvertamus, variis venenis produci ſymptomata, non tantum terrifica, ſed & varia admodum: quæ tamen omnia ſimplex ſpecificum antidotum, herba, puta, quædam, aut quodpiam compoſitionis expers medicamentum, ſuſtulerit: ſemel tantum experiri mihi licuit, quod hic paucis indicabo: capiti ingentis ſerpentis Africani lapis exemptus eſt, quem ejuſdem poſſeſſori celeberrimæ ſocietatis Indicæ Anglicanæ rectori plurimum valere

lere adverſus venenatos animalium mor-ſus quidam affirmârant : experimentum itaque ipſum paucis ſic habe : Juniorem felem à feroci, multumque irritatâ vipe-râ morderi curavi, morſu autem acta adeo eſt in rabiem felis, ut vindictam ſpirans ſerpentis abmordere caput cona-ta ſit, quod ore complexa eſt, nec dimi-ſit,donec qui aderant,exiſtimarent ſerpen-tem ejus linguam ſaltem,rurſus momordiſ-ſe : paulò poſt inflictum venenatum hoc vulnus, felis caput multùm intumuit, & quamvis præ debilitate pedibus inſiſtere nequiret, ſed humi jaceret proſtrata, fu-rere tamen videbatur,ſpumabat enim ore, commovebaturque, cujuſcumque objecti ſibi metu: quin etiam magno ſpectan-tium ſtupore, è cruribus ſuis illud quod prope os erat, rabie percita momordit : quamvis autem remedium omne hoc in ſtatu inutile videretur, nulluſque acce-dere ad eam auderet:

Modicum tamen pulverati lapidis in paucis aquæ limpidæ cochlearibus, ope colli vitreæ retortæ fundibulum ſupplen-tis paulatim in felis os immiſimus quod cum apertum foret, licet ſuccutere pulve-rem conaretur, aliquam tamen ejus pa-

morbus positus est, utrique malo Rhabarbaro obviam itur, carthartică scilicet, & terrestri magis ejusdem parte: ista enim evacuatur materia peccans, hac tutò jam evacuato prius vitioso humore astringitur corpus.

2. Sæpe observavi hederam terrestrem, quantumvis *simplex* appareat, ea præstare, quorum varietas sat innuat partes eum diversæ admodum naturæ continere, ut quæ, aperiant, contemperent, demulceant &: quare diversis par morbis esse poterit maxime pulmonum, & Thoracis: ac reipsa tum sirupo ejusdem, tum foliorum infusione, nec non remediis consistenti forma ex eâdem factis factum est, ut multi mihi non infimæ notæ gratias ob recuperatam sanitatem egerint, qui doctorum etiam Medicorum præscriptis frustra priùs usi fuerant: meminique nosse me virum quemdam ingeniosum insignis cujusdam *manufacturæ* magistrum, qua multum lucrabatur, quamdiu valetudine integrâ famuli gaudebant: ægre autem is ferebat violentis *colicis* adeo obnoxiis eos esse, quod copiosis aceti vaporibus, in ipsius opere adhibiti ipse tribuebat, ut singulis septimanis feriales

feriales quoſdam dies ad ſanitatem vel conſervandam, vel recuperandam concedere cogeretur. Huic tandem malo, ut ipſe mihi confeſſus eſt, obviam ivit, validâ infuſione foliorum hederæ terreſtris non in puro, aut dephlegmato vini ſpiritu, ſed in aquâ vinaria *Nanetenſi*, *Nants Brandy*, irrectificatâ: hâc tincturâ operarii frequenter utebantur.

Addere hic poſſem varios uſus tum externos, tum internos vilis hujuſce in ſpeciem plantæ cum Anglicanam nullam norim herbam, quam ob manifeſtas ejuſdem virtutes, aliorum, propriâque experientiâ notas pluris faciam: atque ita omnino cenſeo efficaciam hujus, aliorumque ſimplicium corporum, quæ prolixitatis vitandæ ſtudio prætermitto, comperiendam eſſe hominum opinione, & majorem, & magis variam, ſi medici aut ſimplicia medicamenta ſæpius præſcriberent, aut perpaucis admodum ingredientibus ea aſſociarent, atque adeo exiguum *ingredientium* numerum majore magis appropriatorum, operantiumque quantitate compenſarent: eorumque uſum competenti tempore continuarent.

Quamvis non quovis efficaci *ſimplici*,

aut leviter compoſito remedio, aptè demonſtrari poſſint ea, quæ hic probare conor, ejuſmodi tamen ſubjungam exempla, quæ præſens negotium noſtrum exigat.

Aquæ Minerales, ut *Acidulæ*, *Germanæ Spadenſes*, aut *Tunbridgitanæ* Anglicanæ, &c. ut *Thermæ*, quales ſunt *Bathenſes*, &c. licet naturalia tantum medicamenta ſint: eorum tamen quædam exteriùs tantum applicatæ, nativâ ſuâ ſimplicitate varios, ut omnes norunt, ſæpenumero curant morbos, plurimaque proinde ſymptomata, unde variæ naſcuntur indicationes, tollunt: probabile quoque adhuc non parum fiet idem ſimplex diverſis domandis morbis par eſſe poſſe, ſi animadvertamus, variis venenis produci ſymptomata, non tantum terrifica, ſed & varia admodum: quæ tamen omnia ſimplex ſpecificum antidotum, herba, puta, quædam, aut quodpiam compoſitionis expers medicamentum, ſuſtulerit: ſemel tantum experiri mihi licuit, quod hic paucis indicabo: capiti ingentis ſerpentis Africani lapis exemptus eſt, quem ejuſdem poſſeſſori celeberrimæ ſocietatis Indicæ Anglicanæ rectori plurimum valere

lere adverſus venenatos animalium mór-ſus quidam affirmârant : experimentum itaque ipſum paucis ſic habe : Juniorem felem à feroci, multumque irritatâ viperâ morderi curavi, morſu autem acta adeo eſt in rabiem felis, ut vindictam ſpirans ſerpentis abmordere caput conata ſit, quod ore complexa eſt, nec dimiſit,donec qui aderant,exiſtimarent ſerpentem ejus linguam ſaltem,rurſus momordiſſe : paulò poſt inflictum venenatum hoc vulnus, felis caput multùm intumuit, & quamvis præ debilitate pedibus inſiſtere nequiret, ſed humi jaceret proſtrata, furere tamen videbatur,ſpumabat enim ore, commovebaturque, cujuſcumque objecti ſibi metu: quin etiam magno ſpectantium ſtupore, è cruribus ſuis illud quod prope os erat, rabie percita momordit : quamvis autem remedium omne hoc in ſtatu inutile videretur, nulluſque accedere ad eam auderet:

Modicum tamen pulverati lapidis in paucis aquæ limpidæ cochlearibus, ope colli vitreæ retortæ fundibulum ſupplentis paulatim in felis os immiſimus quod cum apertum foret, licet ſuccutere pulverem conaretur, aliquam tamen ejus pa-

tem intromiſſam eſſe judicavimus : atque reipſa non ſine aſtantium ſtupore intra unam, alteramve horam in pedes ſeſe rurſus arrexit, detumeſcente multùm capite adeo ut datum medicamentum minimè reſpueret. Salvâque haud dubiè felis evaſiſſet, niſi, me unà cum hoſpitibus nonnullis prandente turbulentiores quidam graviore eam quam vipera, vulnere confeciſſent.

Obſervarunt Medici, aliique varia peſtis ſymptomata, quorum quodvis ſeorſim ſpectatum peculiaris quidam haberi morbus non immeritò poterit : atque hæc ipſa ſymptomatum varietas non in peſte tantum obſervatur, quæ temporibus diſſitis, aut in regionibus à ſe invicem remotis contingit, ſed in eâdem etiam peſtilentiâ eandem per regionem ſæviente : fieri tamen poteſt ut vel ſimplex remedium adverſus multiformem adeo, violentumque morbum plurimùm polleat : cujus quidem rei, ut quod ab aliis authoribus traditum eſt, prætermittam, unum ex ipſo Galeno exemplum proponam, qui fusè de *terra ſamia* diſſerens, *Boli armeni* virtutes deſcribit, quem ex modo, quo ejus mentionem facit, parum,

rum, aut non omnino Medicis ante ipſius tempora notum fuiſſe conjicio: terram hanc, corpus in ſpeciem adeo ſimplex, atque uniformè, non tantum varios adverſus morbos, puta, ſanguinis ſputum, dyſenterias, catarrhos, diſtillationes capitis in pulmones, aſthma inde natum, ulceraque etiam pulmonum commendat; ſed addit, quod ad rem præſentem plurimùm facit, hæc, quæ hic ſubjunguntur. *In magnâ hâc peſte*, de qua priùs locutus fuerat, *cujus eadem facies fuit, atque ejus quæ Thucydidis memoria graſſabatur, quotquot hoc medicamen bibere, curati ſunt*; modus adminiſtrandi, qui interdum uſui forte eſſe poterit, hic erat.

Galen. de Simpl. Med. facul. l. 9. titul. de terra ſamia.

Bibitur, inquit, *ex vino albo conſiſtentia tenui, modice diluto, ſi aut plane febri careat, aut leviter ea teneatur. ſin admodum febriat, admodum aqueo.*

Tanta autem *ſimplicis* hujuſce adverſus terribilem iſtam plagam virtus fuit, ut hæc, author hic adjiciat: *quibus non profuit, omnes periere, ſcilicet cum nec alio quovis medicamine juvarentur: unde colligitur*,

colligitur, inquit, *quod iis duntaxat non fuerit auxilio qui plane erant incurabiles.*

3. Pauci omnino morbi tam varios induunt, ut ita loquar, vultus, majoremque ſymptomatum præ ſe varietatem præferunt, quam *affectio hyſterica* cujus paroxiſmi hic in Anglia vulgo à matrice denominantur: ſæpe tamen diſpulimus intra quartam horæ partem, hyſtericos paroxiſmos, aut ſymptomata, atque ejuſmodi interdum quibus æger deliquium paſſus, vitæ quaſi expers jaceret, mero odore *ſpiritus cornucervi bene rectificati*, aut ſpiritus ſalis armoniaci, quem peculiari methodo hos præſertim in uſus fortem admodum feceram. Atque niſi ex peritiſſimo *Monarde* medico proregis indiarum Hiſpaniarum commemora ſſem alio in tractatu gemmam anti ſcorbuticam, aliud hic eundem adverſus morbum adderem remedium, propiùs adhuc, propoſitum mihi ſcopum ſpectans, cum ſimplex tantum ſit lapis exteriùs applicatus.

Vide Nicol. Monard. Simpl. Med. Hiſt. c. 36. p. m. 329.

4. Sed quia non cenſeo immorandum hic authoritati jam commemoratæ, licet tum

tum ejuſdem, tum rei, quam confirmat, credibilitas multum illuſtretur ex hactenus dictis de virtutibus lapidum exteriùs applicatorum in poſteriori de *ſpecificis*, diſſertationis parte.

Hanc inquam, ob cauſam, duo alia obſervatu digna ſuperaddam exempla efficaciæ ſiccorum etiam, atque ſolidorum corporum licet exteriùs tantum applicatorum adverſus morbos, quos varia nec conſueta comitabantur ſymptomata, quorum quantumvis innocuas viperas noſtras anglicanas homines ſentiant, varia tum in hominibus, tum in brutis exempla novi: atque etiam, qui ab India orientali veniunt, magnam concretionum quarumdam lapidearum, quæ dicuntur reperiri capitibus quorumdam ſerpentum circa Goam, aliaſque regiones orientales, virtutem extollunt: quamvis enim plerique Medici, rejiciant, aut dubitent de poteſtate iis lapidibus aſcriptâ, poteſtate inquam curandi morſus viperarum; & quamvis eorum hac in re hæſitationem minimè mirer, quod reipſâ lapidum plurimi ex India allati genuini non ſint, itque qui re verâ ſerpentibus eximuntur, ob rationem hîc non commemo-

randam

randam nihil proſint, cujuſmodi forte ii erant, quibus doctus, curioſuſque, *Redy*, ſua experimenta fecit: alia tamen ſunt, quorum virtutes negari nequeunt: ne enim vulgaribus traditionlbus plerumque fallacibus fides habeatur, quidam è præcipuis collegii Londinenſis Doctoribus mihi aſſeruit, ſe hujuſcemodi cujuſpiam lapidis ope periculoſum quemdam morbum præter opinionem curaſſe: rem mihi ipſe ut geſta eſt, pluribus narravit: atque quiſpiam è præcipuis Anglicanis noſtris Chirurgis alium ſe dixit eodem remedio curaſſe: merâ ſcilicet lapidis parti, quam vipera momorderat, applicatione ab utroque curatus uterque morbus eſt. atque vir quidam magnæ notæ inſigni ſocietati mercatorum mercaturam in Indiis ubi diu vixerat orientalibus exercenti præfectus mihi aſſeruit curaſſe ſe ope hujus lapidis multos a venenatis animalibus læſos: ſed hujus rei veritati longe majus adhuc pondus addit peregrinatus quidam per meridionales Indiarum orientalium plagas: quamvis autem hic utpote à celebri carteſiano quopiam philoſopho inſtructus vulgaribus Regionum quas peragrabat, & in quibus vivebat traditionibus vix

fidem

fidem haberet, cum tamen vel idcirco à me rogaretur, quid tutò de lapidibus hiſce, ſentire deberem, ſeriò mihi reſpondit curaſſe ſe ſexaginta, & plures morſos, aut ſtimulatos à venenoſis quibuſdam animalibus, & pleroſque quidem merâ exteriori lapidis hujuſce applicatione: quem quod præpollentem, experiretur, ſervabat ſecum, ut ubi res exigeret, ad manum eſſet: quodque ſumpſi ipſe experimentum cum genuino ejuſcemodi lapide, è corporibus brutorum, fecit omnino ut huic rei fidem non negem. Sed quia hunc lapidem animal ſubminiſtrat, alterius ad regnum *minerale* propriè ſpectantis addam virtutes adverſus morbum cujus ſymptomata licet non tam varia, interdum periculoſa ſunt, ac nimiùm ſæpe lethiſera.

Ut oſtendam igitur duritie nihil prohibente *ſimplex* remedium exteriùs applicatum, ſummæ poſſe eſſe virtutis, monendus es licet, *ſolidum*, de quo loquar, *hæmatites* haberetur, *Agatem* tamen ex cocolore, aliiſq; conſpicuis qualitatibus à me potius reputatum. Exiguæ tantum nucis moſchatæ molem æquabat: vinculoque per medium perforatum trajecto parti ægræ

græ alligari poterat : lapis hic cum eam vidi, ob raras ejuſdem virtutes hæreditario quaſi jure, multorum in manus pervenerat : diuque proinde eâdem in familia fuerat aſſervatus. Sed ut quæ de eo divulgabantur, præteream, ob cauſam mox ſubjungendam ejus hîc mentionem facio. Generoſus quidem ingenio valens, virque doctus, & cum eum ego vidi, floridæ ætatis, temperamentiq; ſummè ſi quis alius unquam ſanguinei, hæmorrhagiis è naſo identidem obnoxius erat, ſed adeo profuſis cohibituq; difficilibus, ut ipſius Medicus ſuæ alioquin licet artis peritus mihi ſæpe aſſeruerit metuere ſe ne commiſſus ſuæ curæ æger hoc vivis morbo eriperetur. Variis itaque nullo ſucceſſu probatis remediis, lapidem tandem hunc provectior ætate quædam ejuſdem conſanguinea, ei commodavit, ut collo appenderet, ſed ita, ut cutem tangeret. Quod cum in paroxyſmis faceret : hæmorrhagia cohibebatur, & ſi diu lapidem geſtaret, toto eo tempore ſanus perſeverabat, ut & ipſius Medicus vir doctus, & ipſemet mihi aſſeruerunt : quia nonnihil hunc effectum imaginatrici facultati aſcribere videbar, *patiens* ipſe mihi retulit, paulò ante quam-

piam

piam è primariis urbis feminis, quam mihi nominavit, hæmorrhagiam ſubito violentam adeo paſſam eſſe, ut durante etiam animi deliquio, in quod incidit, perſeveraret, donec lapis collo appenſus ſanguinem ſtitiſſet, & licet appenſum collo lapidem ipſa neſciret. Hoc autem non tam mirandum mihi videtur quam id, quod Generoſus ille, de *virtute* illius *gemmæ*, ut meritò vocabat, aſſeruit: cum ſanguinei admodum, ut ſuperius indicavi temperamenti foret, unde copioſus brevi ſanguis generaretur, aperiendam ipſi quandoque venam Medicus cenſuit: quæ cum aperienda foret, lapidem aliquando ſeponere cogebatur, quamdiu enim geſtabat, ſanguis non effluebat, ſolitâ ſaltem, & deſideratâ celeritate.

Sed quantùm jam præſcriptos tractatulo huic limites prætergreſſus ſum! quinq; tantum præcipua remediorum ſimplicium commoda, quibus compoſitis nimium præferenda videntur, oculis tuis objicienda ſuſceperam, pauciſque tantum exponere ſtatueram, quibus mâximè de cauſis *ſimplicia* compoſitis anteponam. Sed quia ne prolixior æquo tractatus hic foret, ex iis eum tantum conflare volebam, quæ aliis

è tractatibus meis transferre meliùs poteram, & licet idcirco parabilia non pauca, aliaque parum compoſita, aut elaborata medicamenta prætermiſerim, ſat jam animadverto, novis ſemper ac novis memoriæ inter ſcribendum objicientibus ſeſe rebus, plures me præſcriptiones, hiſtoriaſque Medicas quam prius ſtatueram, conſcripſiſſe. At cum argumentum hoc perutile exiſtimem, futurumq; ut quæ hic tradidi, prodeſſe queant: veniam, ſpero, dabis ſi quid hoc in tractatu peccarim publicæ potius utilitatis, quam methodi, ordiniſq; ſtudio: ſed quæcumq; prolixitatis meæ cauſa fuerit, ipſa jam operis moles monet, ut vela contraham, finemque tandem huic tractatui imponam: ſuperſedebo itaque declarare quo maximè ſenſu traditâ hic medicamenta laudârim: ſi enim revoces in memoriam * quæ alibi in tractatu à te perlecto ſcripſi de limitibus quos præſcribi velim elogiis quibuſdam remediis à me, datis, & quâ adminiſtrari eadem cautelâ cupiam, facilè intellexeris cum ea tantum ut idonea in perita manu inſtrumenta intuear, nolle me ut eorum quodvis

* Vide Append. 1. ſect. 2. p. utilitat. Experiment. Philoſoph. p. 389, 390. edit. 2.

quodvis & medicamenti ſimul, & Medici vices ſuppleat : quæ enim propoſui hoc in tractatu remedia non ea in medium adduxi tanquam certa, atq; indubitata *ſpecifica*, ſed velut exempla tantùm, quibus manifeſtum fiat exiſtere quædam in ſublunari hoc orbe corpora, quæ licet ſimplicia, ſummè tamen ſalubria eſſe queant : ſed de his hactenus,

tibi interim

addictus

R. B.

FINIS.

Operum

Operum Honoratiſſimi

ROBERTI BOYLE

In Lucem Editorum Catalogus.

NOva Experimenta Phyſico Mechanica, de vi aëris elaſticâ, ejuſque effectibus. Angliè edit. ann. d. 1660.

Defenſio doctrinæ de Elatere, & gravitate aêris propoſitæ in novis experimentis phyſico mechanicis adverſus objectiones franciſci lini. 1661.

Tractatus de mira aêris, etiam citra calorem rarefactione, de duratione virtutis elaſticæ aêris expanſi, de condenſatione aêris, ſolo frigore facta, ejuſq; compreſſione ſine machinis, & de ejuſdem quantitatis aêris, rarefacti, & compreſſi mirè diſcrepante extenſione.

Paradoxa hydroſtatica. Angl. ed. 1660.

Tentamina quædam Phiſiologica quibus ſubjungitur ſpecimen Phyſico-Chymicum de differentibus partibus, & redintegratione nitri, nec non hiſtoria fluiditatis & firmitatis, ut & tractatus de abſoluta

quiete

quiete in corporibus. Angl. ed. 1663.

Chymiſta Scepticus. Angl. ed. 1661. & rurſus multis additis. Ann. Dom. 1680.

Experimenta & conſiderationes de coloribus & ſpeciatim de natura Albedinis, & Nigredinis cum obſervationibus de adamante in tenebris lucente.

Tractatus in quibus continentur ſuſpiciones de latentibus quibuſdam qualitatibus aëris, una cum appendice de magnetibus cœleſtibus, &c. 1674.

Exercitationes de Atmoſphæris corporum conſiſtentium, deque mira ſubtilitate, & determinatâ natura, & inſigni vi effluviorum ſubjunctis experimentis novis oſtendentibus poſſe partes ignis & flammæ reddi ſtabiles, ponderabileſque, una cum detecta ponderabilitate vitri ac ponderalibus partibus flammæ.

Specimen de gemmarum origine, & virtutibus. Angl. ed. 1672.

De origine formarum. Angl. edit. 1. 1669. 2. 1671.

De ſtylo Sacræ Scripturæ.

Apparatus ad hiſtoriam ſanguinis humani. 1684.

Tentamen poroſitatis corporum. ib.

De ſumma veneratione Deo ad humano

no intellectu debitâ ob ejuſdem ſapientiam, ac poteſtatem. Ann. 1685.

Tentamen magnorum effectuum languidi etiam, atque imperfecti motus. Angl. edit. 1685.

De Remediis Specificis, ſimpliciumque utilitate. 1686.

Experimentalis hiſtoria colorum incepta. 1669.

Introductio ad hiſtoriam qualitatum particularium ſubjunctis tractatibus de coſmicis rerum qualitatibus de temperie ſubterranearum regionum, de temperie ſubmarinarum regionum, & fundo maris. Angl. edit. 1671.

Noctiluca aëria. Angl. edit. 1680.

Sequentes Tractatus nondum ſunt

Latinè Editi.

Examen Dialogorum Phyſicorum Hobbeſii de aëre. Angl. edit. a. d. 1661.

De utilitate experimentalis Philoſophiæ. Tom. 1. Angl. edit. 1664. tom. 2. Angl. edit. 1669.

Experimentalis hiſtoria frigoris incepta, acceſſit diſſertatio de Antiperiſtaſi, &c. Angl. edit. 1665.

Tractatus nova experimenta flammæ & aëris

aêris complexus: accessit dissertatio hydrostatica Angl. edit. a. 1672.

Tractatus observationes complexus de salsedine maris, accessit dialogus scepticus de natura frigoris. Angl. edit. 1674.

De excellentia Mechanicæ hypothesis. ph. tr. n. 103. p. 53.

Experimenta, & observationes mechanicæ originis variarum particularium qualitatum: accessit refutatio hypothesis acidi, & Alcali Angliæ ed. 1675. Hic liber plurimos philosophicos tractatus, & experimenta plusquam ducenta complexus jam paratus est ad prelûm: continuatio novorum physico-mechanicorum experimentorum pârs. secund. Angli. edit. an. 1680.

His libris in latinum sermonem traducendis quidam jam Londini operam navat.

Monitio Editoris.

IMpressis illustrissimi Boylii operibus, annum quo primûm edita sunt, annetandum judicavi: *Genevensis enim* Bibliopola, qui inscio authore, nec petitâ ab eodem veniâ, latinè ediderat, uno alterove volumine in *quarto* quæ simul latinitate donata colligere potuerat, ea in lucem emisit, quasi

quasi uno omnia eodemque tempore impressa fuissent:quo gravis sane authori injuria inferebatur:ii enim qui ex hac tantum collectione de ipsius scriptis judicassent,potuissent facile sibi persuadere varias notiones, experimentaque tradita in hoc volumine, aut aliunde desumpta esse, aut conscripta tantum fuisse post editos aliorum libros in quibus eadem reperiuntur,qui tamen publici juris facti non sunt,nisi forte aliquot annis postquam hæ authoris nostri lucubrationes in lucem editæ fuissent:adde, quod *Genevensis editio* prætermiserit tractatum de origine formarum,ac qualitatum licet priùs ipsâ,publici juris latinè hic factus fuerit,& quamvis disertis verbis ibi tradat,probetque ejus,quâ utitur,author noster, philosophiæ, principia.Ex titulari editoris paginâ quis forte existimaret omnia eâin collectione contenta opera ab authore latinè primùm fuisse conscripta,cum tamen tum ut magnatibus quibusdam annueretur, tum alias ob causas alibi commemoratas, omnia Anglicè conscripserit : ac proinde quæ per Europam identidem latinè sparsa sunt, versiones tantum fuêre.

FINIS.